

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta

Studijní program: M4101 Zemědělské inženýrství
Studijní obor: Všeobecné zemědělství
Katedra: Katedra Krajinového managementu
Vedoucí katedry: prof. Ing. Tomáš Kvítek, CSc.

Diplomová práce

**Vyhodnocení využívání vybraných
agroenvironmentálních dotačních titulů
v rámci Jihočeského a Plzeňského kraje**

Vedoucí práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.
Konzultant: Ing. Jiří Chmel, ředitel Ro SZIF v Českých Budějovicích
Vypracovala: Tereza Mudráková

České Budějovice
2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Katedra rybářství a myslivosti
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza MUDRÁKOVÁ**
Studijní program **M4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obory: **Všeobecné zemědělství**
Všeobecné zemědělství

Název tématu: **Vyhodnocení využívání vybraných agroenvironmentálních
dotačních titulů v rámci Jihočeského a Plzeňského kraje.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í

Cílem práce je vyhodnotit ve spolupráci s regionálním odborem Státního zemědělského intervenčního fondu v Českých Budějovicích využívání vybraných agroenvironmentálních titulů v rámci Jihočeského a Plzeňského kraje.
Výběr vyhodnocovaných titulů bude proveden ve spolupráci s ředitelstvím regionálního odboru SZIF a vlastní metoda vyhodnocení bude konzultována s ředitelem odboru tak, aby výsledky byly využitelné pro další práci SZIF.
Na základě podrobné analýzy současného stavu navrhněte možnosti, jak zlepšit využívání nabízených agroenvironmentálních titulů.
Práce bude mít obvyklou strukturu diplomové práce a výstup bude upraven též do formy publikace v odborném časopise.
Pro zpracování rešerše využijte volitelný předmět "Metody zpracování informací" a vlastní práci zpracovávejte tak, abyste její první část předložil na konferenci SVOČ v roce 2007 a její zkrácenou konečnou verzi v roce 2008.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění pozdějších předpisů
"Cross-compliance" - Zákonné požadavky na hospodaření Publikace vydaná MZe k problematice cross-compliance v roce 2006 [970kB] 27.1.2006

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Vladimír Hanzal, CSc.
Katedra rybářství a myslivosti
Konzultant diplomové práce: Ing. Jiří Chmel
Katedra rybářství a myslivosti
Datum zadání diplomové práce: 15. února 2007
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2009

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

prof. Ing. Martin Křížek, CSc.
děkan

L.S

doc. Ing. Petr Hartvich, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. února 2007

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 30.4. 2010

Tereza Mudráková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému školiteli doc. Ing. Vladimíru Hanzalovi, CSc za cenné rady při vypracování práce. Dále bych chtěla poděkovat všem pracovníkům Státního zemědělského intervenčního fondu, kteří mi pomohli se získáváním dat a poskytli cenné konzultace. Zejména děkuji řediteli RO SZIF v Českých Budějovicích Ing. Jiřímu Chmelovi, Ing. Drahomíře Brabcové, vedoucí Referátu autorizace plateb, Ing. Martině Popelové, vedoucí Oddělení rozpočtu a controllingu a Ing. Aleně Pivoňkové vedoucí Oddělení reportingu, bez jejichž podpory by práce nemohla vzniknout. V neposlední řadě děkuji za podporu své rodině, bez níž bych tuto práci nemohla dokončit.

Souhrn

V teoretické části diplomové práce je formou literární rešerše zpracován vývoj Společné zemědělské politiky Evropské unie (SZP) se zaměřením na reformy z let 1999 a 2003. Dále jsou porovnána agroenvironmentální opatření České republiky, Slovenské republiky a Republiky Rakousko vzhledem k podmínkám v jednotlivých státech. Cílem byla sumarizace poznatků o procesech vedoucích k současné podobě agroenvironmentálních opatření.

Pro vyhodnocení v praktické části byly vybrány dotační tituly PĚSTOVÁNÍ MEZIPLODIN, BIOPÁSY A PTAČÍ LOKALITY NA TRAVNÍCH POROSTECH (a tituly na ně navazující). Jsou to tituly podporující zachování a zvýšení velikosti populací drobné zvěře a drobného ptactva. Vyhodnocována byla data z registru Státního intervenčního zemědělského fondu (SZIF) ze zkráceného programového období 2004-2006 a programového období 2007 – 2013 (roky 2004 – 2008). Data byla sledována v NUTS II Jihozápad na úrovni pracovišť Agentury pro zemědělství a venkova (AZV).

Byl sledován zájem zemědělců o tituly, plocha, na které byly tituly využívány a výše poskytnuté finanční podpory. V rámci diskuse byly navrženy možnosti zlepšení využívání nabízených dotačních titulů.

Dotační titul Pěstování meziplodin je plošným opatřením na orné půdě. Zájem o něj byl nejvyšší v roce 2004, kdy do něj vstoupilo nejvíc žadatelů, poté zájem o titul klesal (zejména v letech 2007 a 2008 po snížení dotace). Podíl orné půdy, zapojené v titulu, se pohybuje v průměru mezi 6 – 8 % výměry orné půdy a v čase rostl.

Dotační titul Biopásy je málo využíván (pravděpodobně kvůli podhodnocení nákladů), ale zájem o něj roste.

Dotační titul Ptačí lokality na travních porostech a navazující tituly, jsou vymezeny hnízdními lokalitami chřástala polního (*Crex crex*) a bahňáků (*Charadrii*). V Jihočeském kraji byl titul aplikován na přibližně 27 % vymezené plochy hnízdních lokalit v celém sledovaném období, v Plzeňském kraji okolo 26 % v letech 2004-2006 a 60 % v letech 2007 a 2008. Největší zájem o dotační titul (největší plocha, nejvíc žadatelů) byl v oblasti AZV České Budějovice. Zájem o navazující dotační titul PTAČÍ LOKALITY NA TRAVNÍCH POROSTECH – HNÍZDIŠTĚ BAHŇÁKŮ je menší, než o PTAČÍ LOKALITY NA TRAVNÍCH POROSTECH - HNÍZDIŠTĚ CHRÁSTALA.

Klíčová slova: agroenvironmentální opatření, NUTS II Jihozápad, drobná zvěř, meziplodiny, chřástal, bahňáci

Abstract

Theoretical part of the diploma thesis (review) is focused on historical development of the Common Agricultural Policy (reforms from the years 1999 and 2003 are emphasized) and on the comparison of the agri-environment schemes (AES) of the Czech Republic, Slovak Republic, and Austria. The aim of the review was to summarize the processes, which led to the recent form of AES.

In practical part of the thesis measures, which support maintaining and increasing of populations of ground game and birdlife, i.e. measures Catch Crops, Rich Seed Habitat (Biobelt), and Bird Area on Grasslands were evaluated. Data from Paying Agency SZIF were used. The study covers both, the (shortened) programming period 2004-2006 and the programming period 2007 – 2013 (years 2004 – 2008). Thesis is focused on region NUTS II Southeast.

The following indicators were analysed: interest of the farmers in the selected AES measures, area on which the measures were carried out and amount of the financial support spent to support individual measures. Finally, steps to optimize the use of financial resources are suggested.

Catch Crops are used as a measure on arable land. The highest interest of the farmers in Catch Crops was observed in the year 2004, when the largest number of the farmers entered this measure. The interest was decreasing in the following years (especially in the years 2007 and 2008, when the endowment was lowered). Catch Crops cover 6 – 8 % of the arable land of the region and the area has been increasing in time.

Biobelt is only sporadically used measure (probably because of the underestimation of the costs), but interest in it (albeit low) has been increasing during the whole period.

Measure Bird Area on Grasslands is restricted to nesting areas of Corncrake (*Crex crex*) and Waders (*Charadrii*). In NUTS III South Bohemian Region, the measure was applied on approximately 27 % of the area where it potentially can be used during the whole observed period. In NUTS III Plzeň Region, the area increased from 26% in the years 2004 – 2006 to 60 % in the years 2007 and 2008.

Key words: agri-environment schemes, NUTS II Southeast, ground game, birdlife, Catch Crops, Corncrake, Waders

1	Úvod	11
1.1	Cíle práce	13
1.1.1	Teoretická část	13
1.1.2	Praktická část	13
2	Vývoj Společné zemědělské politiky	15
2.1	Reformy společné zemědělské politiky	16
2.2	Reforma SZP z roku 2003 (Fischlerova reforma, mid term review) ..	18
2.2.1.	Všeobecně platné prvky reformy z roku 2003	18
2.3	SZP v rámci České republiky	21
2.3.1.	První pilíř SZP	21
2.3.1	Druhý pilíř SZP	23
3	Agroenvironmentální opatření ve střední Evropě	25
3.1	AEO Česká republika	27
3.1.1	Zemědělský půdní fond v ČR	27
3.1.2	Socio-demografická situace	27
3.1.3	Ekonomická situace	28
3.1.4	Cíle AEO v ČR	28
3.1.5	Základní podmínky platné pro všechna podopatření a tituly	29
3.1.6	Charakteristika podopatření v rámci AEO	30
3.2	AEO Slovensko	33
3.2.1	Zemědělský půdní fond v SR	34
3.2.2	Socio-demografická situace	35
3.2.3	Ekonomická situace	36
3.2.4	Cíle AEO v SR	36
3.2.5	Základní podmínky platné pro všechna podopatření a tituly	37
3.2.6	Charakteristika podopatření v rámci AEO	38
3.3	AEO Rakousko - Program ÖPUL	42
3.3.1	Zemědělský půdní fond v Rakousku	43
3.3.2	Demografická a sociální situace na venkově	44
3.3.3	Ekonomická situace na venkově	44
3.3.4	Cíle AEO v Rakousku	45
3.3.5	Základní podmínky platné pro všechna podopatření a tituly	46
3.3.6	Charakteristika podopatření v rámci AEO	46
3.4	Porovnání AEO v jednotlivých státech	50
4	Materiály a metodika	53
4.1	Vymezení zájmové oblasti Region NUTS II – Jihozápad	53
4.1.1	Jihočeský kraj	55
4.1.2	Plzeňský kraj	56
4.2	Vybrané dotační tituly	56
4.2.1	Titul Pěstování meziplodin	56
4.2.2	Titul Biopásy	59
4.2.3	Titul Ptačí lokality na travních porostech	61
4.3	Materiály	63
4.4	Metodika vyhodnocení využívání vybraných dotačních titulů	64
4.4.1	Analýza čerpání finančních prostředků na AEO	65

4.4.2	Analýza využívání vybraných dotačních titulů.....	65
5	Výsledky	69
5.1	Analýza rozpočtu AEO	69
5.2	Dotační titul Pěstování meziplodin.....	72
5.3	Dotační titul Biopásy	81
5.4	Dotační titul Ptačí lokality na travních porostech.....	86
6	Diskuse	90
7	Závěr	97
8	Literatura	98
9	Seznam příloh	103

Seznam použitých zkratk:

AEO	Agroenvironmentální opatření
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
BPEJ	Bonitovaná půdně-ekologická jednotka
SZP	Společná zemědělská politika Common agriculture politic
CC	Cross-compliance (<i>Křížová shoda</i>)
ČSÚ	Český statistický úřad
EAGF	Evropský zemědělský garanční fond
EZOZF, EAGGF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond (<i>European Agricultural Guidance and Guarantee Fund</i>)
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EC	European Community (<i>Evropské společenství</i>)
EEC	European Economic Community (<i>Evropské hospodářské společenství</i>)
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EU 15	Evropská unie po roce 1994 (připojeno Rakousko, Finsko, Švédsko)
EU 12	Evropská unie do roku 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko)
FAS	Farm Advisory System (<i>Zemědělský poradenský systém</i>)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Condition (<i>Dobry zemědělský a environmentální stav</i>)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (<i>Všeobecná dohoda na clech a obchodu</i>)
GFP	Good farming practice (<i>Zásady správné zemědělské praxe</i>)
GIS	Geografické informační systémy
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
HRDP	Horizontal Rural Development Plan, Horizontální plán rozvoje venkova
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IIEP	Institut pro ekonomickou a ekologickou politiku
LEADER +	Links between Actions for the Development of the Rural Economy (Vazby mezi akcemi hospodářského rozvoje venkova) název iniciativy EU 1991-2006 a osy IV Společné zemědělské politiky
LFA	Less Favourable Areas (<i>Méně příznivé oblasti</i>)
LPIS	Land Parcel Information System (registr půdních bloků)
MF	Ministerstvo financí
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí

NP	Národní park
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics (<i>Nomenklatura územních statistických jednotek</i>)
NUTS I	Území státu
NUTS II	Region soudržnosti
NUTS III	Kraj
OOP	Orgán ochrany přírody
ÖPUL	Österreichisches Programm zur Förderung einer umweltgerechten, extensiven und den natürlichen Lebensraum schützenden Landwirtschaft (<i>Rakouský program ekologického a extenzivního zemědělství, šetřícího životní prostředí</i>)
OPŽP	Operačního programu Životní prostředí
PPK	Programu péče o krajinu
PRV	Plán rozvoje venkova
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, (<i>Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova</i>)
SAPS	Simplified Area Payment Scheme (<i>Jednotný systém platby na plochu</i>)
SMR	<i>Zákonné požadavky na hospodaření</i>
SPS	Single Payment Scheme (<i>Jednotný systém platby na farmu</i>)
SWOT	Analysis of the Strengths and Weaknesses Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, Threads – hrozby, analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
Top-Up	Národní doplňkové platby
TTP	Trvalé travní porosty (louky a pastviny)
VDJ	Velká dobytčí jednotka (500 kg živé hmotnosti)
ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
WTO	World Trade Organization (<i>Světová obchodní organizace</i>)
ZPF	Zemědělský půdní fond

1 Úvod

Zemědělství je jedním z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících biodiverzitu. Zemědělsky obhospodařované ekosystémy (tvořící přes 50 % rozlohy státu) obsahují významné prvky biologické rozmanitosti, důležité pro zajištění potravinové bezpečnosti, fungování ekosystémů a bezpečný život. Na základě Úmluvy o biologické rozmanitosti, ratifikované Českou republikou dne 3. března 1994, se Česká republika zavázala chránit biologickou rozmanitost, udržitelně využívat složek biologické rozmanitosti a spravedlivě a rovnocenně rozdělovat přínosy plynoucí z využívání genetických zdrojů^[22].

Zemědělská činnost je po vstupu České republiky do Evropské unie regulována Společnou zemědělskou politikou (SZP). S probíhající změnou ekonomické a sociodemografické situace v Evropě se mění i požadavky na funkci zemědělství v krajině. Odlišnost požadavků je definována v reformách SZP a vztahuje se na všechny členské země Evropské unie (EU)^[27].

Reformy SZP z let 1999 a 2003, které ovlivňují legislativu zemědělství České republiky po vstupu do EU, kladou velký důraz na zajištění trvale udržitelného rozvoje venkovských oblastí. Toho má být dosaženo rozvojem multifunkčního zemědělství s důrazem na jeho mimoprodukční funkce, diverzifikací činností na venkově a zvýšením konkurenceschopnosti zemědělství.

Cíle reformy SZP jsou definovány v návaznosti na mezinárodní úmluvy. Současné požadavky kladené na zemědělství se odklánějí od intenzivního využívání zemědělské půdy a směřují k cílené ochraně přírody a krajiny^{[11][31]}. Prioritami jsou zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajin, ochrana vody a půdy a zmírňování klimatických změn^[21].

Podle Národní strategie ochrany biologické rozmanitosti^[22] existuje osm problémových okruhů ochrany biodiverzity v zemědělsky obhospodařovaných ekosystémech.

- Narušená struktura krajiny: Struktura krajiny je narušena zcelováním honů a likvidací významných krajinných prvků. Cenné, málo produktivní biotopy zemědělské krajiny jsou opouštěny.
- Krajina neposkytuje vhodné životní podmínky pro planě rostoucí

druhy rostlin a volně žijící živočichy: V rámci intenzifikace zemědělství došlo k jeho unifikaci. Pěstování monokultur na velkých plochách způsobilo ztrátu okrajových biotopů, které poskytovaly úkryt a potravní základnu pro volně žijící živočichy a stanoviště pro volně rostoucí druhy rostlin.

- Cenná stanoviště, vzácné a ohrožené druhy rostlin a živočichů zemědělsky obhospodařované krajiny, půdní a vodní ekosystémy jsou degradovány nevhodnými technologickými postupy v zemědělském hospodaření. Nadměrné množství hnojiv a prostředků na ochranu rostlin způsobuje kontaminaci životního prostředí a nevhodná aplikace přímo ohrožuje cenná stanoviště. Nešetrné provádění seče způsobuje úhyn mláďat živočichů. Nadměrná pastva způsobuje degradaci cenných lučních porostů. Používání těžké zemědělské techniky zhoršuje půdní podmínky.
- Travní porosty jsou ohroženy sukcesí – Travní porosty jsou tradičním krajinným prvkem. Kvůli poklesu stavu skotu nemohou být využívány a jsou opouštěny. Jedná se zejména o cenné lokality v marginálních oblastech.
- Biodiverzita zemědělsky obhospodařovaných ekosystémů je ohrožena spontánním šířením invazních a záměrným rozšiřováním nepůvodních druhů rostlin a živočichů.
- Využíváním geneticky modifikovaných rostlin je potenciálním rizikem pro biodiverzitu.
- Tradiční krajové odrůdy plodin a plemena hospodářských zvířat jsou ohroženy, protože jejich cílené pěstování a chov nejsou ekonomicky rentabilní.
- Vlastnické a využívací vztahy k půdě a velikost hospodařících subjektů vedou k upřednostňování okamžitého zisku. Preferovány jsou zemědělské postupy nešetrné k životnímu prostředí, vedoucí k přetěžování agroekosystémů. Hospodaření tak není trvale udržitelné.

Jedním z nástrojů pro zajištění reforem SZP jsou agroenvironmentální opatření (AEO), která finančně podporují šetrné hospodaření zaměřené na produkci

bez dlouhodobého poškozování složek životního prostředí (zejména půdy a vody) a okolních ekosystémů, se zaměřením na ochranu zájmových taxonů a ekosystémů^{[11][31]}.

V České republice byla AEO ve zkráceném programovém období 2004 - 2006 součástí Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) a po Fischlerově reformě SZP v programovém období 2007 - 2013 součástí Programu rozvoje venkova (PRV)^{[11][31]}.

Některé dotační tituly v rámci AEO mají podpořit růst populací volně žijících zvířat v zemědělské krajině. Stále klesá například počet jedinců volně žijících živočichů, v minulosti v naší krajině obvyklých, jako je koroptev polní (*Perdix perdix*), zajíc polní (*Lepus europaeus*), nebo čejka chocholátá (*Vanellus vanellus*)^[22].

1.1 Cíle práce

1.1.1 Teoretická část

V teoretické části je cílem práce, formou literární rešerše, nastínění vývoje SZP a porovnání systémů AEO ve střední Evropě (Česká republika, Slovenská republika a Republika Rakousko) nabídky dotačních titulů a jejich využívání. K porovnání byly vybrány agroenvironmentální programy České republiky, Slovenské republiky a Republiky Rakousko. Česká republika a Slovensko vychází ze společného historického základu a systém AEO odvozují od *Rakouského programu ekologického a extenzivního zemědělství, šetrícího životní prostředí* (ÖPUL). Při porovnávání dotačních systémů je přihlédnuto k přírodním a demografickým podmínkám ve vybraných státech.

1.1.2 Praktická část

V praktické části si práce klade za cíl zhodnotit zájem zemědělských subjektů o vybrané dotační tituly, jejich využívání a analýzu čerpání finančních prostředků na tato opatření v regionu soudržnosti (NUTS II) Jihozápad v programových obdobích 2004 - 2006 a 2007 - 2013. Hodnoceny jsou dotační tituly PĚSTOVÁNÍ MEZIPLODIN, BIOPÁSY, PTAČÍ LOKALITY NA TRAVNÍCH POROSTECH – HNÍZDIŠTĚ BAHŇÁKŮ a PTAČÍ LOKALITY NA TRAVNÍCH POROSTECH – HNÍZDIŠTĚ CHRÁSTALA POLNÍHO. Dotační tituly jsou vybrány ve spolupráci se Státním

zemědělským intervenčním fondem (SZIF) s návazností na ochranu volně žijících živočichů a rozšíření jejich potravní nabídky.

2 Vývoj Společné zemědělské politiky

Zemědělská činnost členských států EU je regulována již od vzniku Evropského společenství. Regulační mechanismus - Společná zemědělská politika (SZP) - je jednou ze tří společných politik v hospodářské oblasti EU. Zárodek společné zemědělské politiky byl formulován v roce 1958 v článcích 32 až 38 Římské smlouvy. SZP se začala uplatňovat od roku 1962^[27].

Cílem společné zemědělské politiky byla potravinová soběstačnost. Plánované zvyšování zemědělské produkce bylo reakcí na hladová léta 2. světové války a v poválečném období. Potravinová soběstačnost měla zajistit vyrovnanou rozpočtovou bilanci. Soběstačnosti mělo být dosaženo modernizací zemědělství: podporou produktivity práce v zemědělství, zvýšení úrovně zemědělských výrobců, stabilizace zemědělských trhů, zajištění plynulého zásobování a zajištění nízké ceny potravin pro spotřebitele^[37]. Vzorem rozvinutého hospodaření bylo pro Evropu zemědělství v USA. V roce 1956, kdy v zemích Evropského hospodářského společenství (EHS) průměrný zemědělec hospodařil na 3,7 ha a živil 8 – 9 obyvatel, v USA na jednoho zemědělce připadalo 100 ha půdy a živil více než 50 obyvatel^[36].

Přijetí společné zemědělské politiky bylo důležité zejména pro Francii, kde v 50. letech pracovala pětina práceschopných obyvatel v zemědělství a která měla v plánu vyvážet své přebytky do ostatních zemí EHS.

Pro zajištění vytyčených cílů byly v Římské smlouvě zakotveny dva nástroje: vytvoření společných tržních organizací pro vybrané zemědělské komodity a vytvoření jednoho či více finančních fondů do roku 1962. Dohoda z počátku roku 1962 upřesnila fungování Společné zemědělské politiky (SZP) a zaručila volný pohyb zboží i komodit^[27].

V dalších letech byl pro všechny komodity postupně vytvořen společný trh se systémem garantovaných cen. Pokud byl společný trh nasycen, komodity byly vykupovány za stanovené intervenční ceny. Přebytky byly podle potřeby dále skladovány pro pozdější odprodej, nebo byly věnovány na charitativní účely či ničeny. Tento systém zaručoval zemědělcům stálý odbyt a příznivé výkupní ceny a tím zajišťoval finance na modernizaci provozů a následné zvyšování životní úrovně ve venkovských oblastech^[36].

Tento systém, ze kterého těžily hlavně velké podniky v nejproduktivnějších

oblastech, vedl k intenzifikaci zemědělství a nadprodukcí zemědělských komodit a nedodržel principy trvale udržitelného rozvoje. Intenzifikace zemědělství vedla k devastaci a znečišťování krajiny. Nadměrné použití chemických látek (pesticidů i průmyslových hnojiv) snižovalo bezpečnost potravin a začalo ohrožovat zdraví obyvatelstva^[19].

Při obchodování s třetími zeměmi byl zaveden princip komunitární preference, tzn. že byly preferovány domácí výrobky. Na dovážené komodity a zboží byla uvalena cla zvyšující jejich cenu na hladinu obvyklou ve Společenství a na vývoz byly poskytovány vyrovnávací dávky umožňující snížení cen pro světový trh. Pro financování těchto aktivit byl založen Evropský orientační a záruční zemědělský fond^[27].

Vyrovnávací dávky poskytované vývozcům umožnili snížit ceny vyvážených komodit pod jejich reálnou hodnotu. Tím se sice zvýšila konkurenceschopnost evropských výrobků na světovém trhu, ale byly tím narušeny regionální trhy, zvláště v rozvojových zemích^[36].

2.1 Reformy společné zemědělské politiky

Společná zemědělská politika musí pružně reagovat na vývoj socio-demografické situace, a proto je nezbytná její postupná reformace. Přestože byla první reforma SZP navržena v roce 1968, došlo k první podstatné reformaci až v 90. letech.

První reforma, Mansholtův plán z roku 1968, měl uspořádat odchod starších zemědělců do důchodu a podpořit rekvalifikaci mladých nebo neproduktivních farmářů v jiném výrobním odvětví. Tím mělo být zajištěno sjednocení a modernizace farem, a v konečném důsledku snížena výrobní cena potravin. Došlo by i k vyjmutí marginální zemědělské půdy z užívání. Průběh programu byl ponechán na vládách jednotlivých států a neuspěl pro odpor jednotlivých zájmových organizací, zvláště v Německu a Francii^[37].

Druhá dílčí reforma proto proběhla až o dvacet let později, v roce 1988. Předcházela jí dlouhodobá rozpočtová nestabilita způsobená vyššími výdaji na financování zemědělských přebytků a vyplacení vývozních subvencí, ekologické dopady intenzivního hospodaření a vnější tlaky na změnu SZP^[37]. V tomto roce proběhlo navýšení příspěvků do evropského rozpočtu, které bylo vázáno na udržení

ročního nárůstu výdajů v zemědělství o 0,74 % meziročního přírůstku HNP celého Společenství. Zároveň byly sníženy intervenční ceny o 3 % a byla zavedena administrativní opatření pro snížení nabídky zemědělských produktů (výrobní kvóty na produkci mléka, snížení výměry zemědělské půdy o 20 %). Zemědělcům byly poskytovány finance na pokrytí ztrát. Proti očekávání však k zastavení růstu výdajů v zemědělství nedošlo[26].

Od té doby probíhá kontinuální reforma zemědělství, s příklonem k mimoprodukční funkci zemědělství, produkci kvalitních a zdravotně nezávadných potravin a dodržování ekologických standardů v zemědělství.

První radikální reforma (McSharryho reforma) byla uplatněna v roce 1992. Hlavními úkoly reformy bylo snížení intervenčních cen obilnin o 29 %, zavedení přímých kompenzačních plateb podmíněně povinným uváděním části půdy do klidu, snižování produkčních kvót, možnost využívání zemědělské půdy k jiným než produkčním účelům a zavedení agroenvironmentálních programů a dalších doprovodných opatření. Pokračovala také podpora odchodu zemědělců nad 55 let věku do předčasného důchodu. Podpora farmářů nebyla poprvé zcela vázána na produkci^[15]. Díky snížení intervenčních cen obilnin došlo k předpokládanému snížení cen krmných směsí a tím i cen živočišných produktů, ale kompenzační platby nezabránilly další intenzifikaci zemědělství^[19].

Nová strategie, Agenda 2000, byla k jednání předložena poprvé v roce 1997 a její konečná verze byla přijata v roce 1999. Nástrojem této reformy je další snížení cenových podpor, které má vést ke zvýšení konkurenceschopnosti na světovém trhu a zvýšení přímých plateb k udržení životní úrovně zemědělců. Dochází k výraznému posunu zaměření produkce od kvantity ke kvalitě. Je kladen zvláštní důraz na kvalitu a zdravotní nezávadnost potravin, na zvýšenou ochranu životního prostředí a na správné nakládání se zvířaty^[26]. Do SZP jsou začleněny požadavky na ochranu přírody a udržování krajiny a přírodních zdrojů (vznik cross-compliance). Zároveň je vytvořen druhý pilíř SZP, který definuje požadavky na údržbu venkova jako Evropského kulturního dědictví.

Agenda 2000 měla připravit evropské zemědělství na rozšíření EU. Důvodem byl strach, že náklady na SZP se s přístupem nových členských států astronomicky zvýší. Kvůli těmto obavám se původně pouze průběžná inventura plnění Agendy 2000 nakonec změnila ve velkou reformu^[19]. Tato reforma byla schválena v červnu

2003 a je zaměřena na rozvoj tržně orientovaného zemědělství, zajištění kompatibility s mezinárodními závazky a šetrného využívání zemědělské krajiny. Je zcela změněn způsob vyplácení podpor zemědělcům, je zřejmý přechod podpory produktů (ceny potravin) k přímé podpoře výrobců (zemědělců).

2.2 Reforma SZP z roku 2003 (Fischlerova reforma, mid term review)

Reforma SZP přináší mnohé podstatné změny. Odděluje přímé platby od výše produkce, takže velikost dotací pro jednotlivé zemědělce už z větší části nezávisí na objemu produkce (decoupling), ale na plnění ekologických a jiných závazků (cross-compliance), které jsou oproti minulému období zpřísněny. Sníženy jsou také některé garantované ceny.

Ve většině nových členských zemí se SZP zavádí během prvních pěti let ve zjednodušené podobě a některé prvky reformy z roku 2003 se jich prozatím netýkají^[19]. Cílem této reformy je vytvořit udržitelný rámec pro budoucí rozvoj venkova prostřednictvím zvyšování jeho konkurenceschopnosti vytvářením následujících podmínek:

- podpora udržení a vzniku nových pracovních příležitostí na venkově,
- podpora diversifikační činnosti zemědělců a dalších podnikatelů na venkově,
- podpora ekonomického rozvoje venkova a vytváření nových zdrojů příjmů jeho obyvatel,
- podpora stabilizace venkovského osídlení.

SZP nechápe zemědělce jako pouhého výrobce potravin a surovin pro další odvětví ekonomiky, ale jako venkovského podnikatele zajišťujícího mnoho dalších funkcí: ochranu a údržbu krajiny a životního prostředí, rozvoj podnikatelských aktivit souvisejících s podporou cestovního ruchu a využíváním jedinečného historického a kulturního potenciálu venkova^[37].

V současné době probíhá revize této reformy a připravuje se diskuse o reformě pro další období.

2.2.1. Všeobecně platné prvky reformy z roku 2003

Cross-compliance

Pojem cross-compliance (CC) je do českého jazyka překládán jako

křížový soulad. Je to nástroj zavádějící minimální standardy v oblastech ochrany veřejného zdraví (bezpečnost potravin), zdraví a pohody zvířat (animal welfare), zdraví rostlin a v oblasti životního prostředí (ochrana půdy, vod, biodiverzity, atd.). Přímé platby jsou vázány na plnění těchto konkrétních standardů. CC obsahuje zákonné požadavky na hospodaření (SMR), podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) a předpisy k ochraně trvalých travních porostů^[19]. Součástí CC je i zemědělský poradenský systém (FAS), který by měl pomoci zemědělcům splnit podmínky SMR a GAEC.

Zákonné požadavky hospodaření tvoří 18 stávajících směrnic EU, které jsou postupně implementovány do právních systémů jednotlivých států.

Z osmnácti směrnic SMR se pět vztahuje k oblasti ekologie, tři ke kvalitě života hospodářských zvířat, čtyři k bezpečnosti potravin a zdraví zvířat a šest k registraci zvířat a systému informování o jejich nemocech. Pokud žadatel požadavky nesplní, bude mu dotace zkrácena^[19].

Podmínky udržení dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC) mají zabránit degradaci půd, podpořit zachování vhodné půdní struktury a udržet dostatečný obsah organických látek v půdě. Dále mají zajistit minimální úroveň údržby ploch^[21].

Zapojení zemědělců do systému přímých plateb je dobrovolné. Je možné, že zemědělec se těchto plateb vzdá, vystoupí ze systému a zbaví se tím povinnosti plnit některé standardy CC (GAEC). Není však oproštěn od plnění zákonných norem hospodaření (SMR). Zajistit soulad s CC může být motivačním faktorem pouze pro ty zemědělské podniky, u kterých jsou přímé platby vyšší než případné náklady související se zaváděním nových předpisů^[21].

Decoupling

Decoupling bývá často překládán jako „oddělení přímých plateb od produkce“. Podstatou vzniku myšlenky tohoto oddělení byl sílící tlak mezinárodních organizací, které požadovaly stejné podmínky pro podnikání ve Společenství a v ostatních zemích světa.

Přímé platby, určené zvláště pro každou komoditu, se zemědělcům vyplácely podle absolutní produkce (t, ks). Tato reforma nahradila platby za konkrétní komodity jednotnou platbou. Každý soukromník nebo podnik získá pevnou částku bez ohledu na kvantitu a druh produktů. Decoupling tak primárně podporuje údržbu

krajiny, protože přímé platby jsou vázány na dodržování pravidel cross-compliance a tak umožňují snížit intenzitu produkce. Výjimku tvoří ovoce, zelenina a stolní brambory, pro které platí zvláštní pravidla^[19].

Modulace

Modulace ukládá přesun 5 % přímých plateb, určených větším farmám s příjmem z přímých plateb nad 5000 € ročně, z prvního do druhého pilíře SZP. Je předpoklad, že větší farmy mají nižší podíl fixních nákladů. Komisař pro zemědělství Franz Fischler původně navrhoval, aby se modulace vztahovala až na 20 % přímých plateb^[19]. V nových členských státech platí modulace až po dorovnání přímých plateb na stejnou úroveň s původními státy Společenství^[31].

Další opatření

Národní obálky

Členské země mohou přesunout až 10 % přímých plateb do tzv. národních obálek, a těmito penězi podporovat vybrané typy hospodaření přínosné pro ochranu přírody, zlepšení kvality zemědělské produkce a také marketing takových produktů^[19].

Vyjmutí půdy z produkce

Vyjmutí půdy z produkce je rotační. Osvobozeny z povinnosti vyjmutí určitého procenta z produkce jsou zemědělská hospodářství, která provozují ekologické zemědělství a celoplošně státy, které využívají systém SAPS. Na takto vyčleněné půdě se mohou pěstovat plodiny, které neslouží k lidské spotřebě^[37].

Tento požadavek byl zaveden z důvodu omezení produkce obilovin v EU. Evropská komise proto na základě situace na trhu obilovin 13. září 2007 navrhla, aby povinné procento odstavení půdy z produkce bylo pro ozimé osevy 2007 a jarní osevy 2008 zrušeno^[14].

Zemědělský poradenský systém

V rámci přijetí reforem byly členské státy do 1. ledna 2007 povinny zřídit komplexní systém poradenství. Účast zemědělců v poradenském systému je dobrovolná a teprve v roce 2010 Rada ES rozhodne, zda zapojení do systému bude povinné^[33].

Z tohoto programu jsou financovány tzv. audity farem, kdy auditoři žadatelům poradí, jak dosáhnout souladu se standardy hospodaření (cross-compliance).

V rámci programu má žadatel nárok na spolufinancování nezbytných opatření vedoucích k zavedení lepšího hospodaření v podniku. Účast žadatelů je v tomto opatření dobrovolná. Členskými zeměmi byl ponechán poměrně široký výběr možností, jak během let 2005–2007 realizovat tento program^[19].

Poradenský systém byl přijat jako opatření *I.3.4 Využívání poradenských služeb* Programu rozvoje venkova^[31].

2.3 SZP v rámci České republiky

Společná zemědělská politika je založena na dvou pilířích. Z prvního pilíře jsou čerpány prostředky na tržní opatření. Prostředky v druhém pilíři SZP jsou určeny k péči o krajinu, na rozvoj venkova a modernizaci zemědělského sektoru.

2.3.1. První pilíř SZP

Oblast přímých plateb v ČR využívá zejména podpor:

Jednotná platba na plochu (SAPS)

Národní doplňkové platby k jednotné platbě na plochu (TOP-UP)

Příjem podpor je podmíněn evidencí využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů (LPIS) a dodržení minimální výměry půdních bloků. Při obhospodařování musí být dodržovány podmínky CC (podle postupujícího přijímání zákonných požadavků na hospodaření). Půda nemusí sloužit k zemědělské produkci, ale musí být uchovávána v dobrém zemědělském stavu v souladu s ochranou životního prostředí (GAEC)^[8]. Přímé platby z fondů EU v nových členských státech nedosahují 100% podílu přímých plateb v původních členských státech. Přímé platby z fondů EU jsou dorovnávány formou Národních doplňkových plateb (TOP-UP), které mají výši max. 30% podílu z přímých plateb v E15 a dorovnání probíhá do vyrovnání plateb ve starých a nových státech. Výše přímých plateb je dána Smlouvou o přistoupení ČR do EU^{[9][10]}. Průběh dorovnání ukazuje Tabulka 2.1.

Tabulka 2.1. Výše přímých plateb v programovém období 2007 – 2013.

Rok	Přímé platby z fondů EU [%]	TOP-UP [%]	Přímé platby + TOP-UP [%]
2007	40	30	70
2008	50	30	80
2009	60	30	90
2010	70	30	100
2011	80	20	100
2012	90	10	100
2013	100	0	100

Zdroj: FRČEK, V. (2007)^[10]

Jednotná platba na plochu

Nově zavedenou jednotnou platbu přejímají členské státy dvěma způsoby. Nové členské státy využívají systém jednotné platby na plochu (Simplified Area Payment Scheme - SAPS) a původní členské státy (E15), Slovinsko a Malta využívají systému jednotné platba na farmu (Single-farm Payment Scheme - SPS).

Systém SPS přiděluje každému zemědělcí platbu ve výši průměrné sumy přímých plateb, které dostával doposud (v referenčním období 2000–2002). Tato platba je fixována pro další období. Využitím druhé možnosti, systému SAPS se stanovuje plošná částka připadající na hektar obhospodařované půdy, která je stejná v celém regionu nebo zemi. Částka se stanovuje z finančního rámce pro daný stát (podle rozpočtu EU) vyděleného plochou zemědělské půdy ve státě (referenční rozloha k 30. 6. 2003). Zavedení tohoto systému plateb nevázaných na konkrétní plodinu ani produkci (tedy úplného decouplingu) v podstatě předběhne reformy SZP^[19].

V roce 2010 (rozhodnutím EK z r. 2006, podle dřívějších dohod jím měl být rok 2009) přejdou státy využívající systém SAPS na systém SPS. V tomto roce také dojde k vyrovnání přímých plateb mezi starými a novými členy EU. První schéma plateb (SPS) dále víceméně zachová dosavadní dělení dotací, zatímco druhé (SAPS) vede k jejich výraznému přerozdělení^[19].

Česká republika a ostatní nové členské země, které zavedly zjednodušený systém jednotných přímých plateb (SAPS), nemusí zavádět zákonné požadavky na hospodaření, podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu jsou však vyžadovány^[12]. České zemědělství bude muset zákonné požadavky na hospodaření zavést v době, kdy přejde na systém SPS^[19].

Národní doplňkové platby k jednotné platbě na plochu

Cílem národní doplňkové platby k jednotné platbě na plochu (TOP-UP)

je zvýšená podpora příjmu zemědělců u stanovených strategických komodit a dosažení úrovně přímých plateb do zemědělství až do domluvené úrovně. Platby jsou vypláceny na pěstování lnu na vlákno, pěstování chmele, chov přežvýkavců a pěstování plodin na orné půdě^[8]. Od roku 2007 je součástí plateb TOP-UP i platba na pěstování brambor na škrob^[10]. V rámci podpory “pěstování plodin na orné půdě“ se nepodporují například píce, cukrovka, brambory, len na vlákno, chmel, mák a hořčice.

2.3.1 Druhý pilíř SZP

Obecným cílem politiky rozvoje venkova EU by mělo zejména být zamezení vysídlování venkovských oblastí, boj proti chudobě, podpora zaměstnanosti a rovných příležitostí, zlepšení životních a pracovních podmínek venkovské populace, ochrana životního prostředí a zvýšení blahobytu. Snaha o zachování a zlepšení venkovského prostředí musí být doplněna ostatními strukturálními politikami, jako je politika ochrany životního prostředí, infrastruktura a vzdělávací politika^[27].

V programovém období 2007 – 2013 není oproti období minulému (pro ČR 2004 – 2006) Politika rozvoje venkova součástí Politiky soudržnosti a je plně přesunuta do SZP. Ta je v tomto období financována ze dvou fondů EU - Evropského zemědělského garančního fondu (EAGF) a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). EAFRD věcně a koncepčně navazuje na operační program Rozvoj venkova^[27].

Program rozvoje venkova ČR na období 2007-2013

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 byl schválen v květnu 2007. Vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD), nařízení Rady (ES) č. 1290/2005, o financování Společné zemědělské politiky, a rozhodnutí Komise č. 2006/144/ES, o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007 - 2013)^[31].

Jednotlivé priority Programu rozvoje venkova na období 2007 - 2013 jsou součástí následujících čtyř os^[3]:

- OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví,**
- OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny,**

**OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace
hospodářství venkova,
OSA IV – Leader.**

3 Agroenvironmentální opatření ve střední Evropě

V kontextu se socioekonomickým vývojem v Evropě jsou v rámci reformy SZP od počátku 90. let 20. Století podporovány mimoprodukční formy hospodaření v krajině. Trvale udržitelné využívání zemědělské půdy je předpokladem pro zachování biologické rozmanitosti a dobrého vodního a půdního režimu. Všechny tyto složky životního prostředí vedou ke stabilitě zemědělských ekosystémů^[11].

Cílem posledních reform (z let 1999 a 2003) je proto podpora aktivit směřující především k ochraně životního prostředí, biodiverzity, genetického potenciálu, k údržbě krajiny a podobně. Nástrojem reform k dosažení těchto cílů jsou agroenvironmentální opatření (AEO). Právní základ mají v článku 36 (a) (iv) a článku 39 nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 a Článku 27 a přílohy II, bod 5.3.2.1.4 nařízení Komise (ES) č. 1974/2006^[31].

Agroenvironmentální opatření jsou dobrovolné postupy, které mají podporovat dosažení cílů Evropského Společenství v oblasti zemědělství a životního prostředí^[10]. Jsou součástí komplexu programů pro rozvoj a diverzifikaci venkova^[11]. Každý stát EU tvoří vlastní systém AEO, který je zaměřen na dosažení konkrétních cílů, týkajících se území daného státu^[31]. Programy jsou financovány z rozpočtu EU a jednotlivých členských států. Výše podpory kompenzuje náklady spojené s prováděním smluvených závazků a v některých případech jako náhrada ušlého zisku^[11].

Úkolem AEO je podpořit udržitelný rozvoj venkova spočívající v ochraně všech složek ekosystému, včetně půdy a vody postupným zaváděním trvale udržitelného zemědělství, zaváděním postupů šetrných k životnímu prostředí a snižováním materiálních vstupů do zemědělství. Podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny^[31]. Opatření tímto způsobem kombinují redukci zemědělské produkce a prospěšný vliv podporovaných aktivit na životní prostředí^[11]. Požadavky kladené na zemědělce v rámci AEO jsou vždy přísnější než zákonné podmínky a jdou za rámec obvyklých způsobů hospodaření a zákonných

norem. Účelem je změna přístupu zemědělců ke složkám životního prostředí a změna navyklého způsobu hospodaření na zemědělsky využívané půdě^[9]. Zapojením do programů AEO je zvyšována potřeba lidské práce, čímž by mělo dojít k vytvoření nových pracovních míst^[11].

Agroenvironmentální opatření jsou realizována v podobě pětiletých závazků (dlouhodobý dotační titul). Porušení pravidel příjemci plateb je sankcionováno snížením nebo zrušením platby. Sankce může být důsledkem přímého jednání i opomenutí. Na AEO se vztahují zákonné normy hospodaření, přijaté do národní legislativy (SMR v rámci CC) a Zásady správné zemědělské praxe (GFP)^[11].

Jednotlivá opatření jsou navrhována vzhledem k výsledkům SWOT analýzy jednotlivých územních celků. U nově přístupujících států byl systém AEO vytvořen na základě vlastních zkušeností a zkušeností původních členských států.

V EU 15 byly první dotační tituly v rámci AEO využívány individuálně od první poloviny 90. let na základě nařízení rady EEC 2078/92 *o způsobech hospodaření, které jsou slučitelné s požadavky na ochranu životního prostředí a údržby venkova.*^[2]

Podstatný rozvoj AEO nastal v programovém období 2000-2006. Opatření se řídila Nařízením Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF) a o změně a zrušení některých nařízení, Nařízením Komise (ES) č. 445/2002, kterým se stanoví prováděcí pravidla k Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF - European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF) a Nařízením Komise (ES) č. 2419/2001, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro integrovaný administrativní a kontrolní systém pro některé režimy podpor Společenství zavedený Nařízením Rady (EHS) č. 3508/9^{[11][20]}.

V programovém období 2007-2013 jsou AEO sloučeny s dalšími dotačními tituly pod hlavičku Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD). Zároveň se rozšiřuje nabídka dotovaných činností a způsobů hospodaření. Základní podmínky jsou ukotveny v Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, *o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova*^[31].

3.1 AEO Česká republika

Agroenvironmentální opatření byla v ČR prováděna již v předvstupním období na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a příslušných prováděcích nařízení vlády, v podobě tzv. programů podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství. Jednalo se zejména o programy podpory ekologického zemědělství, údržby travních porostů a zatravnění^[11].

V programovém období 2000 – 2006 byla agroenvironmentální opatření vymezena Horizontálním plánem rozvoje venkova (HRDP) a řídí se Nařízením vlády č. 242/2004 Sb., o provádění agroenvironmentálních opatření ve znění pozdějších předpisů^[11].

V programovém období 2007-2013 stanovuje pravidla Program rozvoje venkova ČR (PRV), který dne 16. srpna 2006 schválila vláda ČR. Program rozvoje venkova vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a je vypracován v souladu Evropskou legislativou^[31].

3.1.1 Zemědělský půdní fond v ČR

Zemědělský půdní fond (ZPF) tvoří přibližně polovinu (54 %) celkové rozlohy ČR. V nadmořské výšce nad 500 m n. m. se nachází více než 28,0 % ZPF, z toho v nadmořské výšce 600 až 700 m n. m. cca 8 % a nad 700 m n. m. 3 % ZPF. Oblasti s vyšší nadmořskou výškou lze považovat za méně příznivé z hlediska provozování zemědělské činnosti. Díky poměrně vysoké hustotě obyvatelstva má však zemědělská činnost tradici i v těchto oblastech a v omezeném rozsahu se provozuje až do výšek 1250 m. n. m. Je však žádoucí podpořit tyto oblasti, aby nedošlo k opouštění půdy^[31].

3.1.2 Socio-demografická situace

Počet obyvatel České republiky rostl až do roku 1994. V posledních letech počet obyvatel České republiky klesá, přestože do věku kdy se uzavírají sňatky a do věku vysoké plodnosti vstupují silné ročníky narozené v první polovině 70. let 20. století. Nepříznivý populační vývoj je částečně vyrovnáván přistěhovalectvím^[11]. Věková struktura obyvatelstva se v posledních letech mění. V období 1991 až 2001 se zvýšil podíl obyvatel v produktivním věku (na 65,3 %)

a klesl podíl obyvatel do 15 let (na 16,5 %). Podíl obyvatel v předproduktivním věku je od roku 1998 trvale nižší než podíl obyvatel ve věku 60 let a výše. Podíl lidí starších 60 let stagnoval (18,2 % v roce 2001), avšak podíl této věkové skupiny se bude zvyšovat rychleji^[5].

Do venkovského prostoru ČR patří všechny vyšší územně správní celky s výjimkou Prahy a Moravskoslezského kraje. Zahrnuje 92,3 % rozlohy státu. Obce v takto vymezeném venkovském regionu tvoří 95,2 % všech obcí a žije v nich 76,1 % obyvatel ČR^[11].

Ve venkovských regionech, lze pozorovat negativní demografické trendy, (klesající porodnost, stárnutí obyvatelstva a migrace obyvatelstva do měst). Obyvatelstvo se stěhuje do vnějších částí městských aglomerací, nikoliv do městských center, což má za následek zabírání plochy na úkor zemědělského půdního fondu^[31]. Demografická situace na venkově se postupně zhoršuje, venkov se vylidňuje a obyvatelstvo stárne.

3.1.3 Ekonomická situace

V letech 2005-2007 rostla Česká ekonomika o více než 6 % HDP ročně. Silný růst pokračoval do třetího čtvrtletí roku 2008, kdy došlo k výraznému poklesu^[5]. Největší podíl na tvorbě HDP má zpracovatelský průmysl, obchod, doprava a obchod s nemovitostmi. Podíl zemědělství na tvorbě HDP je 2,8 % (Tabulka 3.8. v kapitole 3.4) ^[56].

Průměrná hrubá měsíční mzda činila v roce 2008 23 430 Kč. Hrubá mzda v zemědělství dosáhla v tom samém roce výšky přibližně 75 % průměrné hrubé mzdy (17 562 Kč) ^[41].

V roce 2000 hospodařilo přibližně 60 % subjektů na výměře menší než 5 ha. Obhospodařovali přitom méně než 5 % zemědělské půdy. Zemědělských subjektů hospodařících na více než 500 ha bylo 1900 a obhospodařovali 76 % zemědělské půdy^[11].

3.1.4 Cíle AEO v ČR

Území České republiky se vyznačuje vysokou diverzitou krajiny i stanovišť, ke které v minulosti přispělo zemědělství. V minulém století kvůli změně technologií, intenzifikaci a zcelování pozemků bylo zemědělství naopak hlavní příčinou snížení diverzity venkovské krajiny^[21].

Opatření mají proto za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Jejich úkolem je zpomalit odtok vody z krajiny, snížit erozi půdy, podpořit ekologickou stabilitu krajiny a zvýšit biologickou diverzitu na zemědělsky využívané půdě^{[11][31]}.

3.1.5 Základní podmínky platné pro všechna podopatření a tituly

Programové období 2004 - 2006

V této kapitole jsou uvedeny podmínky vstupu do AEO podle dokumentu HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006^[11].

Žadatelé se zavázali k plnění podmínek v určitém titulu na dobu pěti let. Museli hospodařit nejméně na 5 ha zemědělské půdy. Jednalo-li se o hospodaření pouze v územích národních parků nebo chráněných krajinných oblastech bylo požadovaná minimální výměra 2 ha. Jednalo-li se o hospodaření v systému ekologického zemědělství, byla požadována minimální výměra 1 ha, jde-li o pěstování speciálních bylin na orné půdě je požadována minimální výměra 0,5 ha a v případě trvalých kultur 0,25 ha.

Kromě toho se zavázali k dodržení Zásad správné zemědělské praxe (GAEC), které jsou součástí dokumentu HRDP.

Programové období 2007–2013

V této kapitole jsou uvedeny podmínky vstupu do AEO podle dokumentu PROGRAM ROZVOJE VENKOVA NA OBDOBÍ 2007 - 2013^[31].

Závazky působí nad rámec odpovídajících závazných norem a na závazky nad rámec minimálních požadavků týkajících se používání hnojiv a používání přípravků na ochranu rostlin a dalších odpovídajících závazných požadavků stanovených vnitrostátními předpisy.

Žadatel musí dodržet minimální požadavky, týkající se používání hnojiv. To dokládá evidencí množství, druhu a době použití hnojiv, statkových hnojiv, pomocných látek a upravených kalů podle jednotlivých pozemků, plodin a let, kterou vede a nejméně 7 let uchovává v souladu se zvláštním právním předpisem (zákon č. 308/2000 Sb. *kterým se mění zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech)*), a zákon

č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů). Podmínkou je i dodržení tzv. Nitrátové směrnice (Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů), která mimo jiné obsahuje období nevhodné k hnojení, způsob používání dusíkatých hnojiv a statkových hnojiv, způsob používání dusíkatých hnojiv a statkových hnojiv na svažitých půdách, způsob používání dusíkatých hnojiv a statkových hnojiv v blízkosti vodního toku.

Žadatel dodržuje minimální požadavky, které vyplývají ze zákona o rostlinolékařské péči 249/2008 Sb. kterým se mění zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zejména dodržuje pravidla skladování a manipulace s chemickými látkami tak, aby nedocházelo ke kontaminaci složek životního prostředí, žadatel v celém hospodářství plní závazné požadavky vyplývající z evropské a národní legislativy GAEC, SMR).

Minimální výměra žadatelem obhospodařované půdy pro vstup do agroenvironmentálních opatření se oproti programovému období 2004-2006 téměř nemění. Výměra půdy vedené v LPIS je nově stanovena pro pěstování zeleniny v systému ekologického zemědělství nebo pěstování zeleniny v systému integrované produkce (0,5 ha), pro vinice, ovocné sady nebo chmelnice v systému ekologického zemědělství (0,25 ha), pro ovocné sady v integrované produkci ovoce (1 ha) a pro vinice v integrované produkci révy vinné (0,5 ha).

Jednání proti podmínkám plateb, nebo jejich opomenutí je sankcionováno snížením celkové částky plateb, nebo jejich zrušením (v roce porušení podmínek).

3.1.6 Charakteristika podopatření v rámci AEO

Agroenvironmentální opatření je rozděleno do čtyř (programové období 2004-2006), respektive tří (programové období 2007-2013) podopatření, která jsou dále dělena na jednotlivé dotační tituly. Toto rozdělení je uvedeno v Tabulce 3.1. pro obě programová období.

Tabulka 3.1. Seznam dotačních titulů v rámci AEO v programovém období 2004-2006 a 2007-2013

Programové období			
2004-2006		2007-2013	
A. Podopatření šetrné způsoby hospodaření	Titul 1. Ekologické zemědělství (EZ)	Podopatření A: Postupy šetrné k životnímu prostředí	Titul A1: Ekologické zemědělství
	Titul 2. Integrované systémy pěstování ovoce a révy vinné		Titul A2: Integrovaná produkce
B. Podopatření ošetřování travních porostů	Management louky	Podopatření B: Ošetřování travních porostů	Titul B1: Louky
	Management pastviny		Titul B2: Mezofilní a vlhkomilné louky Titul B3: Horské a suchomilné louky Titul B4: Trvale podmáčené a rašelinné louky Titul B5: Ptačí lokality na travních porostech – hnízdiště bahňáků Titul B6: Ptačí lokality na travních porostech – hnízdiště chřástala polního Titul B7: Pastviny Titul B8: Druhově bohaté pastviny Titul B9: Suché stepní trávníky a vřesoviště
C. Podopatření péče o krajinu	Titul 1. Zatravňování orné půdy	Podopatření C: Péče o krajinu	Titul C1: Zatravňování orné půdy Titul C2: Pěstování meziplodin Titul C3: Biopásy
	Titul 2. Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách		
	Titul 3. Pěstování meziplodin		
	Titul 4. Trvale podmáčené louky a rašelinné louky		
	Titul 5. Ptačí lokality na travních porostech		
	Titul 6. Pásy orné půdy oseté vybranými plodinami za účelem zvýšení potravní nabídky ptačích společenstev a živočišných druhů vázaných na polní stanoviště (biopásy)		
D. Podopatření osevní postupy v ochranných zónách jeskyní (Moravský kras)			

Zdroj: HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006^[11], PROGRAM ROZVOJE VENKOVA NA OBDOBÍ 2007 - 2013^[31]

Podopatření Ekologické zemědělství (EZ) je systém hospodaření bez chemických vstupů, šetrný k životnímu prostředí, zdraví lidí a zdraví hospodářských zvířat. EZ má v České republice 20letou tradici, součástí zemědělské politiky EU je od roku 1994^[11].

Podopatření „Ošetřování travních porostů“ je nejčastěji využívané podopatření v rámci AEO ^[11]. Upravuje hospodaření na TTP (pastviny i louky). Jedná se o celofaremní opatření – žadatel musí dodržovat podmínky na všech pozemcích s kulturou TTP (loukách i pastvinách). V programovém období 2007-2013 byl rozšířen výběr z několika způsobů hospodaření na TTP, čímž se optimalizuje péče o tyto ekosystémy^[31].

Podopatření „Péče o krajinu“ je zaměřeno na ošetřování stanovišť se specifickými podmínkami a jednotlivé tituly jsou uplatňovány cíleně jen na části obhospodařovaných ploch zemědělského podniku^[11]. V programovém období 2007-2013 byly dotační tituly „Ptačí lokality na TTP“ a „Trvale podmáčené louky a rašelinné louky“ přesunuty do podopatření „Ošetřování travních porostů“^[31].

Titul zatravňování orné půdy je členěn na čtyři typy managementů – zatravňování orné půdy, zatravňování orné půdy podél vodního útvaru, zatravňování orné půdy regionální směsí a zatravňování orné půdy regionální směsí podél vodního útvaru^{[11][31]}. Do titulu může být zařazen půdní blok s kulturou orná půda, který splňuje alespoň jednu z daných podmínek (např. průměrná svažitost nad 10 %, oblast LFA, obtížně obdělávatelná půda, atd.) V případě zatravnění regionální směsí může být zařazen půdní blok s kulturou orná půda, který splňuje alespoň jednu z podmínek a zároveň se nachází nejméně z 50 % své výměry na území ZCHÚ^[31].

Titul Pěstování meziplodin je nejčastěji využívaným titulem v rámci tohoto podopatření^[31]. Hlavním cílem pěstování meziplodin je zpomalení povrchového odtoku vod na půdě a snížení odpovídajících environmentálních rizik na orné půdě bez vegetačního pokryvu. Celkový rozsah zařazených pozemků do titulu pěstovaných meziplodin v prvním roce závazku musí být minimálně 3 %, maximálně 6 % z plochy orné půdy podniku (maximální hranice neplatí pro žadatele zařazené do tohoto titulu v roce 2004) ^[11].

Titul Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách byl navržen ke zpomalení odtoku povrchových vod na mírných svazích ^[11]. Měl napomoci k protierozní ochraně orné půdy a k tvorbě nových stanovišť pro rozvoj biologické různorodosti v oblastech s větším zorněním. Pásky mohly být osety osivem travní směsi osvědčené kvality na identifikovaných plochách (vedených v LPIS) orné půdy se svažitostí 3 – 12°. Šířka pásů byla stanovena na 45-55 m, vzdálenost mezi jednotlivými pásky

v rozmezí 50 - 200 m. Na orné půdě mezi pásy nesměly být pěstovány širokořádkové plodiny, nebo plodiny stejného druhu. Tento titul byl v programovém období 2007-2013 zrušen^[31].

Cílem titulu Biopásy je zvýšení potravní nabídky a tím podpora rozvoje především ptačích společenstev, ale i ostatních živočišných druhů vázaných na polní stanoviště a ekosystémy spojené s polními lokalitami^[11]. Biopásy jsou pásy oseté uznanou směsí osiva o šíři 6 až 12 m, které budou umístěny na okraji ploch orné půdy nebo uvnitř polí (uvnitř polí ve směru orby). U žadatelů zařazených do tohoto opatření v roce 2005 nebo následujících letech vzdálenost mezi jednotlivými biopásy uvnitř polí činí nejméně 50 metrů. Na pásech nesmí být do jara následného roku provedeno žádné agrotechnické opatření. Pás nesmí sloužit ani k pojezdu^[11]^[31].

Titul Ptačí lokality na TTP se týká pouze travních porostů identifikovaných jako hnízdní lokality chřástala polního a populaci bahňáků, zejména v oblastech identifikovaných v rámci systému Natura 2000. Cílem je udržet a zvýšit populaci těchto ptačích druhů vytvořením vhodných hnízdních podmínek a dalších podmínek nezbytných pro existenci těchto cenných druhů na příslušných lokalitách. Lokality byly vymezeny pracovníky Ministerstva životního prostředí v součinnosti s Českou společností ornitologickou^[11].

„Zonální podopatření: Osevní postup v ochranných zónách jeskyní (Moravský kras)“ obsahuje specifické tituly, které nelze uplatňovat horizontálně v celé ČR, a jsou platné pouze v jasně vymezených územích chráněné krajinné oblasti Moravský kras^[11]. Toto podopatření bylo v programovém období 2007-2013 zrušeno.

3.2 AEO Slovensko

Agroenvironmentální opatření jsou součástí PLÁNU ROZVOJA VIDIEKA 2004-2006 SLOVENSKÁ REPUBLIKA a PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013. Do národní legislativy jsou v programovém období 2007-2013 implementovány zákonem č.274/2006 Z. z. *o podpore v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka*^[30].

Agroenvironmentální podpora má dvě části, část dobrovolnou a část povinnou.

Dobrovolná část se týká všech subjektů, hospodařících mimo lokality

zařazené do NATURA 2000. Subjekty zemědělské prvovýroby mohou dobrovolně přijmout závazek, vyplývající z přijetí dotačního titulu. Realizaci jednotlivých opatření si vybírají na základě podmínek území a možné kombinovatelnosti opatření. Podmínkou je vstup do ekologického zemědělství, nebo základního schématu podpory^[29].

Do vybraných závazků v rámci AEO jsou povinni vstoupit ty zemědělské subjekty, které se nacházejí v územích zařazených do systému lokalit Natura 2000^[6]. Tyto subjekty jsou povinny realizovat:

- základní schéma pro orné půdy a trvalé travní porosty v oblastech chráněných ptačích území (směrnice č.409/1979 o ochraně volně žijícího ptactva),
- ochranu biotopů polopřírodních a přírodních TTP v oblastech chráněných biotopů (směrnice č.43/1992 o ochraně přirozených stanovišť volně žijících živočichů a rostlin) a základní schéma pro orné půdy, pokud do nich zasahují,
- v případech překryvu obou typů zájmových území platí dodržení přísnějších podmínek z obou možných.

Do ostatních opatření mohou vstoupit dobrovolně.^[6]

3.2.1 Zemědělský půdní fond v SR

Slovensko se rozkládá na ploše 49 036 km² (4 903 347 ha). Průměrná hustota osídlení je 109,9 obyvatel/km². Území Slovenska se nachází v nadmořských výškách od 94 m po 2 655 m n. m.. Zemědělský půdní fond tvoří na Slovensku 2 436 879 ha (49,7 % rozlohy státu)^[30]. Z toho cca 60 % tvoří orná půda a 36 % trvalé travní porosty. Struktura využití půdy je uvedena v Tabulce 3.2.

Tabulka 3.2. – Půdní bilance v roce 2003

Výměra SR celkem	4 903 347 ha	podíl v %
zemědělská půda celkem	2 436 879	49,7
v tom: orná půda	1 430 197	29,1
chmelnice	560	–
vinice	27 313	0,5
zahrady	77 351	1,6
ovocné sady	17 952	0,4
trvalé travní porosty	883 506	18
lesná půda	2 004 100	40,8
vodné plochy	92 895	1,9
zastavěné plochy	224 671	4,6
ostatní plochy	144 844	3

Zdroj: PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013^[30]

Z evropského hlediska má krajina podhorský až horský charakter^[29]. Jak ukazuje Tabulka 3.3., vysočiny a hory pokrývají 60 % území, nížiny 40 %. V nadmořské výšce nad 500 m. n. m. se nachází 29 % výměry ZPF a nad 700 m n. m. 14,4 % výměry ZPF^[6]. V nadmořské výšce větší než 1 400 m n. m. se nachází 17 584 ha zemědělské půdy (0,36 % ZPF), kde se hospodaří v omezené míře^[29].

Tabulka 3.3. Výškové stupně povrchu SR:

Výškový stupeň	Nadmořská výška [m. n. m.]	Plocha [km ²]	Podíl [%]
Nížiny	94 – 300	20 045	41
Vysočiny	301 – 750	22 089	45
Horské oblasti	751 – 1500	6 350	13
Vysokohorské oblasti	1501 – 2655	552	1

Zdroj: PLÁN ROZVOJA VIDIEKA 2004-2006^[29]

3.2.2 Socio-demografická situace

Od roku 2003 dochází na celém území Slovenska k přirozenému úbytku obyvatelstva, způsobeného poklesem porodnosti, který je částečně vyvážen imigrací. Výrazně se projevují regionální rozdíly ve prospěch severovýchodního regionu před jihozápadním. Nejde však o ustálený trend. Pokračuje proces stárnutí obyvatelstva^[30].

Na úrovni NUTS-III má Slovenská republika dva výrazně venkovské regiony s víc než 50 % podílem obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích – Banskobystrický kraj (52,2 % venkovského obyvatelstva) a Nitranský kraj (51,3 %). Převážně městským regionem s méně než 15 % obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích je Bratislavský kraj (13,4 %)^[30]. Ostatní kraje patří do skupiny ostatních venkovských oblastí, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatelstva.

Stejně jak v ostatních evropských regionech dochází od poloviny minulého století k migraci obyvatelstva do měst. Tento trend je patrný v obcích s méně než 5 000 obyvateli a městech s více než 20 000 obyvateli. V sídlech s 5 000 až 20 000 obyvateli není tento trend patrný, jak dokládá Tabulka 3.4.

Tabulka 3.4. Vývoj podílu obyvatelstva Slovenské republiky podle velikosti sídel v letech 1950-2003

Velikost obce	Podíl obyvatelstva v %						
	r. 1950	r. 1960	r. 1970	r. 1980	r. 1991	r. 1999	r. 2003
Do 1000	33,6	26,1	22,7	17	16,7	16,2	16,1
1000 – 1999	22,3	21,8	22	16,1	14	14,1	14,4
2000 – 4999	17,9	22,3	20,3	16,6	13,2	13,5	14
5000 – 9999	8,2	9,2	8,6	7,5	6,6	6,7	7,2
10 000 – 19 999	6,6	7	7	10,9	8,7	7,9	8,4
20 000 – 49 999	4,1	5,9	11,4	11,7	15,9	16,7	15,7
50 000 – 99 999	1,8	1,9	3,2	8,4	12,1	12,1	11,9
100 000 a víc	5,6	5,8	6,8	11,7	12,8	12,8	12,3

Zdroj: PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013

3.2.3 Ekonomická situace

V letech 2006 – 2008 zažilo Slovensko velký ekonomický růst (v roce 2007 10,2% růst HDP). Vlivem globální recese klesl v roce 2009 HDP na -4,7 %^[56]. V roce 2006 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky odhadovalo podíl zemědělství na tvorbě HDP v roce 2010 4,2 % a v roce 2013 3,9 %^[30]. Vlivem krize stoupl podíl zemědělství na HDP v roce 2009 na 7,8 %. V zemědělství bylo zaměstnáno 4 % z 2,641 milionu pracujících^[56].

Úroveň mezd a jejich vývoj se v jednotlivých oblastech a odvětvích ekonomické činnosti vyvíjí nerovnoměrně. Nejnižší průměrnou hrubou nominální měsíční mzdou měli zaměstnanci v oblasti zemědělství (13 162 Sk).^[29] Je proto nutné podporovat příjmy zemědělců, aby nedošlo k jejich odchodu do jiných odvětví a opouštění zemědělské půdy.

Vlastnictví půdy na Slovensku je značně rozdrobené a stále probíhá proces obnovy evidence vlastnictví půdy^[6]. Zemědělské podniky se vyznačují vysokým podílem pronajaté půdy - cca 95 %. Na vlastní půdě hospodaří pouze 5 % subjektů. Samostatně hospodařící fyzické osoby tvořící 78 % všech zemědělských subjektů obhospodařují 10 % zemědělské půdy^{[6][30]}.

3.2.4 Cíle AEO v SR

Cílem AEO je realizovat zemědělské výrobní postupy slučitelné s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a přírodních zdrojů, které jsou nad rámec příslušných povinných norem. Prostředky k dosažení těchto cílů jsou podpora zemědělství* přiměřené intenzity přátelské k životnímu prostředí, obnova

* v originále “poľnohospodárstvo a pastevné hospodárstvo“

ekologické stability zemědělské krajiny prostřednictvím ochrany a obnovy sítě ekostabilizačních prvků, zachování krajinné a historické dědictví na obhospodařovaných plochách a začlenění plánování ochrany životního prostředí do zemědělské praxe. Důležitou funkcí je příspěvek ke zlepšení socioekonomického rozvoje venkova prostřednictvím agroenvironmentálních plateb za hospodaření v krajinně příznivé životnímu prostředí^[29].

Cílem AEO v programovém období 2007-2013 je realizovat zemědělské výrobní postupy slučitelné s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny, přírodních zdrojů, které jsou nad rámec příslušných zákonných norem^[30].

3.2.5 Základní podmínky platné pro všechna podopatření a tituly

Všeobecná kritéria způsobilosti pro agroenvironmentální platby 2004-2006

V této kapitole jsou uvedeny podmínky vstupu do AEO podle dokumentu PLÁN ROZVOJA VIDIEKA 2004-2006 SLOVENSKÁ REPUBLIKA^[29].

Pro využívání výběrových opatření musel žadatel splnit podmínky "základního schématu", které má extenzifikační charakter. Byla stanovena podmínka snížení podílu intenzivních kultur (kukuřice, pšenice, řepa) nejvýš na 50%. Žadatel byl povinen dodržet maximální zatížení zvířaty 2 VDJ/ha užitkové půdy, popřípadě 0,3 VDJ/ha TTP, dodržet zákonné limity pro použití přípravků na ochranu rostlin a hnojiv a vést záznamy o použití těchto prostředků a zpracování půdy a další záznamy vyplývající z dalších závazků. Vyloučeno bylo hnojení čistírenskými kaly a dnovými sedimenty. Žadatel byl povinen aplikovat příslušné ekostabilizační opatření a opatření protierozní ochrany na půdách, které jsou ohrožené erozí^[29].

Všeobecná kritéria způsobilosti pro agroenvironmentální platby 2007-2013

V této kapitole jsou uvedeny podmínky vstupu do AEO podle dokumentu PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013^[30].

Žadatel musí hospodařit na ploše minimálně 1 ha zemědělské půdy evidované v LPIS, v případě integrované produkce ve vinohradnictví, ovocných sodech a zelenině musí hospodařit na ploše minimálně 0,5 ha (podmínka se netýká podopatření AEO „Chov ohrožených druhů zvířat“), a nebo do nich s touto výměrou vstoupit. Zavazuje se hospodařit v celém podniku v souladu s podmínkami dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC), absolvovat předepsaný kurz

zaměřený na správné plnění a realizaci závazků opatření, vést podrobné záznamy o hospodaření, evidenci potřebných údajů pro kontrolu a monitoring.

Dodržovat stanovené zatížení max. 1,6 VDJ/ha obhospodařované plochy v agroenvironmentálním závazku a min. 0,3 VDJ/ha trvalých travních porostů vedených v agroenvironmentálním závazku. Výjimka pro minimální zatížení je povolena pro oblasti, ve kterých je předepsaná příslušným orgánem státní správy pro ochranu životního prostředí. Uvedená podmínka se nevztahuje na ohrožené chovy zvířat.

Dodržovat minimální požadavky týkající se používání hnojiv, vedení a uchovávání evidence o množství, druhu a čase použití hnojiva podle pozemků a plodin v souladu se zákonem.

- Dodržovat kodex na ochranu vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů zavedený v rámci směrnice Rady 91/676/EHS (Nitrátové směrnice).
- Dodržovat minimální požadavky týkající se používání přípravků na ochranu rostlin, vedení podrobné evidence spotřeby a způsobu aplikace přípravků na ochranu rostlin a dodržovat podmínky skladování a manipulace s přípravkami na ochranu rostlin v souladu se zákonem.
- Zreknout se používání kalů z čistíren odpadních vod a sedimentů na celé výměře půdy, s kterou vstupuje do závazku.

3.2.6 Charakteristika podopatření v rámci AEO

V programovém období 2004-2006 bylo AEO rozděleno do 10 podopatření^[29]. V roce 2004 bylo realizováno pouze dotační titul “Ekologické zemědělství“^[30]. V programovém období 2007-2013 na 10 dotačních titulů v rámci tří podopatření^[30]. Přehled dotačních titulů je uveden v Tabulce 3.5.

Využívání AEO v programovém období 2004-2006 je uvedeno v Tabulce 3.6.

Tabulka 3.5. Přehled podopatření v programovém období 2004-2006 a 2007-2013.

2004-2006	2007-2013	
1. Základní schéma	Postupy šetrné k životnímu prostředí	Základní podpora
2. Ochrana proti erozi na orné půdě		Integrovaná produkce
3. Ochrana proti erozi ve vinohradech		Ekologické zemědělství
4. Ochrana proti erozi v ovocnářství	Půdoochranná opatření	Ochrana proti erozi na orné půdě
5. Zatravňování orné půdy		Ochrana proti erozi ve vinohradech
6. Ochrana biotopů polopřírodních a přírodních travních porostů		Ochrana proti erozi v ovocnářství
7. Nelesní dřevinná vegetace		Zatravňování orné půdy
8. Ochrana vodných a mokřadních biotopů	Zachování biodiverzity	Ochrana biotopů polopřírodních a přírodních travních porostů
9. Chov a udržení ohrožených druhů zvířat		Ochrana biotopů vybraných druhů ptáků
10. Ekologické zemědělství		Chov a udržení ohrožených druhů zvířat

Zdroj: PLÁN ROZVOJA VIDIEKA 2004-2006 ^[29], PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013 ^[30]

Tabulka 3.6. Využívání dotačních titulů v letech 2004-2006

		2004	2005	2006
Základní schéma	Orná půda		55 238.21 ha	68 800.05ha
	TTP		103 676.12 ha	82 022.76 ha
	Ovocné sady		583.53 ha	393.67ha
	Vinohrady		670.27 ha	473.96 ha
Ochrana proti erozi na orné půdě			45 252.87 ha	63 288.14 ha
Ochrana proti erozi v ovocných sadech			467.83 ha	565.67 ha
Ochrana proti erozi ve vinohradech			646.15 ha	319.30 ha
Zatravňování orné půdy			12 400.67 ha	16 987.26 ha
Ochrana biotopů TTP			55 663.81 ha	45 832.8ha
Nelesná dřevinná vegetace				0.39 ha
Ochrana vodných biotopů			32.31 ha	24.13 ha
Ohrožené druhy zvířat			895 ks	154 ks
Ekologické zemědělství	Orná půda	8 914.88 ha	11 237.55 ha	9 866.81 ha
	Vinohrady a ovocné sady	243.52 ha	59.06 ha	328.99 ha
	Zelenina a léčivé rostliny	469.58 ha	28.62 ha	180.71 ha
	TTP	25 977.09 ha	31 050.44 ha	22 460.55 ha
	celkem	35 605.07 ha	42 375.67ha	32 837.06 ha

Zdroj: PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013 ^[30]

Základní schéma nebo ekologické zemědělství je vždy podmínkou pro vstup do dalších výběrových podopatření. Vždy je nutné plnit podmínky základního schématu nebo ekologického zemědělství pro danou kulturu (orná půda, trvalé travní porosty, ovocné sady, vinice). V případě nelesní dřevinné vegetace a vodních

a mokřadních biotopů je povinné dodržení podmínek základního schématu na přilehlých pozemcích (v případě, že je přilehlým pozemkem orná půda, pak je třeba vstoupit do zatravnění. Základní schéma není titul celofaremní, je možno vstoupit i s ucelenou částí pozemků^[6]. Řeší především extenzifikační opatření (omezení hnojení, přípravků na ochranu rostlin, osevního postupu a zatížení pastvin)^[30].

Integrovaná produkce využívá kontrolované pěstování vína, ovoce a zeleniny, které upřednostňuje ekologicky bezpečnější postupy, minimalizující vedlejší nežádoucí účinky pro životní prostředí a lidské zdraví^[30]. Při pěstování je snižována frekvence hnojení a zásahů prostředky na ochranu rostlin. Mohou být používány jen některé chemické látky (uvedeny v předpise). Je sledováno chemické složení plodin. Je sledován počet jedinců v trvalých porostech. Musí být používáno certifikované osivo (zelenina). Dotační titul byl zpřístupněn až v programovém období 2007-2013.

Ekologické zemědělství je celofaremní dotační titul^[29]. Zemědělec musí dodržovat podmínky stanovené nařízením Rady (ES) č. 2092/1991, od 1. 1. 2009 podmínky nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické výrobě a označování ekologických produktů, kterým se ruší nařízení (EHS) č. 2092/1991 a zákonem č.421/2004 Z.z. o *ekologickom poľnohospodárstve*^[30]. Musí být registrován u kontrolní organizace. Rozlišuje období konverze a po konverzi.

Zatravnění bylo v programovém období 2004-2006 cíleno na ornou půdu se sklonem víc jak 10°, zaplavované oblasti, podél biotopů nelesní dřevinné vegetace a okolo vodních a mokřadních biotopů^[6]. V programovém období 2007-2013 může být do podpory zařazen díl půdního bloku orné půdy, který má průměrnou sklonitost víc než 7°, patří do oblastí LFA nebo se nachází ve zranitelných oblastech vymezených Nitrátovou směrnicí (91/676/EHS). Musí být použito certifikované osivo. Porost musí být první rok jednou ročně kosen a travní hmota odstraněna. Porost nesmí být pasen. Ve druhém roce může být porost dvakrát ročně kosen, nebo pasen. Nesmí být používány herbicidy^[30].

Ochrana proti erozi na orné půdě zahrnuje využívání protierozního osevního postupu a (nebo) přiměřenou velikost parcely (půdního bloku) na půdách náchylných na erozi (na dílech půdních bloků s průměrnou sklonitostí nad 3°)^{[29][30]}. Přednost mají území s větším ohrožením erozí a oblasti LFA. V osevním postupu

musí být zařazeno minimálně 6 plodin, z toho 4 hlavní. Podíl meziplodin musí činit minimálně 30 %, víceletých píce 10 % a meziplodin 10 %. Minimálně 70 % výměry orné půdy musí být v období od 15. října do 1. března kryto vegetačním krytem.

Titul přijatelná velikost parcely může být využíván i na půdních blocích, nebo dílech půdních bloků větších než 30 ha^{[29][30]}. Žadatel musí rozdělit půdní blok na menší části stabilizačními pásy osetými travními, jetelotravními a vojtěškotravními směsmi, nebo travními porosty na semeno o šířce minimálně 10 metrů. Stabilizační pásy musí být vedeny po vrstevnicích, vzdálených od sebe nejvíce 200 metrů. Pásy musí být koseny nejméně jednou ročně a travní hmota musí být odstraněna^{[29][30]}. Na pásy nesmí být první dva roky po výsevu aplikovány herbicidy (pokud příslušný orgán rostlinolékařské správy neurčí jinak). Pokud je podnik zaveden v systému ekologického zemědělství, nesmí být herbicidy použity vůbec.

Ochrana proti erozi ve vinohradech je aplikována na dílech půdních bloků s průměrnou sklonitostí nad 3°^{[29][30]}. Žadatel je povinen udržet půdní pokryv v každé druhé uličce od 1. listopadu do 30. dubna. Pokryv může být tvořen slámou, senem, mulčovací kůrou nebo může být ulička zatravněna. Nárok na podporu má i žadatel, který hospodaří na terasách (nemusí splnit tyto podmínky). Kontrolnímu úřadu musí být předem hlášena obnova výsadby vinice, nebo zúrodnění vinohradu.

Ochrana proti erozi v ovocnářství na dílech půdních bloků s průměrnou sklonitostí nad 3°. Žadatel je povinen udržet půdní pokryv v každé druhé uličce od 1. srpna do 31. května. Půdní pokryv je tvořen stejně, jako v předchozím dotačním titulu. Stejně tak musí být hlášena obnova sadu, nebo jeho zúrodnění^{[29][30]}.

Podopatření ochrana biotopů polopřírodních a přírodních trvalých travních porostů bylo v letech 2004-2006 zaměřeno na druhově bohaté travní porosty (teplo- a suchomilné trvalé travní porosty, mezofilní trvalé travní porosty, vlhkomilné a slatinné trvalé travní porosty a vysokohorské trvalé travní porosty), jejichž daTabulkaázi vytvořila a spravuje nevládní organizace DAPHNE SR^[6].

Nelesní dřevinná vegetace je specifikována jako větrolamy, stromořadí, solitéry, společenstva křovin, živé ploty, biocentra a biokoridory^[29].

Vodní a mokřadní biotopy jsou vymezeny jako prameniště, malé vodní toky,

kanály, nádrže, štěrkořiště, jezera a mokřady^[29].

Ochrana biotopů vybraných druhů ptáků je zařazena do AEO až v programovém období 2007-2013^[30]. Chrání hnízdiště vybraných druhů ptáků na zemědělských oblastech v oblastech NATURA 2000. Podopatření je rozděleno na 3 skupiny podle druhu ptáků a jejich ekologických nároků. Jejich zastoupení je uvedeno v Tabulce 3.7. Podmínky využití dotace jsou pro každý druh definovány orgánem státní ochrany přírody. Je určen způsob a frekvence kosení hospodářských porostů, období hnízdění, kdy nesmí být realizována žádná činnost na hnízdních plochách, možnosti hnojení a osevního postupu^[30].

Tabulka 3.7. Druhy ptáků zařazené do dotačního titulu "Ochrana biotopů vybraných druhů ptáků"

Slovenský název	Latinský název	Český název
Skupina 1: Dravci		
haja tmavá	<i>Milvus migrans</i>	luňák hnědý
haja červená	<i>Milvus milvus</i>	luňák červený
orol královský	<i>Aquila heliaca</i>	orel královský
sokol rároh	<i>Falco cherrug</i>	raruh velký
sokol červenonohý	<i>Falco vespertinus</i>	poštolka rudonohá
Skupina 2:		
drop fúzatý	<i>Otis tarda</i>	drop velký
Skupina 3: Ptáci, hnízdící na zemi		
chrapkáč polný	<i>Crex crex</i> ,	chřástal polní
jarabica polná,	<i>Perdix perdix</i>	koroptev polní
prepelica polná	<i>Coturnix coturnix</i>	křepelka polní
řabtuška polná	<i>Anthus campestris</i>	linduška úhorní
kalužiak červenonohý,	<i>Tringa totanus</i>	vodouš rudonohý
brehár čiernochvostý	<i>Limosa haemastica</i>	břehouš Hudsonův
přhl'aviar červenkastý	<i>Saxicola rubetra</i>	bramborníček hnědý
škovránok polný	<i>Alauda arvensis</i>	skřivan polní
strnádka lúčna	<i>Miliaria calandra</i>	strnad luční

Zdroj: PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013^[30]

3.3 AEO Rakousko - Program ÖPUL

Dlouhodobá údržba kulturní krajiny má pro Rakousko, jako zemi s intenzivním cestovním ruchem, velký národohospodářský význam. Jeho zachování je nutností pro horské oblasti. Hospodářský úspěch rodinných podniků je proto zásadním východiskem agrárního programu. Funkční zásobování regionálními potravinami je důležitý faktor pro kvalitu života v Rakousku^[23]. Stát proto podporuje hospodaření šetrné k životnímu prostředí a krajinně už od roku 1983^[52].

Tato tradice v ekologickém uvědomění a podpoře ochrany životního prostředí vytvořila dobré předpoklady pro přijetí agroenvironmentálních opatření v roce 1995, společně se vstupem Rakouska do EU^[25].

Agroenvironmentální opatření jsou začleněna v programu ÖPUL – Österreichisches Programm zur Förderung einer umweltgerechten, extensiven und den natürlichen Lebensraum schützenden Landwirtschaft („*Rakouský program podpory ekologického a extenzivního zemědělství, šetrného k životnímu prostředí a přírodě*“). Je to rozsáhlý program obsahující plošné i zonální závazky, s celofaremní i segmentovou účinností^[24]. Začleňování jednotlivých závazků do systému probíhalo postupně, a navazovalo na předchozí podpory pro zemědělce financované státem.

Zatímco v programovém období 2000 - 2006 připadlo v EU na tržní opatření v různých zemědělských odvětvích (první pilíř SZP) 90% výdajů na zemědělství, v Rakousku bylo 65% financí investováno v rámci rozvoje venkova (druhý pilíř SZP)^[52]. Tato částka činila téměř 7 miliard €. Největší částky připadla na agroenvironmentální opatření (61%) a hospodaření v méně příznivých oblastech (26%), další opatření z tohoto pilíře byly dotovány 10%. V roce 2007 byla celková částka finanční podpory na SZP 1,77 mld. €, 63% z nich připadá na opatření rozvoje venkova. V Rakousku je do opatření pro rozvoj venkova zapojeno 64% zemědělských subjektů, zatímco v EU je to pouze 21% podniků. To je důvodem pro vysoké spolufinancování opatření pro rozvoj venkova z rozpočtu Rakouska.

Na rozdíl od ostatních zemí EU byl pro rakouský ÖPUL zvolen integrální, horizontální přístup, jehož cílem je široká účast rakouských zemědělců na programu^[23]. V roce 2001 se programu zúčastnilo 138 000 podniků (72% z celkového počtu) na ploše 2,25 mil. ha (88% ZPF). Výše finanční podpory byla 582 mil €^[25]. Zhruba 72% všech zemědělských podniků hospodařících na 94% celkové výměry zemědělské půdy se zapojilo do programu ÖPUL^[23].

V programovém období 2000-2006 byl program ÖPUL financován z 50% ze zdrojů EU, z 30% ze zdrojů spolkových zemí a z 20% z federálního rozpočtu^[6].

3.3.1 Zemědělský půdní fond v Rakousku

Republika Rakousko je vnitrozemský stát s rozlohou 83.871 km² a 8 210 000 obyvateli (odhad k červenci 2009) [52]. Na západě a na jihu je povrch

převážně hornatý, podél východního a severní okraje se nachází většinou nížiny nebo mírné pahorkatiny. Hory pokrývají přibližně dvě třetiny povrchu. Nejnižším bodem je Neusiedler See (Neusiedler See 115 m. n. m.), nejvyšším Grossglockner (3798 m. n. m.) [56].

Rakouské zemědělství a lesnictví jsou hlavní osou venkovské oblasti a odráží kulturní tradici země. Pro zemědělství je charakteristický velký počet subjektů malé velikosti. Jsou to malé rodinné farmy (s průměrnou velikostí 40 ha) nebo farmy, kde zemědělství není hlavním zaměstnáním farmáře* (s průměrnou velikostí 15 ha) [52]. Je patrný trend k zvětšování zemědělských a lesnických podniků.

Plocha orné půdy činila 1,37 milionu ha, což odpovídalo 16,3% území. Na 841 036 ha (61,4%) byly pěstovány obiloviny. Plocha TTP byla 18% rozlohy, plocha lesů 44% [52].

3.3.2 Demografická a sociální situace na venkově

Stejně jako v jiných vyspělých zemích se v průběhu 20. století výrazně změnila struktura obyvatelstva. Počet a podíl dětí a mladých lidí (osoby ve věku pod 19) se snížil, zatímco počet i podíl osob v důchodovém věku (65 let a výše) se výrazně zvýšil. V posledních letech výrazně vzrostl počet obyvatel v produktivním věku (20 až 64 let) v městských oblastech, především v důsledku imigrace ze zahraničí a urbanizace. V důsledku toho klesla ve venkovských oblastech populace v produktivním věku [52].

Většina populace je historicky soustředěna na východní nížiny, které jsou výhodnější k zemědělství.

3.3.3 Ekonomická situace na venkově

Rakousko má vyspělou tržní ekonomikou a vysokou životní úroveň. Ekonomika je úzce spjata s ostatními ekonomikami států EU, zejména Německa [52]. Přibližně 65 % HDP je produkováno terciárním sektorem. Zemědělství je vysoce rozvinuté. Zaměstnává 5,5 % pracujících, tvoří však necelá 2 % HDP [56] (Tabulka 3.8.). V letech před příchodem globální ekonomické krize v roce 2008 mělo Rakousko vyrovnaný růst HDP [52], v roce 2009 poklesl HDP o 3,6 %, což je méně než průměr v EU. Podle Ústřední zpravodajské služby je roce 2010 předpokládán růst HDP o 2 % [56].

* part-time

3.3.4 Cíle AEO v Rakousku

Při hospodaření v krajině je velmi ceněno zachování přírodní a kulturní krajiny s bohatou faunou i flórou. Cíle programu ÖPUL jsou proto zaměřeny na ochranu přírodní a kulturní krajiny^[6]:

- Podpora zavedení nebo zachování takové produkce, která je v souladu se zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich charakteristik, přírodních zdrojů, půdy a genetické rozmanitosti, a to ve prospěch celé společnosti.
- Podpora šetrných hospodářských praktik o nižší intenzitě
- Zachování ohrožené, zvláště hodnotné, zemědělsky využívané krajiny.
- Zachování typické krajiny a historických charakteristik na zemědělské půdě.
- Podpora zahrnutí faremního plánování šetrného hospodaření do zemědělských praktik.
- Zajištění adekvátního příjmu pro zemědělce a zemědělské subjekty.
- Příspěvek k ekonomickému vyrovnání a k uskutečňování cílů národní a společné zemědělské a zemědělsko-ekologické politiky

Cílů programu ÖPUL má být dosaženo následnými postupy^[25]:

- zachováním nebo zvětšením podílu trvalých luk a pastvin,
- zabezpečením a regenerací silně narušených extenzivních biotopů trvalých luk a pastvin,
- extenzifikací hospodaření na TTP,
- zachováním tradiční péče o horské pastviny (almy)
- zachováním výrazné stanovištní diferenciací zemědělství a krajiny,
- zachováním provázanosti krajiny na základě krajinných prvků,
- obnovou fauny a flory vázané na extenzivní polní výrobu,
- vytvářením nových krajinných prvků,
- zachováním rozptýlené zeleně (ovocných stromů),
- extenzifikací polní výroby
- zřizováním okrajových pasů polí a úhorů

3.3.5 Základní podmínky platné pro všechna podopatření a tituly

Žadatelé mohou být fyzické osoby, právnické osoby i sdružení osob, vyloučeny jsou územní korporace^[25]. Plochy, na které je žádána podpora se musí nacházet na území Rakouska. Doba trvání závazku je 5 let (výjimečně 10 nebo 20 let u opatření ve prospěch ochrany životního prostředí).

Závazky mohou být v průběhu doby jejich trvání v určitém rozsahu rozšířeny nebo nahrazeny novými. Každý titul má další specifické podmínky, které musí žadatel dodržet (podmínky hnojení, použití prostředků na ochranu rostlin, zatížení pozemků VDJ, atd.)^{[25][35]}. Pokud není stanoveno jinak, je minimální výměra podniku pro účast v programu 2 ha zemědělské půdy, u podniků pěstujících speciální plodiny, koření a léčivé rostliny 0,25 ha, (vinice, ovocné sady, léčivé rostliny atd.).

Zdvojení plateb na stejný úkon z různých zdrojů je zakázáno.

Rozsah podmínek je u každého dotačního titulu různý, může se vztahovat na celý podnik, jeho část, nebo jednotlivé plochy podle využití (orná půda, louky, pastviny), nebo pouze plochy zapojené do jednotlivých projektů. Podpora může být také žádána pouze na ohrožená plemena hospodářských zvířat^{[24][35]}.

Při stanovení výše platby v přepočtu na hektar je brána v úvahu deprese fixních nákladů, k níž dochází u velkých podniků. Při přesažení plochy 100 ha v příslušném opatření, dochází krácení platby. Koeficient přepočtu je odstupňován podle plochy opatření^[25].

3.3.6 Charakteristika podopatření v rámci AEO

Přehled dotačních titulů podle Daphne CZ^[6]. Dotační tituly jsou rozděleny do pěti funkčních skupin:

1. Základní podpora

- a) Extenzifikační opatření
- b) Ekologické zemědělství
- c) Upuštění od vstupů zvyšujících výnosy na TP
- d) Upuštění od vstupů zvyšujících výnosy na orné půdě
- e) Omezení vstupů zvyšujících výnosy na TP
- f) Omezení vstupů zvyšujících výnosy na orné půdě
- g) Integrovaná produkce ovoce
- h) Upuštění od herbicidů v ovocnářství
- i) Integrovaná produkce vína
- j) Upuštění od herbicidů ve

vinohradnictví

- k) Integrovaná produkce v zelinářství a pěstování bylin
- l) Integrovaná produkce okrasných rostlin
- m) Integrovaná produkce ve sklenících a fóliovnících
- n) Upuštění od regulátorů růstu
- o) Upuštění od fungicidů
- p) Upuštění od silážování v určitých oblastech

2. Protierozní opatření

- a) Pěstování meziplodin
- b) Ochrana polí před erozí
- c) Ochrana před erozí v ovocnářství
- d) Ochrana vinohradů před erozí

3. Opatření pro zachování kulturní krajiny a tradičních metod obhospodařování

- a) Udržování otevřené kulturní krajiny na svazích
- b) Vysokohorské hospodářství a pastevectví
- c) Chov a odchov ohrožených plemen zvířat
- d) Pěstování vzácných zemědělských kulturních rostlin
- e) Zachování ovocných sadů

4. Opatření na ochranu přírody neboli flexibilní tituly na podporu biodiverzity a krajiny (opatření vztahující se k plánu hospodaření na konkrétní farmu)

- a) Maloprostorové struktury hodné zachování
- b) Péče o ekologicky cenné plochy
- c) Nové zakládání krajinných prvků

5. Zonální opatření

- a) Ůkopunkte
- b) Solnohradský regionální projekt na ochranu podzemních vod a zachování zeleně
- c) Projekty pro preventivní ochranu spodní vody

Ve skupině „Základní podpora“ jsou zakotveny minimální standardy tvořící základnu pro další opatření ŮPUL a různé extenzifikační programy. Je poskytována podpora na činnosti omezující využívání hnojiv a prostředků na ochranu rostlin. Spadá sem i ekologické a integrované zemědělství^[6]. Tyto dotační tituly mají přispět k bezpečnosti potravin a snížení výnosů^[25]. V programovém období 2007-2013 byl titul „Základní podpora“, dříve povinný pro všechny žadatele v ŮPUL byl zrušen^[35]. Zrušeny byly i některé další extenzifikační dotační tituly.

Protierozní opatření mají za cíl snížit vodní a větrnou erozi na orné půdě, v ovocnářství a vinohradnictví^[6]. Dotační titul Pěstování meziplodin nabízí pěstování několika kategorií meziplodin s různým druhovým složením a agrotechnickými lhůtami a klade podmínky na tvorbu osevního postupu^{[24][35]}. Na ten navazoval v programovém období 2000-2006 dotační titul Ochrana polí před erozí^[24]. Ochrana vinohradů a v ovocnářství vyžaduje pokrytí půdy vegetací (na zelené hnojení), mulčem, slámou nebo mulčovací kůrou 10 měsíců v roce

(ovocnářství) nebo mezi 1. listopadem a 30. dubnem (vinohradnictví), popřípadě pěstování na terasách^{[24] [25] [35]}. V programu ÖPUL 2007 byla protierozní opatření rozšířena na pěstování chmele^[35].

Dotační tituly ze skupiny Opatření pro zachování kulturní krajiny a tradičních metod obhospodařování mají za cíl podporovat tradiční extenzivní způsoby hospodaření v krajině^[6].

Titul “Zachování ovocných sadů“ má za cíl zachování tradičních ovocných sadů a stromořadí na pastvinách. Podmínkou je kosení minimálně jednou ročně a odstraňování travní hmoty a ochrana ovocných stromů. Minimální výměra je 0.1 ha. Je požadována hraniční hustota porostu a rovnoměrnost rozmístění^{[24] [35]}.

Titul “Pěstování vzácných zemědělských kulturních rostlin“ je zaměřen na pěstování ohrožených tradičních krajových odrůd a málo využívaných plodin. Seznam plodin na které se vztahuje podpora je uveden v příloze programu ÖPUL^{[24] [35]}.

Titul Chov a odchov ohrožených plemen zvířat podporuje chov původních plemen hospodářských zvířat. Seznam plemen je uveden v příloze. Žadatelé musí být zapojeni do programu genové banky*. U všech hospodářských zvířat musí být potvrzeno plemeno a musí být zapsána do plemenné knihy nebo evidence zvířat příslušným orgánem^{[24] [35]}.

Titul “Vysokohorské hospodářství a pastevectví“ podporuje pastevečnictví a salašnictví na vysokohorských pastvinách. Cílem je zachování péče o tyto kulturní porosty. Podmínkami jsou údržba pastvin. Pastýř se smí starat maximálně o 70 VDJ v pastevním období minimálně 60 dnů. Výše platby je závislá na druhu hospodářských zvířat a vzdálenosti pastvin od center (salaší)^[24].

“Udržování otevřené kulturní krajiny na svazích“ podporuje obhospodařování vybraných travních porostů (vysokohorské louky a strmé svahy). Podmínkou je kosení ploch podle zařazení do různých dotačních titulů. Minimální plocha pro vstup do dotačního titulu je 0,3 ha. Výše platby je stanovena podle zařazení do dalších dotačních titulů a sklovitosti pozemků^{[24] [35]}.

Opatření na ochranu přírody jsou flexibilní tituly (projektové tituly) na podporu biodiverzity a krajiny poskytují podporu péči o krajinné prvky

* Generhaltungsprogramm

a ekologicky cenné plochy. Jsou schvalovány orgány ochrany přírody jednotlivých zemí v rámci regionálních projektů. Výše platby je odvislá od obtížnosti péče o danou lokalitu. Projektu se může zúčastnit i skupina osob^[6].

Titul “Maloprostorové struktury hodné zachování“ je projektové opatření podporující péči o vybrané krajinné prvky na orné půdě, loukách a vinicích, se zvláštní nebo krátkodobou ekologickou funkcí, jako jsou (sezónní) tůně a mokřadní lokality. Podmínky pro péči a obhospodařování (př. hnojení, kosení a vstup), byly stanoveny v rámci příslušném schvalování projektu příslušným orgánem ochrany přírody. ^[24] Tento dotační titul byl v programovém období 2007 - 2013 zrušen^[35].

Titul “Péče o ekologicky cenné plochy“ stanovuje způsob hospodaření na jednotlivých ekologicky cenných plochách, trvalých travních porostech (včetně pastvin a sadů) a rybníčních oblastech. Přesné podmínky obhospodařování jsou uvedeny v projektové dokumentaci^[24] ^[35].

Titul “Nové zakládání krajinných prvků“ podporuje tvorbu nových krajinných prvků (včetně stanovišť), na vybrané lokality s méně hodnotnou ornou půdou a na pastviny. Cílem je zajištění ekologických funkcí a zlepšení struktury krajinných prvků ve volné krajině. Přesné podmínky obhospodařování jsou uvedeny v projektové dokumentaci^[24].

Zonální opatření jsou opatření platná jen v oblastech splňujících stanovené podmínky, popřípadě jen ve vybraných regionech^[6]

Titul “Ökopunkte“ podporuje extenzivní využívání zemědělské půdy v Dolním Rakousku. Titul nepodporuje horské pastviny, rybníky a krajinné prvky, které již jsou zahrnuty v programu ÖPUL. Stanovuje výměru úhuru, úroveň hnojení a zatížení VDJ na pastvinách. V rámci projektu jsou vybrány body, které musí zemědělec dodržet^[24].

Titul “Solnohradský regionální projekt na ochranu podzemních vod a zachování zeleně“ podporuje zemědělské využití půdy v oblastech s méně kvalitní půdou na svazích se sklonitostí do 25 % na výměře minimálně 2 ha. Je vázán na vyjmenovaná katastrální území. Podmínkou je zastoupení TTP větší než 70 % a účast na protierozních opatřeních. Je stanoveno minimální zatížení VDJ^[6]^[24].

Projekty pro preventivní ochranu spodní vody ^[25] jsou určeny

pro zemědělské podniky, jejichž pozemky minimálně z 30 % leží v oblastech ochranných pásem spodní vody. Podmínkou je účast v protierozním titulu "Pěstování meziplodin". Zemědělec musí hnojit v souladu s vypracovaným plánem hnojení na základě provedených měření zpracovatelem projektu. Jsou stanoveny podmínky hnojení a zatížení pozemků VDJ. Zemědělec se musí účastnit školení^[24].

V programu ÖPUL 2007 byl zařazen dotační titul „Zachování a rozvoj ploch významných z hlediska ochrany přírody, respektive ochrany vod“, na jehož základě mají být zachovány, rozšířeny, respektive revitalizovány existující struktury biotopů^[23].

3.4 Porovnání AEO v jednotlivých státech

Jak již bylo uvedeno, v Rakousku nedošlo ke změně struktury zemědělských podniků, jako v České republice. Je zde velké procento malých podniků, kde je zemědělství vedlejší výdělečnou činností i malých rodinných farem^[52]. Tomu odpovídají podmínky pro vstup do AEO^{[24][35]}. Minimální výměra pro vstup orné půdy, nebo TTP je 1 ha. V zemědělství je zaměstnáno 5,5 % práceschopného obyvatelstva, přestože tvoří pouze 1,7 % HDP (Tabulka 3.8.). Na tomto poměru je vidět, že zemědělství má funkci udržování zemědělské krajiny.

Program ÖPUL je jedním z nejrozsáhlejších systémů agroenvironmentálních opatření v Evropě^[6]. Na rozdíl od většiny ostatních zemí EU 15, které své agroenvironmentální programy nabízejí pouze ve vymezených, environmentálně citlivých oblastech, byl pro rakouský ÖPUL zvolen široký výběr dotačních titulů^[25]. Integrovaným cílem je široká účast rakouských zemědělců na programu. ^[23] Tomu odpovídá i široká nabídka dotačních titulů. Ta je umožněna vysokým spolufinancováním ze zemských rozpočtů i státního rozpočtu^[52].

Zhruba 72 % všech zemědělských podniků hospodařících na 94 % celkové výměry zemědělské půdy se zapojilo do programu ÖPUL^[23]. Další výdělečné činnosti se věnuje 21 % zemědělských podniků, zatímco v České republice se hodnota pohybuje okolo 11 % a na Slovensku okolo 3 %^[7].

V České republice bylo v roce 2000 přibližně 60 % subjektů hospodařících na orné půdě hospodaří na výměře menší než 5 ha. Obhospodařují přitom méně

než 5 % zemědělské půdy[41]. Zemědělských subjektů hospodařících na více než 500 ha bylo 1900, a obhospodařovali 76 % zemědělské půdy. Většina půdy na které tyto subjekty hospodaří je pronajatá. V zemědělství je zaměstnáno 3,6 % pracovníků, kteří vytváří 2,8 % HDP^[56].

V AEO bylo v roce 2005 zařazeno 1 168 tis. ha (27.5 % ZPF). O AEO požádalo celkem 9 029 žadatelů. Celkový objem dotací dosáhl částky převyšující 3 296 mil. Kč. Z podopatření byl největší zájem o realizaci podopatření Ošetřování travních porostů, které bylo uplatněno na 61 % celé plochy realizovaných AEO^[58].

AEO reflektují velikostní strukturu zemědělských podniků. Minimální výměra pro vstup do většiny dotačních titulů je 2 ha v CHKO a NP a 5 ha na ostatní zemědělské půdě, pro vstup do dotačního titulu Ekologické zemědělství je minimální výměra 1 ha.

Na rozdíl od ostatních zemí není v České republice v rámci AEO podporován chov vzácných (krajových, původních) plemen hospodářských zvířat a pěstování původních plodin. Ten je v České republice podporován na základě národní legislativy z rozpočtu Ministerstva zemědělství České republiky (MZe)

V České republice není podmínkou ke vstupu účast v základním (extenzifikačním) opatření (v Rakousku v programovém období 2007-2013 zrušeno).

Na Slovensku je situace ve struktuře vlastnictví zemědělské půdy obdobná jako v České republice. Zemědělské podniky hospodaří s vysokým podílem pronajaté půdy (95 %). Samostatně hospodařící fyzické osoby tvoří 78 % všech zemědělských subjektů obhospodařují 10 % zemědělské půdy^[6]. Pouze 4-5 % zemědělských podniků se zabývá další výdělečnou činností^[7]. V AEO bylo v roce 2005 zařazeno 317 007,44 ha zemědělské půdy (13 % ZPF) ^[30].

Z uvedených skutečností vyplývá, že nejvíc je AEO využívány v Rakousku. To je umožněno vysokým povědomím o ochraně kulturní krajiny a vysokou podporou zemědělství všeobecně. Přesto, že ve Slovenské republice mají zemědělci rozmanitější výběr z dotačních titulů, než v České republice AEO jsou využívána pouze v malé míře.

Tabulka 3.8. Vybrané ekonomické ukazatele zájmových států v roce 2009.

Region	HDP na obyvatele	Růst HDP	Podíl zemědělství na tvorbě HDP	Podíl pracovníků v zemědělství
	\$	%	%	%
Republika Rakousko	39.400	-3,5	1,7%	5,5%
Česká republika	25.100	4,2	2,8%	3,6%
Slovenská republika	21.100	-4,9	7,8%	4%
Evropská unie	32.700	-4	2,1%	5,6%

Zdroj: THE WORLD FACTBOOK^[52]

4 Materiály a metodika

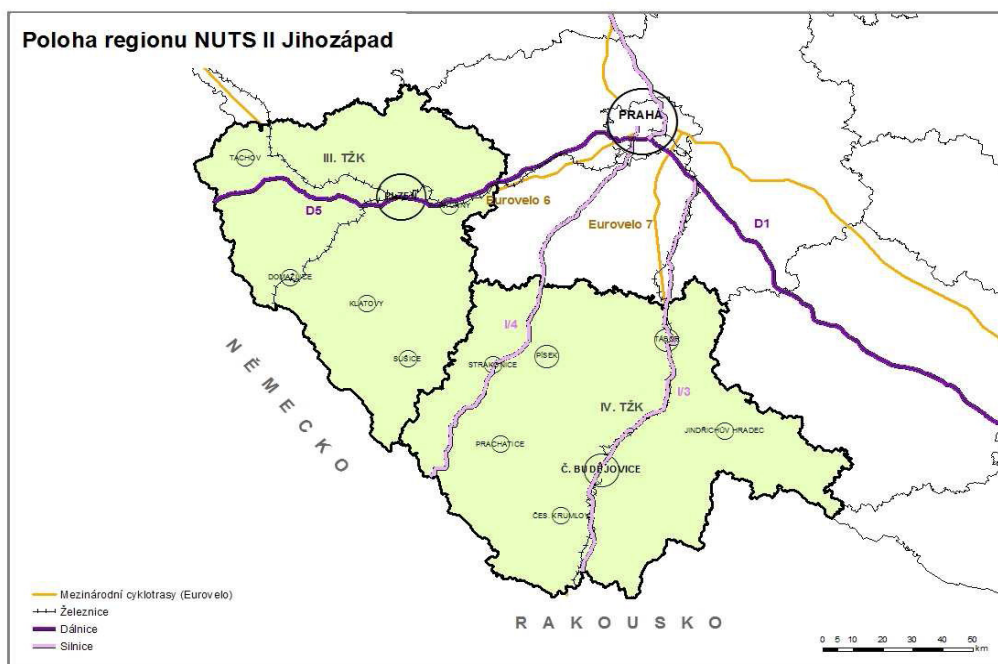
4.1 Vymezení zájmové oblasti Region NUTS II – Jihozápad

Region NUTS II Jihozápad, s rozlohou 17 618 km², tvoří Jihočeský a Plzeňský kraj. Region se nachází při jižní a jihozápadní hranici České republiky a sousedí se Spolkovou republikou Německo a s Rakouskou republikou. Ve vnitrozemí hraničí s Karlovarským a Ústeckým krajem (Region NUTS II Severozápad), se Středočeským krajem (Region NUTS II Střední Čechy) a s krajem Vysočina a Jihomoravským krajem (Region NUTS II Jihovýchod)^[32]. Poloha regionu v rámci České republiky je uvedena na obrázku 4.1.

Region je v České republice pátý nejlidnatější, s 1 179 300 obyvateli v 1124 obcích. Hustota obyvatel, 67 obyvatel/km², je nejnižší ze všech regionů České republiky. Většinu území tvoří venkovské oblasti^[32]. V roce 2007 zde bylo tvořeno 10,6 % HDP České republiky^[40]. Na tvorbě HDP se zemědělství a lesní hospodářství podílelo v regionu 4,4 %, v ČR 2,6 %.

Většinu povrchu zaujímají pahorkatiny a hory. Region z velké části spadá do marginální oblasti (LFA)^[11]. Převládajícím půdním typem jsou kambizemě, ve vyšších polohách podzoly, v jihočeských pánvích fluvizemě (Českobudějovicko, Třeboňsko). Území je ohroženo vodní erozí^[11]. Využití půdního fondu je přizpůsobeno místním přírodním podmínkám (Tabulka 4.1.)^[40].

Přibližně 19 % plochy regionu zabírají chráněná území (Tabulka 4.3.)^[40]. Nachází se zde 7 velkoplošných chráněných území a 476 maloplošných chráněných území. V těchto oblastech je zemědělská činnost silně ovlivněna potřebami ochrany přírody a využití AEO titulů se doplňuje s využíváním nadstavbových titulů v rámci Programu péče o krajinu (PPK) a Operačního programu Životní prostředí (OPŽP).

Obrázek 4.1. Poloha regionu NUTS II Jihozápad

Zdroj: REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM NUTS II JIHOZÁPAD NA OBDOBÍ 2007-2013^[32]

Tabulka 4.2. Bilance půdy k 31. prosinci 2006 v NUTS II – Jihozápad

		Region	Česká republika	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj
Zemědělská půda	celkově	tis. ha	4 254,5	493,81	382,20
		%	54	49	51
	orná půda	tis. ha	3 039,7	318,60	262,95
		%	38,54	31,68	34,77
trvalé travní porosty	tis. ha	976,2	160,6	155,9	
	%	12,37	15,96	14,01	
Nezemědělská půda	celkově	tis. ha	3 632,3	511,9	373,9
		%	46	51	49
	lesní pozemky	tis. ha	2 649,1	376,3	298,9
		%	33,59	37,41	39,53
vodní plochy	tis. ha	161,4	43,7	11,5	
	%	20,04	40,34	10,52	

zdroj: STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2007^[40].

Tabulka 4.3. Rozloha chráněných území ve vybraných regionech

Region	Plocha chráněného území [ha]	% rozlohy
Česká republika	1 302 450	16,70
Jihočeský kraj	212 774	21,15
Plzeňský kraj	127 131	16,81
Nuts II Jihozápad	339 904	19

Zdroj: STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2007 ^[40], STATISTICKÁ ROČENKA JIHOČESKÉHO KRAJE 2007 ^[45] STATISTICKÁ ROČENKA PLZEŇSKÉHO KRAJE 2007 ^[50]

4.1.1 Jihočeský kraj

Rozloha kraje, 10 057 km², představuje 12,8 % rozlohy České republiky. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 – 600 m n. m. Kraj má největší rozlohu území s nadmořskou výškou přesahující 1 000 m n. m. Na území se nevyskytují významnější zdroje nerostných surovin. ^[13]

Hlavními urbanistickými centry kraje jsou aglomerace měst České Budějovice a Tábor. Významné aglomerace se tvoří i kolem všech ostatních okresních měst^[32]. Hustota zalidnění je velmi nízká, 63 obyvatel/ km²^[45].

Jižní Čechy jsou tradiční zemědělskou oblastí s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím a s nízkým zastoupením průmyslu. V rostlinné výrobě převažuje pěstování obilovin, olejnin a píce, významná je produkce brambor. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat. Vytváří se zde 11 % zemědělské produkce celé republiky^[46]. V zemědělství, lesnictví a rybolovu pracuje 6,5 % obyvatelstva ^[45].

Chráněná území pokrývají 21 % plochy regionu, což přesahuje republikový průměr (Tabulka 4.3.) ^[45]. Současně většina půdy spadá do méně příznivých oblastí pro hospodaření ^[11].

Vzhledem k uvedeným skutečnostem je podíl zemědělské půdy mírně vyšší než průměr v České republice, podíl orné půdy ze zemědělské půdy je snížen ve prospěch trvalých travních porostů^{[40][45]}. V nezemědělské půdě je zvýšeno zastoupení vodních ploch a lesů^[45].

4.1.2 Plzeňský kraj

Rozlohou 7 561 km² je třetím největším krajem v České republice. Území je velmi členité s různými klimatickými a pedologickými podmínkami. Je zde velký podíl území s nadmořskou výškou přesahující 1 000 m n. m. Zásoby nerostných surovin (černého uhlí, žáruvzdorné a keramické jíly, stavební kámen) a průmysl se soustřeďují zejména do oblasti kolem Plzně^[13]. Ta je také jediným urbanistickým centrem kraje^[32]. Hustota zalidnění je 73 obyvatel/ km²^[50].

V rostlinné výrobě převažuje pěstování obilovin, olejnin a brambor, doplňkově ovocnářství, v živočišné výrobě chov skotu a prasat, doplňkově je uváděn chov ovcí. V zemědělství, lesnictví a rybolovu pracuje 5,5% obyvatelstva^[50].

Chráněná území pokrývají 16% plochy regionu, což odpovídá republikovému průměru (Tabulka 4.3.). Současně většina půdy spadá do méně příznivých oblastí pro hospodaření^[11]. Vzhledem k těmto skutečnostem je podíl zemědělské půdy mírně vyšší než průměr v České republice, podíl orné půdy ze zemědělské půdy je snížen ve prospěch trvalých travních porostů. V nezemědělské půdě je sníženo zastoupení vodních ploch a zvýšena plocha lesních pozemků (Tabulka 4.2.)^{[40][50]}.

4.2 Vybrané dotační tituly

Dotační tituly v rámci AEO jsou v zemědělství zaváděné dobrovolné postupy, které mají podporovat dosažení cílů EU v oblasti zemědělství a životního prostředí^[11]. Podmínky pro získání dotace přesahují zákonné požadavky na hospodaření. Dotační tituly jsou nárokové, pokud žadatel splní podmínky plynoucí ze závazku, finanční podpora mu bude poskytnuta.

V rámci dotačních titulů je podporováno extenzivní hospodaření v krajině, ochrana vybraných biotopů a živočišných druhů^[31]. Mají také podpořit tvorbu pracovních míst ve venkovských oblastech a zvýšit příjem hospodařících subjektů^[21].

4.2.1 Titul Pěstování meziplodin

Titul pěstování meziplodin podporuje zpomalení povrchového odtoku vod

z orné půdy vytvořením vegetačního krytu v zimním období. Tím se zmenšují environmentální rizika s tímto jevem spojená, jako je např. vodní a větrná eroze, výplach živin z půdy a následná eutrofizace^[11]. Současně je využito ozimých meziplodin jako zelené hnojení^[20]. Meziplodiny plní funkci potravinové základny a úkrytu pro volně žijící živočichy zejména na nepřerušovaných půdních celcích^[11].

Technologie šetrné k půdě, ke kterým pěstování meziplodin patří, jsou v České republice podporovány kvůli vysoké rozloze zemědělské půdy degradované, popřípadě ohrožené degradací. Degradace je způsobena nešetrným využíváním půdního fondu v minulých letech. Největšími problémy jsou vodní a větrná eroze, acidifikace a utužení půd^[11].

Meziplodiny plní komplex funkcí, z nichž hlavní je ochrana a zlepšení kvality půdy. Meziplodiny snižují riziko větrné a vodní eroze (půdní pokryv) a podstatně ovlivňují strukturu půdy a vodní režim^[39]. V oblastech s vysokými srážkami pomáhají svou strukturotvorností k zasakování vody do půdy a ke zpomalení jejího odtoku. Naopak v oblastech s nízkými srážkami a lehkou půdou mohou meziplodiny půdu vysušit a zpomalit růst a snížit výnos následné plodiny^[57]. Redistribucí živin a zvýšením organické hmoty v půdě a zlepšením vodního režimu půdy vytvářejí předpoklad pro vyšší výnos následných plodin^[38].

V rámci dotačního titulu se měnila maximální výměra porostu meziplodin [11] [31]. V roce 2004 nabyla omezena, v roce 2006 byla stanovena na 6 % z výměry orné půdy podniku, a v programovém období 2007-2013 na 10% výměry orné půdy podniku. Při zvýšení rozlohy o 25 % oproti původní hodnotě, je podávána nová žádost o zařazení do dotačního titulu.

Porost musí být vyset nejpozději 31. října a zapraven do půdy má být mezi 16. únorem a 31. květnem [31]. Za meziplodiny mohou být použity vymrzající i přezimující rostliny. Do stanoveného termínu nesmí žadatel provést v porostu meziplodiny žádné chemické ani mechanické zásahy směřující k likvidaci porostu meziplodiny nebo k jeho redukci, po tomto termínu založí porost následné plodiny [11][31]. V rámci podpory jsou dotovány ozimé meziplodiny, jejich seznam je uveden v tabulce 4.4.

V oblastech s velkými výnosy obilnin (Haná, Polabí) jsou brukvovité meziplodiny, nejčastěji hořčice bílá (*Sinapis alba*), pěstovány jako přerušovač obilného sledu. Snižují negativní působení obilnin na půdu a tím zvyšují výnos

následné plodiny (Ing. T. Kučera - ústní sdělení). Pěstování hořčice bílé je ekonomicky velmi výhodné. Cena osiva je velmi nízká ^[4]a rostliny vymrzají, čímž snižují pracnost (a tím i nákladnost) zapravení porostu.

Platba kompenzuje technologické náklady na založení porostu, náklady na osivo a zaorání meziplodiny [11][31].

Stanovení podpory na Titul Pěstování meziplodin

Platba má plně kompenzovat náklady na založení porostu. Sazba dotace v programovém období 2004-2006 byla 4580 Kč.ha⁻¹, v programovém období 2007-2013 se snížila na 3100 Kč.ha⁻¹[11][31]. Jako meziplodina je doporučeno 16 druhů kulturních rostlin se stanoveným minimálním výsevem[11][31]. Cena osiva se pohybuje mezi 260-1920 Kč.ha⁻¹[4]. Ceny pro rok 2007 jsou uvedeny v Tabulce 4.4. Ceny osiva v letech 2006 a 2007 se významně neliší.

V Tabulce 4.5. je uveden výpočet výše finanční podpory v obou programových obdobích.

Tabulka 4.4. Ceny osiva povelých meziplodin v roce 2007

Meziplodina	Minimální výsevek Kg.ha ⁻¹	Cena osiva Kč.t ⁻¹	Cena na hektar Kč.ha ⁻¹
Srha laločnatá	12	44 000	528
Kostřava červená	12	55 000	660
Žito trsnaté (lesní)	100		
Jílek mnohokvětý	40	30 000	1 200
Jílek jednoletý	40	26 000	1 040
Jílek jednoletý + vytrvalý	30+20		1 780
Jílek vytrvalý	20	50 000	1 000
Hořčice bílá	20	28 000	560
Svazenka vratičolistá	10	60 000	600
Pohanka obecná	60	19 000	1 140
Slunečnice roční	40	VJ	800 ^[17]
Ředkev olejná	20	40 000	800
Řepka jarní	10	192 000	1 920
Světlice barvířská	30	13 000*	390
Sléz krmný	15		
Lesknice kanárská	20	13 000*	260
Směsi	Výsevek podle poměru zastoupení ve směsi		

Zdroj: HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006 ^[11], CENÍK PRODEJNÍCH CEN OSIV JAŘIN PRO ZÁSEV JARO 2007 UNISEV, a.s ^[4]

* Výzkumný ústav pícninářský, spol. s r. o. 2008

Tabulka 4.5. Stanovení výše finanční podpory v programových obdobích 2004 – 2006 a 2007-2013

	2004- Kč.ha ⁻¹	2007- Kč.ha ⁻¹	Rozdíl Kč.ha ⁻¹	Poznámky
Náklady navíc na výsevek	1650,00	966,00	-684,00	průměr cen osiva*
Náklady navíc na výsev	1680,00	1575,00	-105,00	jsou hrazeny operace
Náklady navíc na odstranění	1250,00	560,00	-690,00	
Náklady navíc celkem	4580,00	3101,00	-1479,00	
Celkem ztráta příjmů	4580,00	3101,00	-1479,00	
Navrhovaná platba (100% ztráty)	4580,00	3100,00	-	

Zdroj: Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004-2006^[11], Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013^[31]

* 2004-2006: Předpokládá se výsev směsky žita a vikve (60 kg/ha : 120 kg/ha) nebo stírovníku (18 kg/ha), z kterých byl počítán průměrný náklad na výsevek.

2007-2013: Průměr zjištěných cen doporučených meziplodin.
** podmínka 465 Kč.ha⁻¹, bezorebné setí 870 Kč.ha⁻¹ a válení 240 Kč.ha⁻¹

Platba kompenzuje náklady na spojené se založením a zrušením porostu. Jsou preferovány minimalizační technologie. Platba nekryje možné riziko snížení výnosu následné plodiny způsobené pěstováním meziplodiny při nedostatku vláhy.

4.2.2 Titul Biopásy

Cílem tohoto titulu je udržení druhové bohatosti a početnosti drobné zvěře a polního ptactva v zemědělské krajině^[11]. Sníženou druhovou bohatost a početnost způsobila intenzifikace zemědělské výroby v druhé polovině minulého století. K největšímu poklesu druhové bohatosti došlo v produkčních oblastech s narušenou strukturou krajiny a s velkou spotřebou agrochemikálií. Úbytek biologické rozmanitosti se projevuje malým počtem stanovišť pro planě rostoucí druhy rostlin a úkrytů a potravních základů pro volně žijící živočichy^{[11][22][31]}. Za hlavní příčiny klesajícího počtu živočichů v zemědělské krajině lze označit nedostatek potravy v sezóně i během zimování, nedostatek úkrytů a způsoby hospodaření, které vedou k fyzické destrukci snůšek nebo mlád'at. Výrazná je ztráta druhů, které jsou vázány na stanoviště nezatížená chemickými polutanty^[22]. Biopásy slouží také jako protierozní prvky na svažitých pozemcích.

Biopásy jsou pásy oseté předepsanou směsí uznaného osiva o šířce 6 až 12 metrů s umístěním na okraji pozemku (půdního bloku, nebo dílu), nebo uvnitř pozemku ve směru orby. Vzdálenost mezi biopásy uvnitř jednoho pozemku nesmí být menší, než 50 metrů^{[11][31]}. Biopás nesmí přímo přiléhat k hranici půdního

bloku, která bezprostředně přiléhá k dálnici, silnici I. a II. třídy dle zákona o pozemních komunikacích. Poloha biopásů se může v průběhu pětiletého období měnit v závislosti na osevním postupu.

Biopásy musí být založeny nejpozději do 31. května, nesmí být ošetřovány chemickými přípravky na ochranu rostlin a musí být ponechány bez zásahu zemědělskou mechanizací^{[11][31]}. Nesmí být využívány jako souvrať k otáčení a přejezdům zemědělské techniky. Biopás má být na pozemku ponechán nejméně do 31. března následujícího roku a následně musí být zbytky porostu zapraveny do půdy.

Stanovení podpory na Titul Biopásy

Platba za titul Biopásy má plně kompenzovat náklady na založení a zrušení biopásu a ušlý zisk za vyjmutí půdy z produkce^[11]. Sazba dotace v programovém období 2004-2006^[11] byla 10630 Kč.ha⁻¹, v programovém období 2007-2013 se zvýšila na 11930 Kč.ha⁻¹^[31].

Celková finanční podpora hradí ztrátu při vyjmutí pozemku z produkce, náklady na osivo a setí. Náhrada za vyjmutí pozemku z produkce je vypočítána jako průměr zisku tří nejčastějších plodin: pšenice ozimé, ječmene jarního a řepky ozimé^{[11][31]}. Rozdílné obdělávání biopásu znamená vyšší nákladovost mechanizačních prací. U jednotlivých operací (min.: 2x orba, ošetření ornice, výsev) může činit navýšení až 50 %. V tabulce 4.6. je uveden výpočet finanční kompenzace v obou programových obdobích.

Využití biopásů může být problematické. Mohou zvýšit výskyt vytrvalých plevelů, chorob a škůdců na přilehlých pozemcích^{[18][55]}. Ve výzkumných pracích ze Skotska^[18] jsou hlavními škůdci uvedeni hlodavci, zejména potkani a hraboši a z ptáků holub hřivnáč. Kompenzační prostředky pak musí pokrýt i škody na okolních porostech.

Tabulka 4.6. Výpočet finanční kompenzace v programových obdobích 2004 – 2006 a 2007-2013

	2004-2006	2007-2013	Rozdíl
Ztráta příjmu	Kč.ha ⁻¹ pásu	Kč.ha ⁻¹ pásu	Kč.ha ⁻¹ pásu
Příspěvek na úhradu fixních nákladů a zisku – orná půda	8600,00	8750,00	150,00
Ztráta příjmu celkem	8600,00	8750,00	150,00
Dodatečné náklady na osivo	656,00	1467,00	811,00
Dodatečné náklady na výsev	1373,00	1710,00	337,00
Dodatečné náklady celkem	2029,00	3102,00	1073,00
Ztráta příjmu a dodatečné náklady celkem	10629,00	11927,00	1298,00
Navrhovaná výše platby – (100 %)	10629,00	11927,00	1298,00
Navrhovaná výše platby – zaokrouhleno	10630,00	11930,00	1300,00

Zdroj: HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006^[11], PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007 - 2013^[31]

4.2.3 Titul Ptačí lokality na travních porostech

V programovém období 2000-2006 mohly být předmětem dotace v rámci opatření ptačí lokality na travních porostech pouze travní porosty evidované v LPIS, na kterých byla vymezena hnízdní lokalita buď chřástala polního, nebo bahňáků, a na kterých není uplatňována žádná z dohod v rámci opatření 2.3 programu SAPARD^[11]. Tyto hnízdní lokality vymezilo MZe ve spolupráci s MŽP.

V programovém období 2004-2006 nesměl žadatel na travních porostech s hnízdními lokalitami ptáků, na které požaduje dotaci, aplikovat hnojiva ani statková hnojiva, ani upravené kaly^[11]. Travní porosty s hnízdními lokalitami ptáků nesměly být váleny, případně smykovány v období od 15. března do 30. června. V případě hnízdní lokality chřástala polního musel žadatel provést seč travního porostu od středu bloku k jeho kraji. Seč travního porostu nesměla být provedena nasazením více než dvou žacíh strojů najednou. Posekanou hmotu bylo nezbytné z pozemku odklidit a spotřebovat ji nebo s ní naložit v souladu se zákonem o odpadech. Travní porosty je nezbytné sekat dvakrát ročně, přičemž první seč bylo možné provést až po 15. srpnu kalendářního roku. Poslední seč porostu v případě hnízdních lokalit bahňáků musela být provedena v termínu od 30. září do 15. listopadu kalendářního roku.

V programovém období 2007-2013 je dotační titul rozdělen na dva managementy (hnízdiště bahňáků, hnízdiště chřástala polního) v rámci opatření ošetřování travních porostů^[31]. Požadovaný management se od managementu z let

2004-2006 výrazně neliší. Na lokalitách – hnízdiště chřástala je v podzimním období povolena pastva. Dále jsou definovány podmínky pro rychloobnovu, obnovu, přísev a agrotechnické zákroky prováděné na lokalitách (předchozí souhlas OOP).

Stanovení podpory na Titul Ptačí lokality na travních porostech

Platba je postavena na rozdílu příspěvků na úhradu fixních nákladů a zisku na loukách při obvyklé úrovni hnojení a při absenci hnojení (0 kg N/ha) a náhradě výdajů při seči^{[11][31]}. Při uplatňování titulu dochází ke ztrátě příjmů vzhledem ke snížené kvalitě a produkci sena způsobené pozdním termínem seče. Znehodnocení píče, ke kterému dojde posunem termínu první seče, představuje zhruba 65 % ztrátu hodnoty celkové roční produkce píče, tj. 65 % hodnoty příspěvku na úhradu fixních nákladů a zisku na loukách při snížené úrovni hnojení^{[11][31]}. Dodatečné náklady na seč porostu při plnění podmínky provádění seče od středu ke krajům, kde se předpokládá navýšení nákladů na pojezdy strojů o 10%^{[11][31]}.

Výpočet kompenzace na tituly Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků a Ptačí lokality na TP – hnízdiště chřástala v programových obdobích 2004 – 2006 a 2007-2013 jsou uvedeny v Tabulkaukách 4.7. a 4.8.

Tabulka 4.7. Výpočet kompenzace na titul B5 Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků v programových obdobích 2004 – 2006 a 2007-2013

	2004-2006	2007-2013	Rozdíl
Ztráta příjmu	Kč/ha	Kč/ha	Kč/ha
Příspěvek na úhradu fixních nákladů a zisku na loukách při obvyklé úrovni hnojení (80 kg N/ha)	6124	6517	393
Příspěvek na úhradu fixních nákladů a zisku na loukách při snížené úrovni hnojení (0 kg N/ha)	3325	3163	-162
Ztráta příjmu celkem (rozdíl příspěvků na úhradu) *	2799	3354	555
Ztráta produkce vyvolaná posunem seče	2328	2056	-272
Náklady na podzimní sečení	420	490	70
Dodatečné náklady v důsledku ztížené seče	0	98	98
Dodatečné náklady celkem	420	588	168
Ztráta příjmu a dodatečné náklady celkem	5547	5 998	451
Navrhovaná výše platby – (100 %)	5547	5 998	451
Navrhovaná výše platby – zaokrouhleno	5550	6 000	450

Zdroj: HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006^[11], PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007 - 2013^[31]

* rozdíl předchozích polí

Tabulka 4.8. Výpočet kompenzace na titul B6 Ptačí lokality na TP – hnízdiště Chrástala polního v programových obdobích 2004 – 2006 a 2007-2013 ^{[10] [13]}

	2004-2006	2007-2013	Rozdíl
Ztráta příjmu	Kč/ha	Kč/ha	Kč/ha
Příspěvek na úhradu fixních nákladů a zisku na loukách při obvyklé úrovni hnojení (80 kg N/ha)	6124	6517	393
Příspěvek na úhradu fixních nákladů a zisku na loukách při snížené úrovni hnojení (0 kg N/ha)	3325	3163	-162
Ztráta příjmu celkem (rozdíl příspěvků na úhradu)*	2799	3354	555
Ztráta produkce vyvolaná posunem seče	2328	2056	-272
Dodatečné náklady v důsledku ztížené seče	48	49	1
Ztráta příjmu a dodatečné náklady celkem	5175	5 459	284
Navrhovaná výše platby – (100 %)	5175	5 459	284
Navrhovaná výše platby – zaokrouhlo	5180	5 460	280

Zdroj: HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006 ^[11], PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007 - 2013 ^[31]

4.3 Materiály

K vyhodnocení byla použita data z rozpočtu SZIF z let 2004 - 2008 a z informačního systému (registru) SZIF (IS SZIF) pro roky 2004-2008.

Data z rozpočtu SZIF obsahovala výši čerpání finanční podpory z rozpočtu EU a rozpočtu České republiky na AEO celkově i na vybrané dotační tituly. Byla hodnocena výše podpory pro Českou republiku, NUTS II – Jihozápad, NUTS III – Jihočeský kraj a NUTS III – Plzeňský kraj.

Data z IS SZIF obsahovala počty přijatých žádostí, schválených žádostí, zamítnutých žádostí, stornovaných a stažených žádostí a převedené žádosti (tabulka 4.9.). V práci byl hodnocen počet přijatých žádostí, schválených žádostí a zamítnutých žádostí. Ke každému statutu žádosti byl uveden počet žadatelů, plocha a výše finanční podpory.

Získaná data byla porovnávána s daty Českého statistického úřadu (ČSU) a registru půdních bloků (LPIS).

Data byla hodnocena v rámci NUTS II Jihozápad na úrovni pracovišť Agentur pro zemědělství a venkov (AZV) (dále jen oblast) a pracovišť Krajských agentur pro zemědělství a venkov (KAZV) Jihočeského a Plzeňského kraje. Oblasti do značné míry kopírují okresy a jsou nazývány podle sídla pracoviště. Přehled pracovišť AZV a KAZV je uveden v Tabulce 4.10.

Tabulka 4.9. Popis statutů žádostí

Statuty	Popis statutů žádosti
Přijátá žádost	Počet fyzicky přijatých žádostí o dotace
Poskytnutí dotace schváleno	Počet žádostí, které byly administrativně schváleny a žadatelům budou vyplaceny finanční prostředky
Žádost zamítnuta	Počet žádostí, které byly zamítnuty.
Stornované žádosti	Stornováno platební agenturou (SZIF) v průběhu administrace
Stažené žádosti	Staženo žadatelem v průběhu administrace
Převod žádosti	Převedeno na jinou fyzickou, nebo právnickou osobu

Tabulka 4.10. Přehled hodnocených pracovišť AZV a KAZV

Zkratka	Pracoviště	Okresy
ČB	AZV České Budějovice	České Budějovice, Český Krumlov
JH	AZV Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec
PI	AZV Písek	Písek
PT	AZV Prachatice	Prachatice
ST	AZV Strakonice	Strakonice
TA	AZV Tábor	Tábor
DO	AZV Domažlice	Domažlice
KT	AZV Klatovy	Klatovy
PL	AZV Plzeň	Plzeň – město, Plzeň – jih, Plzeň sever
RO	AZV Rokycany	Rokycany
TC	AZV Tachov	Tachov
JČK	KAZV Jihočeský kraj	NUTS III - Jihočeský kraj: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor
PLK	KAZV Plzeňský kraj	NUTS III - Plzeňský kraj: Domažlice, Klatovy, Plzeň – město, Plzeň – jih, Plzeň sever, Rokycany, Tachov
JZ	NUTS II - Jihozápad	NUTS III - Jihočeský kraj, NUTS III - Plzeňský kraj

4.4 Metodika vyhodnocení využívání vybraných dotačních titulů

U vybraných dotačních titulů byly společně vyhodnocovány navazující dotační tituly z obou programových období. U dotačního titulu Ptačí lokality na TP jsou spolu porovnávány oba navazující dotační tituly (Ptačí lokality na TP – hnízdiště chřástala, Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků) současně, protože data z programového období 2004-2006 obsahují sumarizaci obou managementů (A: Hnízdní lokality chřástala, B: Hnízdní lokalita bahňáků). V rámci získaných dat není možné tyto dva managementy oddělit.

Závazkem je myšlena přijatá žádost; plněním závazku plnění podmínek vyplývajících z dotačního titulu.

4.4.1 Analýza čerpání finančních prostředků na AEO

Evropská unie poskytuje ze svého rozpočtu platebním agenturám finance na následující rok podle kvalifikovaného odhadu. EU poskytuje 75% finančních prostředků, zbytek je doplácen z rozpočtu České republiky.

Finanční prostředky jsou vykazovány pro celou Českou republiku na AEO celkově. Z nich jsou podle potřeby vypláceny schválené žádosti o dotace. Případný přebytek je převeden do rezervního fondu a využit v dalším rozpočtovém období.

- **Je sledována výše finanční podpory AEO z rozpočtu HRDP a EAFRD a z rozpočtu České republiky v jednotlivých letech.**
- **Je sledována celková výše finanční podpory AEO za sledované období.**

Celková výše finanční podpory = \sum finanční podpory v jednotlivých letech

- **Dále je sledován podíl z celkové podpory v České republice na AEO v NUTS II Jihozápad, Jihočeský kraj a Plzeňský kraj.**

$$\text{Podíl HRDP} = \frac{\text{podpora HRDP pro region}}{\text{podpora HRDP pro ČR}} * 100$$

$$\text{Podíl EAFRD} = \frac{\text{podpora EAFRD pro region}}{\text{podpora EAFRD pro ČR}} * 100$$

$$\text{Podíl celkově} = \frac{\text{celková podpora pro region}}{\text{celková podpora pro ČR}} * 100$$

Celková podpora pro region = podpora HRDP pro region + podpora EAFRD pro region

Celková podpora pro ČR = podpora HRDP pro ČR + podpora EAFRD pro ČR

4.4.2 Analýza využívání vybraných dotačních titulů

U dotačního titulu Pěstování meziplodin bylo hodnoceno:

- **míra zájmu dotační titul Pěstování meziplodin**
- **úspěšnost žadatelů o dotační titul Pěstování meziplodin**

U všech zájmových titulů bylo hodnoceno:

- **celkový trend vývoje počtu závazků**
- **využívání dotačních titulů zemědělskými subjekty**
- **čerpání finančních prostředků**

U dotačních titulů Biopásy a Ptačí lokality na TP byla úspěšnost žadatelů

100%. Míra zájmu o dotační titul je proto shodná s využíváním dotačního titulu.

Zájem zemědělců o dotační titul Pěstování meziplodin je vyjádřen jako:

- **Podíl žadatelů o dotační titul z celkového počtu zemědělských subjektů hospodařících na více než 5 ha zemědělské půdy**

$$\% \text{ žadatelů} = \frac{\text{počet žadatelů o dotační titul}}{\text{počet zemědělských subjektů}} * 100$$

Počet žadatelů o dotační titul byl převzat z IS SZIF

Počet zemědělských subjektů hospodařících na více než 5 ha zemědělské půdy byl převzat z Krajské ročenky pro Jihočeský a Plzeňský kraj za roky 2004-2008

- **Podíl žadatelů o dotační titul z celkového počtu žadatelů o AEO**

$$\% \text{ žadatelů z AEO} = \frac{\text{počet žadatelů o dotační titul}}{\text{počet žadatelů o AEO}} * 100$$

Počet žadatelů o dotační titul a počet žadatelů o AEO byl převzat z IS SZIF

Úspěšnost žadatelů v dotačním titulu pěstování meziplodin:

$$\% \text{ úspěšných žadatelů} = \frac{\text{přijatých žádostí}}{\text{počet podaných žádostí}} * 100$$

Celkový trend vývoje počtu žádostí je vyjádřen jako:

- **Počet závazků v jednotlivých letech**

Počet závazků v jednotlivých dotačních titulech byl převzat z IS SZIF

- **Počet nových závazků v dotačních titulech Biopásy a Ptačí lokality na TP**

Počet nových závazků = počet závazků ve stávajícím roce – počet závazků v předešlém roce

Počet závazků v jednotlivých dotačních titulech byl převzat z IS SZIF

Využívání jednotlivých dotačních titulů je vyjádřeno jako:

- **Plocha, na kterou je uplatňován dotační titul Pěstování meziplodin**

Plocha využívaná v rámci opatření byla převzata z IS SZIF. Plocha je uváděna v ha.

- **Podíl výměry orné půdy zařazené do dotačního titulu Pěstování meziplodin**

$$\% \text{ plochy využívané v dotačním titulu} = \frac{\text{plocha využívaná v rámci dotačního titulu}}{\text{plocha obhospodařované orné půdy}} * 100$$

Plocha využívaná v rámci dotačního titulu byla převzata z IS SZIF

Plocha obhospodařované orné půdy byla převzata z publikací Strukturální výsledky za zemědělství ČR v roce 2005 podle územního členění (pro roky 2004 a 2005), Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007 podle územního členění (pro roky 2006 až 2008)

- **Podíl závazků v titulu Pěstování meziplodin z počtu závazků v AEO**

$$\% \text{ závazků} = \frac{\text{počet závazků v dotačním titulu Pěstování meziplodin}}{\text{počet závazků v AEO}} * 100$$

Počet schválených žádostí v dotačním titulu a AEO byl převzat z IS SZIF

- **Podíl plochy orné půdy zařazené do dotačního titulu Pěstování meziplodin z výměry AEO**

$$\% \text{ výměry využívané v dotačním titulu} = \frac{\text{výměra využívaná v rámci dotačního titulu}}{\text{výměra AEO}} * 100$$

Výměra orné půdy, využívaná v rámci dotačního titulu a AEO byla převzata z IS SZIF

Plocha je udávána v ha

- **Podíl výměra zařazené do dotačního titulu Ptačí lokality na TP**

$$\% \text{ plochy využívané v dotačním titulu} = \frac{\text{plocha využívaná v rámci opatření}}{\text{plocha s možností zařazení do opatření}} * 100$$

Plocha využívaná v rámci dotačního titulu byla převzata z IS SZIF

Plocha s možností zařazení do dotačního titulu byla převzata z LPIS

Plocha je udávána v ha

- **Podíl závazků v dotačním titulu Biopásy**

$$\% \text{ závazků v dotačním titulu} = \frac{\text{počet závazků v dotačním titulu v zájmové oblasti}}{\text{počet závazků v dotačním titulu v České republice}} * 100$$

Počet schválených žádostí v dotačním titulu byl převzat z IS SZIF

Čerpání finančních prostředků

Je sledována výše podpory v České republice, NUTS II Jihozápad, krajích a oblastech. Je sledován podíl na NUTS II Jihozápad a rozdělení podpory mezi kraje vyjádřené podílem na Jihočeský kraj.

$$\text{Podíl na NUTS II Jihozápad} = \frac{\text{podpora pro NUTS II Jihozápad}}{\text{podpora pro ČR}} * 100$$

$$\text{Podíl na Jihočeský kraj} = \frac{\text{podpora pro Jihočeský kraj}}{\text{podpora pro NUTS II Jihozápad}} * 100$$

U dotačního titulu Pěstování meziplodin je na úrovni oblastí sledován i podíl podpory z podpory na AEO v NUTS II Jihozápad.

$$\text{Podíl na dotační titul} = \frac{\text{podpora na AEO}}{\text{podpora na na dotační titul}} * 100$$

Data jsou převzata z rozpočtu SZIF a IS SZIF.

5 Výsledky

5.1 Analýza rozpočtu AEO

Program AEO je financován ze dvou zdrojů: 75 % z fondu HRDP (EAFRD) a 25% z rozpočtu České republiky. Celkově bylo v letech 2004 – 2008 poskytnuto na AEO 1 825 mil. Kč. Finanční podpora na AEO každoročně rostla (Tabulka 5.3.). Podpora na AEO v rámci HRDP rostla do roku 2006, v roce 2007 nastal pokles (Tabulka 5.1.), který byl způsoben transformací některých probíhajících závazků do závazků financovaných z EAFRD.

Z rozpočtu na AEO pro celou Českou republiku bylo na AEO v rámci regionu NUTS II Jihozápad v programovém období 2004-2006 vyčleněno přibližně 25 % finančních prostředků (Tabulka 5.1.), v programovém období 2007-2013 přibližně 18 % (Tabulka 5.2.). Z finančních zdrojů vyhrazených na AEO v regionu NUTS II Jihozápad založených v programovém období 2004-2006 bylo 60 % využito v Jihočeském kraji, založených v programovém období 2007-2013 přibližně 55%.

V letech 2004-2006 došlo k nedočerpání rozpočtu na AEO. Přebytek byl převeden do rezervního fondu a využit v rozpočtu pro následující roky. V roce 2004 bylo převedeno 4.9 mil Kč, v letech 2005 a 2006 se přebytek pohyboval okolo 100 tis. Kč (Tabulka 5.3.). Přebytek v letech 2007 a 2008 nebyl uveden.

Tabulka 5.1. Finanční prostředky poskytnuté na AEO z fondu HRDP a rozpočtu České republiky v letech 2004-2008

		ZDROJ:		Celkem	
		ČR	EU - HRDP		
REGION	ROK	JEDNOTKA			
		tis. Kč			%
Česká republika	2004	586 207.62	2 341 735.00	2 927 943.00	
	2005	645 018.18	2 574 622.18	3 219 640.36	
	2006	708 044.77	2 828 453.14	3 536 497.91	
	2007	573 962.00	2 292 053.00	2 866 015.00	
	2008	559 175.00	2 233 536.00	2 792 711.00	
NUTS III - Jihočeský kraj	2004	85 722.08	342 888.30	428 610.37	14.64
	2005	92 043.00	368 169.00	460 212.00	14.29
	2006	101 881.00	407 525.00	509 406.00	14.40
	2007	91 630.00	366 521.00	458 151.00	15.99
	2008	88 862.00	355 442.00	444 304.00	15.91
NUTS III – Plzeňský kraj	2004	51 241.29	204 965.14	256 206.43	8.75
	2005	61 898.49	247 593.90	309 492.39	9.61
	2006	63 431.00	253 724.00	317 155.00	8.97
	2007	54 202.00	216 806.00	271 008.00	9.46
	2008	53 423.00	213 692.00	267 115.00	9.56
NUTS II – Jihozápad	2004	136 963.37	547 853.43	684 816.80	23.39
	2005	153 941.00	615 763.00	769 704.00	23.91
	2006	165 312.00	661 249.00	826 561.00	23.37
	2007	145 832.00	583 327.00	729 159.00	25.44
	2008	142 285.00	569 134.00	711 419.00	25.47

Tabulka 5.2. Finanční prostředky poskytnuté na AEO z fondu EAFRD a rozpočtu České republiky v letech 2004-2008

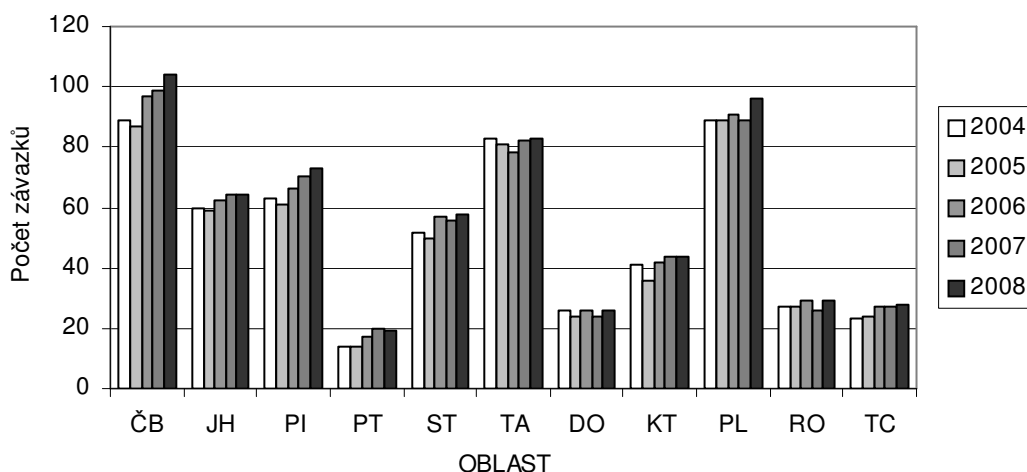
		ZDROJ		Celkem	
		ČR	EU - EAFRD		
REGION	ROK	JEDNOTKA			
		tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	%
Česká republika	2007	266 671.00	1 066 516.00	1 333 187.00	
	2008	315 163.00	1 260 584.00	1 575 747.00	
NUTS III – Jihočeský kraj	2007	25 788.00	103 154.00	128 942.00	9.67
	2008	34 366.00	137 465.00	171 831.00	10.90
NUTS III – Plzeňský kraj	2007	20 527.00	82 107.00	102 634.00	7.70
	2008	24 746.00	98 983.00	123 729.00	7.85
NUTS II – Jihozápad	2007	46 315.00	185 261.00	231 576.00	17.37
	2008	59 112.00	236 448.00	295 560.00	18.76

Tabulka 5.3. Finanční prostředky poskytnuté na AEO v rámci evropských fondů a rozpočtu České republiky v letech 2004-2008

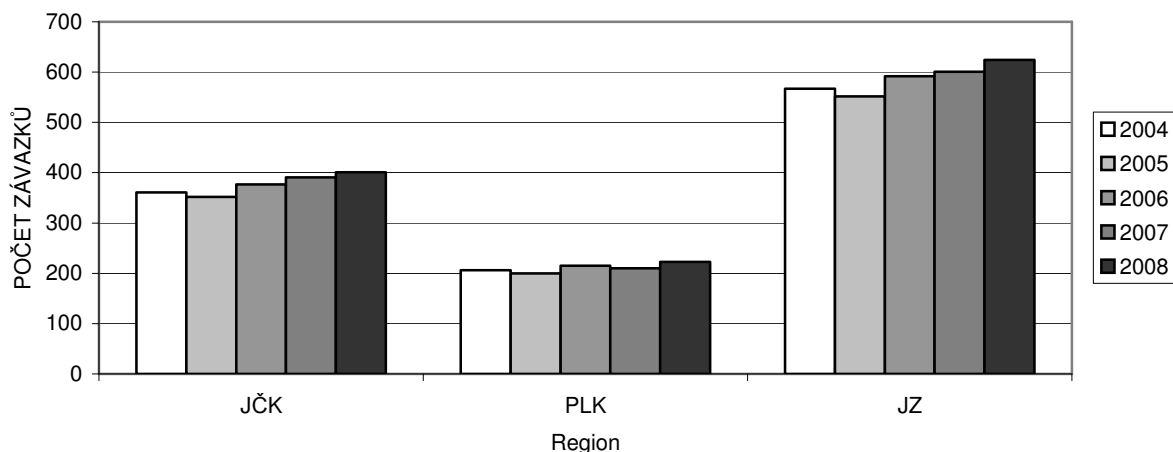
		Zdroj		Celkem	Převod do rezervního fondu
		ČR	EU		
		Jednotky			
Region	Rok	tis. Kč			
Česká republika	2004	586 207.62	2 341 735.00	2 927 943.00	4 882.254
	2005	645 018.18	2 574 622.18	3 219 640.36	93.563
	2006	708 044.77	2 828 453.14	3 536 497.91	100.965
	2007	840 633.00	3 358 569.00	4 199 202.00	neuvedeno
	2008	874 338.00	3 494 120.00	4 368 458.00	neuvedeno
	SUMA	3 654 241.57	14 597 499.32	18 251 741.27	
Region	Rok	Jednotky			%
		tis. Kč			
NUTS III Jihočeský kraj	2004	85 722.08	342 888.30	428 610.37	14.64
	2005	92 043.00	368 169.00	460 212.00	15.72
	2006	101 881.00	407 525.00	509 406.00	17.40
	2007	79 990.00	319 960.00	399 950.00	13.66
	2008	123 228.00	492 907.00	616 135.00	21.04
NUTS III Plzeňský kraj	2004	51 241.29	204 965.14	256 206.43	8.75
	2005	61 898.49	247 593.90	309 492.39	10.57
	2006	63 431.00	253 724.00	317 155.00	10.83
	2007	112 157.00	448 628.00	560 785.00	19.15
	2008	78 169.00	312 675.00	390 844.00	13.35
NUTS II Jihozápad	2004	136 963.37	547 853.43	684 816.80	23.39
	2005	153 941.00	615 763.00	769 704.00	26.29
	2006	165 312.00	661 249.00	826 561.00	28.23
	2007	192 147.00	768 588.00	960 735.00	32.81
	2008	201 397.00	805 582.00	1 006 979.00	34.39

5.2 Dotační titul Pěstování meziplodin

Naprostá většina zemědělských subjektů, která dotační titul využívala, do něj vstoupila v roce 2004 (Obrázek 5.4., Obrázek 5.5.). Tento trend byl stejný ve všech oblastech. V roce 2005 bylo přijímání nových žadatelů pozastaveno. V letech 2006 – 2008 pokračoval na úrovni NUTS II Jihozápad další nárůst zemědělských subjektů zapojených do titulu, na úrovni jednotlivých oblastí však byly rozdíly. K úbytku zemědělských subjektů došlo v oblasti Tábor v roce 2006, v oblastech Strakonice, Domažlice, Plzeň a Rokycany v roce 2007 a v oblasti Prachatice v roce 2008. Změna počtu subjektů zapojených do závazku se na úrovni regionu NUTS II Jihozápad pohyboval v rozmezí $\pm 5\%$ ročně. (Obrázek 5.5.).

Obrázek 5.4. Počet závazků v titulu Pěstování meziplodin ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

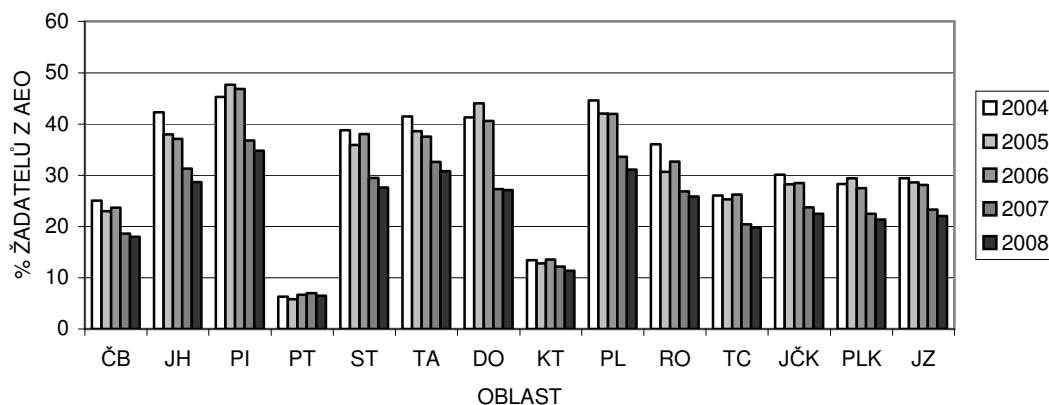
Obrázek 5.5. Počet závazků v titulu Pěstování meziplodin v NUTS II – Jihozápad, NUTS III – Jihočeský kraj a NUTS III Plzeňský kraj v letech 2004-2008

Úspěšnost žadatelů je stejnoměrně vysoká pro všechny oblasti v průběhu všech sledovaných let (Tabulka 5.6.). Pohybuje se v rozmezí 87 – 100 %. Nejnižší byla v roce 2004 v oblastech Rokycany a Tachov.

Tabulka 5.6. Úspěšnost žadatelů o dotační titul Pěstování meziplodin ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

	ROK				
	2004	2005	2006	2007	2008
Oblast	<i>%</i>				
ČB	96.74	98.86	97.00	99.00	100.00
JH	93.75	98.33	100.00	96.97	98.46
PI	100.00	100.00	98.51	98.59	100.00
PT	93.33	100.00	100.00	100.00	100.00
ST	100.00	98.04	96.61	96.55	98.31
TA	92.22	97.59	93.98	95.35	98.81
DO	100.00	92.31	100.00	100.00	100.00
KT	95.35	92.31	97.67	100.00	100.00
PL	93.68	98.89	98.91	94.68	100.00
RO	87.10	100.00	90.63	89.66	96.67
TC	88.46	100.00	100.00	96.43	100.00
JČK	96.01	98.60	97.16	97.51	99.26
PLK	93.21	97.09	97.73	95.89	99.55
JZ	94.97	98.05	97.37	96.94	99.36

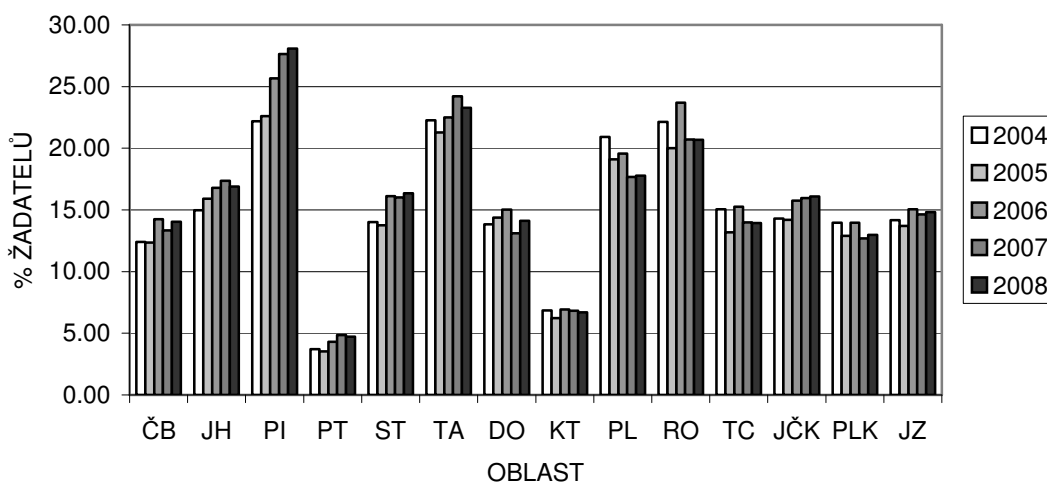
Podíl žadatelů o titul Pěstování meziplovin z celkového počtu žadatelů o AEO vykazoval v rámci sledovaného období klesající trend. V roce 2004 v NUTS II Jihozápad byl titul aplikován u 29 % subjektů žádajících o AEO, zatímco v roce 2008 to už bylo jen 22 %. Je zde zřetelný rozdíl mezi obdobími 2004 - 2006 a 2007 - 2008 (Obrázek 5.7.), což dobře koresponduje se změnou financování titulu (pokles sazby dotace, viz kapitola 5.2). V období 2004 - 2006 byly změny v podílu poměrně malé a ani v Jihočeském ani v Plzeňském kraji nebyl pokles monotónní (na rozdíl od NUTS II Jihozápad) patrný. Na úrovni oblastí byl monotónní pokles jen v oblastech Jindřichův Hradec a Plzeň. V období 2007 a 2008 dochází k značnému propadu podílu (kromě oblastí Prachatice a Klatovy, kde byl podíl celkově nízký). Klesající trend tedy vytváří zejména rozdíl mezi oběma obdobími. Výsledky poukazují na snižující se zájem o titul mezi zemědělskými subjekty.

Obrázek 5.7. Podíl žadatelů o titulu Pěstování meziplovin z počtu žadatelů o AEO ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

O dotační titul Pěstování meziplovin zažádalo v roce 2004 v NUTS II Jihozápad 14 % subjektů, hospodařících na více než 5 ha zemědělské půdy (Obrázek 5.8.). V letech 2006 – 2007 se tato hodnota zvýšila na 15 %. Na úrovni krajů se hodnota mírně lišila. Oblasti lze rozdělit do tří kategorií. V první kategorii byly oblasti Prachatice a Klatovy, kde dotační titul využívalo do 10% zemědělských subjektů. Do druhé kategorie patřily oblasti České Budějovice, Jindřichův Hradec, Strakonice, Domažlice a Tachov, kde dotační titul využívalo okolo 15 % (12-17 %) zemědělských subjektů. Ve třetí kategorii byly oblasti Písek, Tábor, Plzeň a Rokycany, kde dotační titul využívalo více než 15 % zemědělských subjektů.

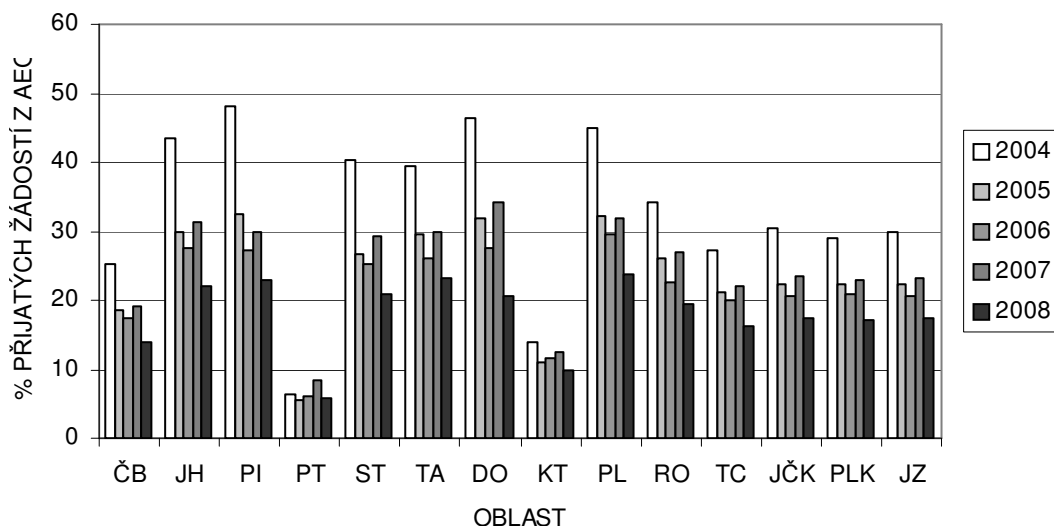
V hodnotách za NUTS II Jihozápad a jednotlivé kraje nebyl patrný jednoznačný pokles, nebo vzestup podílu subjektů využívajících dotační titul. V oblastech Písek a Tábor byl ve všech letech patrný rostoucí trend, v oblastech Plzeň a Rokycany naopak klesající. Výkyvy jsou způsobeny změnou výměry meziplodin v rámci rotace v osevním postupu.

Obrázek 5.8. Podíl žadatelů o dotační titul z celkového počtu zemědělských subjektů hospodařících na více než 5 ha zemědělské půdy ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

Podíl přijatých žádostí v titulu Pěstování meziplodin z počtu přijatých žádostí v AEO se v rámci NUTS II Jihozápad pohyboval v prvním roce mezi 6 % (Prachatice) a téměř 50 % (Písek) (Obrázek 5.9.). Průměr za region byl v prvním roce 29 % a na úrovni krajů se nelišil. Podle výšky podílu se oblasti rozdělily do tří kategorií. V oblastech Prachatice a Klatovy tvořil dotační titul do 15 % všech AEO dotací. V oblasti Prachatice to bylo 6.28 %, v oblasti Klatovy 14,04 %. Do druhé kategorie patřily oblasti České Budějovice a Tachov, kde se hodnoty v prvním roce pohybují mezi 25 a 30 %. Ve třetí skupině byly oblasti Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice, Tábor, Domažlice a Plzeň, kde hodnota v prvním roce přesahuje 30 %.

Ve většině oblastí je patrný sestupný trend. Výjimku tvoří oblast Prachatice a Klatovy kde je trend setrvalý. Ve všech oblastech je patrný mírný meziroční nárůst v roce 2007 a výrazný pokles v roce 2008.

Obrázek 5.9. Podíl závazků v titulu Pěstování meziplodin z počtu závazků v AEO ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

Výměra pozemků zařazených v dotačním titulu na úrovni NUTS II Jihozápad rostla až do roku 2007 (Tabulka 5.10.). V roce 2008 výměra poklesla. Nesestoupila však na hodnotu z roku 2006. Mezi jednotlivými oblastmi byly rozdíly v trendu, způsobené možností změny výměry osevních ploch meziplodin.

Nejmenší výměru měly osevní plochy zařazené do dotačního titulu v roce 2004, v době jeho založení. Největší výměru měly osevní plochy zařazené do dotačního titulu v roce 2007 (NUTS II Jihozápad 39 077 ha). Mezi kraji se hodnota lišila (v Plzeňském kraji v roce 2006 na rozloze 14 512 ha, v Jihočeském kraji v roce 2007 na rozloze 24 616 ha). To bylo způsobeno meziročním zvýšením plochy v oblasti Písek o téměř 1 200 ha. V následujícím roce došlo k poklesu na původní úroveň.

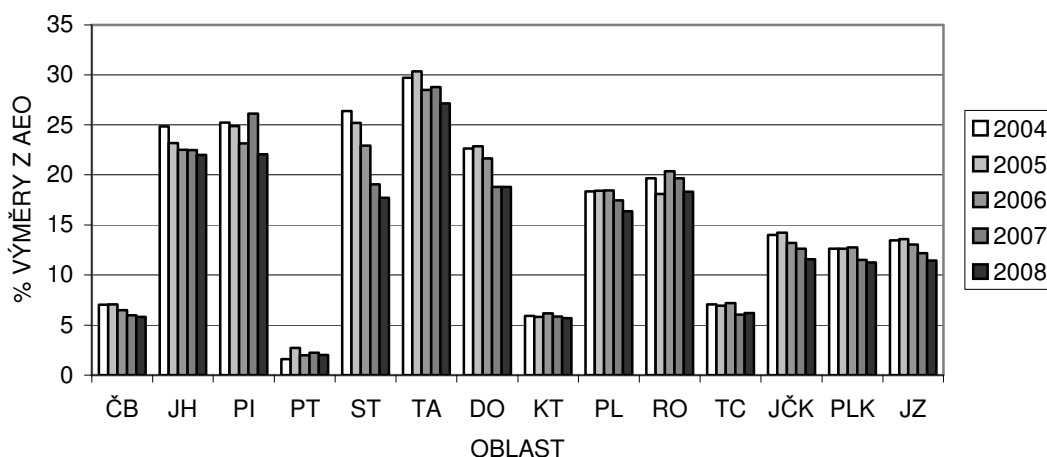
Nejmenší výměru osevních ploch měly meziplodiny v oblasti Prachatic, což odpovídá počtu žadatelů v této oblasti.

Tabulka 5.10. Výměra, na kterou je uplatňován dotační titul Pěstování meziplodin

OBLAST	ROK				
	2004	2005	2006	2007	2008
	VÝMĚRA [ha]				
ČB	4547.05	4697.85	4620.36	4827.91	5166.21
JH	5185.91	5598.87	5630.65	5836.74	5663.31
PI	3392.27	3530.79	3545.18	4704.84	3873.34
PT	483.80	798.52	604.18	763.90	730.88
ST	4240.98	4254.66	4277.53	3555.73	3523.30
TA	4724.47	4898.04	4779.35	4927.11	4918.00
DO	3272.70	3286.58	3304.92	3085.92	3206.63
KT	1838.88	1756.46	1994.28	2169.98	2164.00
PL	5442.04	5665.88	5746.35	5821.97	5908.05
RO	1162.86	1190.58	1466.44	1507.34	1493.53
TC	1861.99	1898.86	2000.62	1876.20	1965.75
JČK	22574.48	23778.73	23457.25	24616.23	23875.04
PLK	13578.47	13798.36	14512.61	14461.41	14737.96
JZ	36152.95	37577.09	37969.86	39077.64	38613.00

Dotační titul Pěstování meziplodin tvořil v regionu NUTS II Jihozápad v letech 2004-2008 13-15 % plochy AEO (Obrázek 5.11.). Mezi jednotlivými oblastmi se hodnoty výrazně lišily. Oblasti lze podle hodnot rozdělit do tří kategorií. V oblastech České Budějovice, Prachatice, Klatovy a Tachov se podíl pohyboval do 10 %, v oblastech Plzeň a Rokycany okolo 20 % a v oblastech Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice, Tábor a Domažlice nad 20 %.

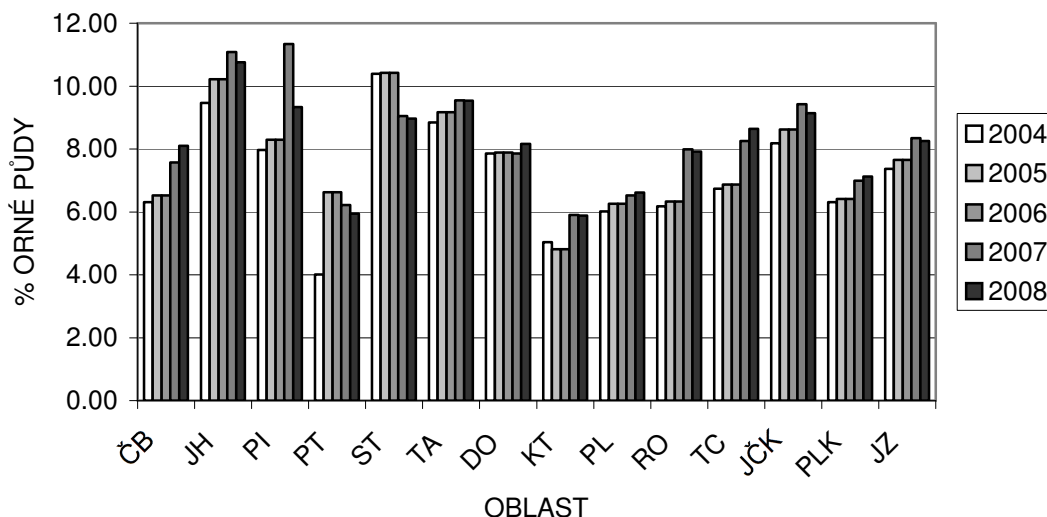
Na úrovni NUTS II a krajů byl mezi lety 2004 a 2008 patrný sestupný trend. Na úrovni oblastí byly patrné v letech 2005-2007 výkyvy v tomto trendu (oblasti Písek, Prachatice, Tábor, Domažlice, Klatovy, Rokycany, Tachov) v roce 2008 je však pokles vždy patrný.

Obrázek 5.11. Podíl výměry orné půdy zařazené do dotačního titulu Pěstování meziplodin z výměry AEO ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

Podíl plochy orné půdy zařazené do dotačního titulu Pěstování meziplodin se mezi oblastmi pohyboval v rozmezí 4 – 11 % orné půdy (Obrázek 5.12.). Hodnota se lišila také mezi Jihočeským a Plzeňským krajem.

Ve většině oblastí byl patrný setrvalý nárůst podílu využívané orné půdy. Zvýšení hodnoty v roce 2005 v oblasti Prachatice bylo způsobeno meziročním nárůstem plochy meziplodin o 300 ha ve spojení s nízkou výměrou zemědělské půdy. V oblasti Písek došlo v roce 2007 k meziročnímu navýšení plochy u žadatelů z let 2004 a 2006 a přistoupení nových žadatelů. V následujícím roce došlo k poklesu o 1000 ha (žadatelé z let 2004 a 2006). Snížení hodnoty v roce 2007 v oblasti Strakonice bylo způsobeno odstoupením subjektů od závazku, což vedlo k poklesu výměry meziplodin o 900 ha.

Obrázek 5.12. Podíl plochy orné půdy zařazené do dotačního titulu Pěstování meziplodin na celkové ploše orné půdy ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

Na dotační titul Pěstování meziplodin bylo v NUTS II Jihozápad celkem vyplaceno 859,4 mil Kč. To představovalo přibližně 19 % (min. 18,59 % v roce 2006, max. 19.95 % v roce 2005) prostředků poskytnutých na titul Pěstování meziplodin v České republice (Tabulka 5.12). Jihočeském kraji z toho bylo vyplaceno přibližně 60 % prostředků určených pro NUTS II Jihozápad.

Roční výše podpory se pohybovala mezi 166 a 176 mil. Kč. Nejvyšší nárok na finanční podporu vznikl v roce 2007 a tvořil 176,2 mil Kč (Tabulka 5.13.).

Nejvíce podpory je poskytováno v oblastech Jindřichův Hradec a Plzeň, kde překračují roční hranici 2,5 mil. Kč (Obrázek 5.14.). Hranici 2 mil Kč překročily oblasti České Budějovice a Tábor. V roce 2007 překročila tuto hranici také oblast Strakonice. V oblastech Písek a Domažlice se výše podpory pohybovala okolo 1,5 mil Kč. Mezi 1 a 1,5 mil Kč bylo vypláceno v oblastech Klatovy, Rokycany a Tachov. V oblasti Prachatice bylo vypláceno pod 0,5 mil Kč.

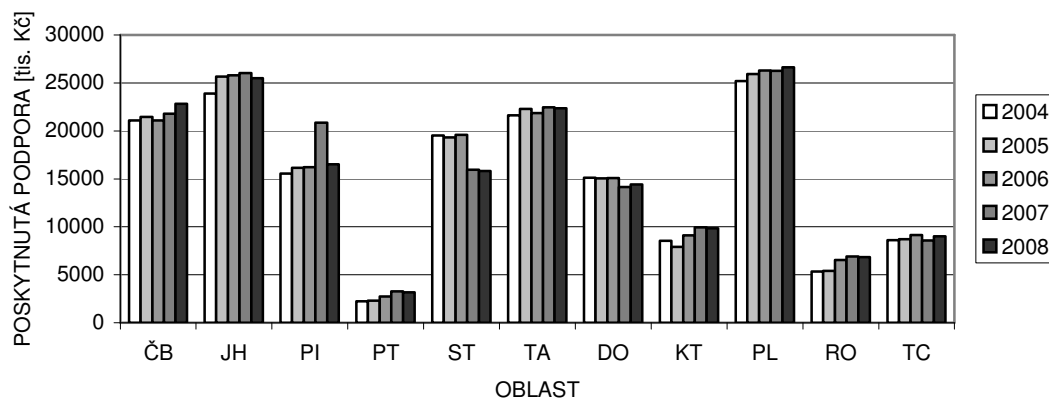
Objem podpory na úrovni NUTS II Jihozápad v letech 2004-2007 rostl (Tabulka 5.13.). Pokles v roce 2008 byl způsoben především snížením výměry meziplodin v oblastech Písek a Strakonice, jak je uvedeno v Tabulka 5.10. V roce 2008 se mírně snížila výška poskytované podpory i v oblastech Jindřichův Hradec, Prachatice, Tábor a Domažlice (Obrázek 5.14.). Na úrovni Plzeňského kraje se pokles výše poskytnuté podpory na změně trendu v roce 2008 neprojevil (Tabulka 5.13.).

Tabulka 5.13. Finanční prostředky poskytnuté na dotační titul Pěstování meziplodin v letech 2004-2008

ROK	ZDROJ		REGION					
	CZ*	EU**	Česká republika	NUTS II Jihozápad		NUTS III Jihočeský kraj		NUTS III Plzeňský kraj
	tis. Kč		tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč	
2005	167 745.32	668 122.18	835 867.50	166 687.22	19.94	103 935.86	62.35	62 751.36
2006	183 691.89	731 585.54	915 277.42	170 114.18	18.59	107 172.92	63.00	62 941.26
2007	183 379.86	731 826.26	915 206.12	173 436.02	18.95	107 301.00	61.87	66 135.02
2008	183 379.86	729 947.71	913 327.57	176 193.99	19.29	110 400.34	62.66	65 793.65
2009	14 026.00	901 694.00	915 720.00	172 927.91	18.88	106 203.00	61.41	66 724.96
CELKEM	732 222.933	3 763 175.694	4 495 398.61	859 359.32	19.13	535 013.12	62.26	324 346.25

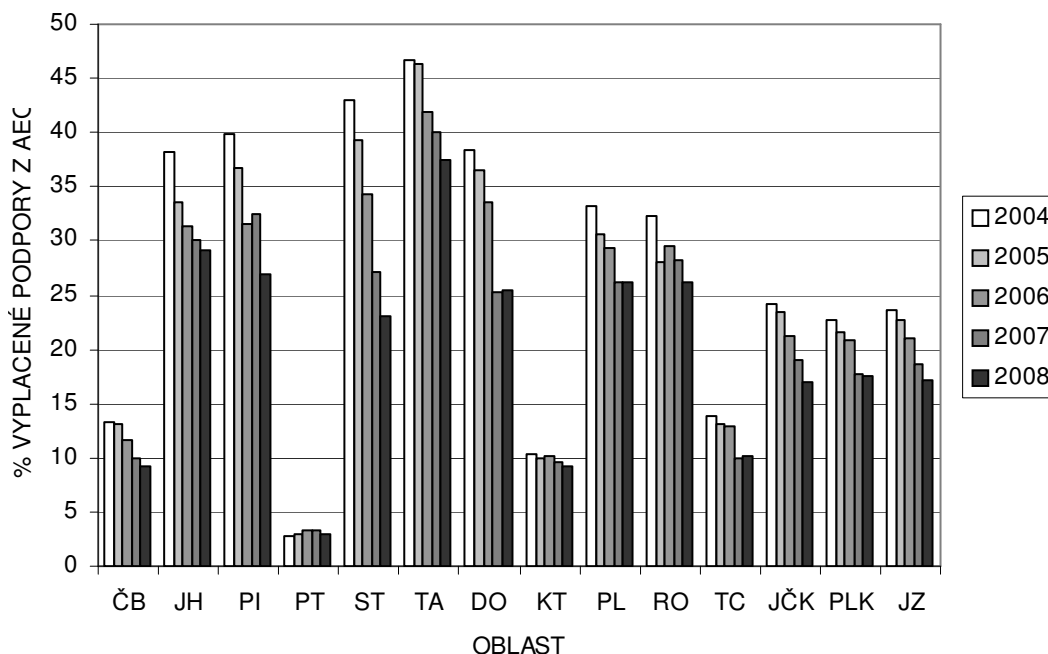
* Z rozpočtu České republiky

** Z rozpočtu Evropské unie

Obrázek 5.14. Poskytnutá podpora v jednotlivých letech ve sledovaných oblastech v letech

Na dotační titul Pěstování mezipločin bylo v roce 2004 v NUTS II Jihozápad vynaloženo 23 % finančních prostředků určených na AEO (Obrázek 5.15.). Hodnota postupně klesala na 17 % v roce 2008. Na úrovni krajů nebyly zaznamenány výrazné rozdíly. Mezi oblastmi se hodnota podstatně odlišovala. V roce 2004 se pohybovala se mezi 4 % v oblasti Prachatice a 46 % v oblasti Tábor. Podle podílu vyplacené podpory bylo možno rozdělit oblasti do tří skupin. Do první skupiny, kde se hodnota pohybovala do 15 %, spadaly oblasti České Budějovice (max. 13 %), Prachatice (max. 4 %), Klatovy (max. 10 %) a Tachov (max. 14 %). Do druhé skupiny, kde se maximální hodnoty pohybovaly kolem 33 %, spadaly oblasti Plzeň a Rokycany. Ke třetí skupině, kde maximální hodnota přesahovala 35 % patřily oblasti Jindřichův Hradec (max. 38 %), Písek (max. 40 %), Strakonice (max. 43 %), Tábor (max. 46 %) a Domažlice (max. 38 %). Hodnoty měly ve většině oblastí klesající trend. K největšímu poklesu došlo v oblasti Strakonice (43 % v roce 2004, 23 % v roce 2008), k nejmenšímu v oblasti Klatovy (10,35 % v roce 2004, 9,22 % v roce 2008). V oblasti Prachatice byla hodnota celkově nízká a příliš se neměnila (2,85 % v roce 2004, 3,04 % v roce 2008, max. 3,38 % v roce 2007). V oblastech Písek a Rokycany hodnota v roce 2007 mírně vzrostla.

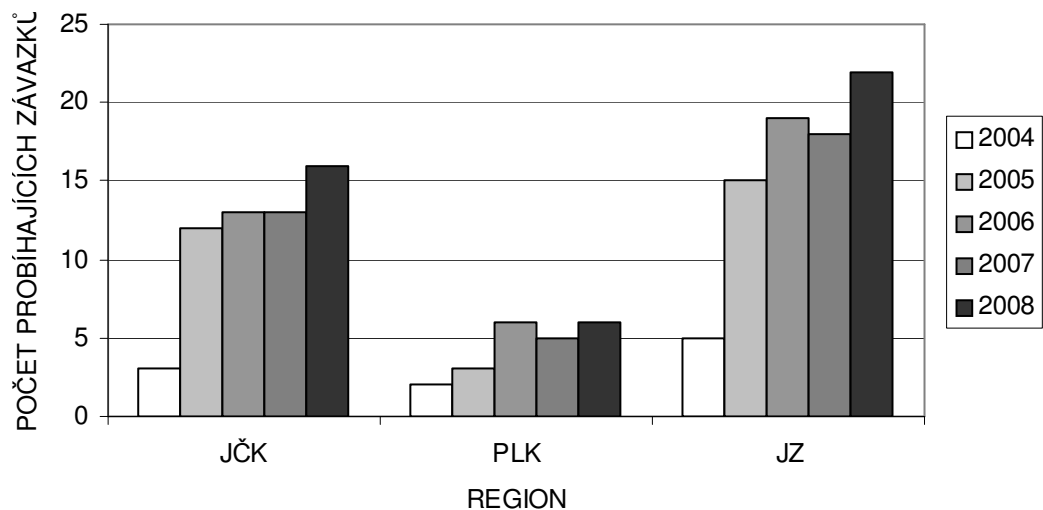
Obrázek 5.15. Podíl finančních prostředků z AEO na dotační titul Pěstování

5.3 Dotační titul Biopásy

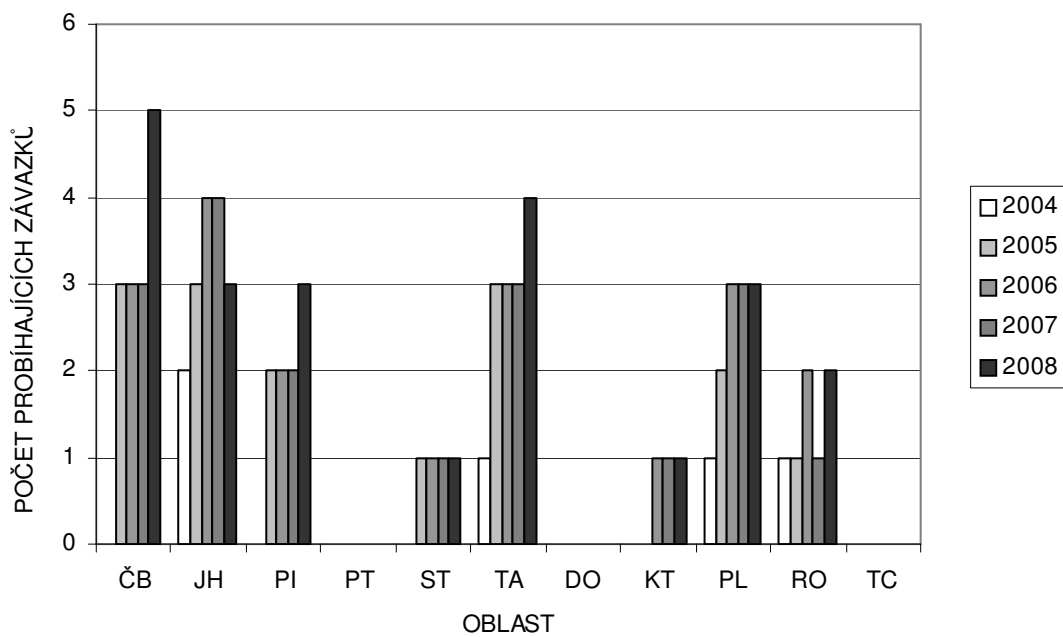
Dotační titul biopásy byl zemědělci relativně málo využíván. V roce 2004 jej v celém NUTS II Jihozápad využívalo jen 5 subjektů v roce 2008 tento počet vzrostl na 22 subjektů. (Obrázek 5.16.). Nejvíce zájemců bylo v oblastech České Budějovice, Jindřichův Hradec, Písek, Tábor a Plzeň (Obrázek 5.17.). Největší počet žádostí o titul byl podán v roce 2005 (10 subjektů) (Obrázek 5.18.). Další změny v počtu nových žádostí byly během sledovaného období poměrně malé (Obrázek 5.18.) i přes to však počet závazků na úrovni NUTS II Jihozápad rostl (Obrázek 5.16.).

Relativně malý zájem o dotační titul byl i na úrovni státu. Také zde byl patrný vzrůstající trend (Obrázek 5.19.). V roce 2004 jej v celé České republice využívalo jen 42 subjektů, v roce 2008 již 197 subjektů. Na NUTS II Jihozápad ve sledovaném období připadalo okolo 12 % závazků z celé České republiky. Výjimkou byl rok 2005, kdy se tato hodnota přechodně zvýšila na 16%.

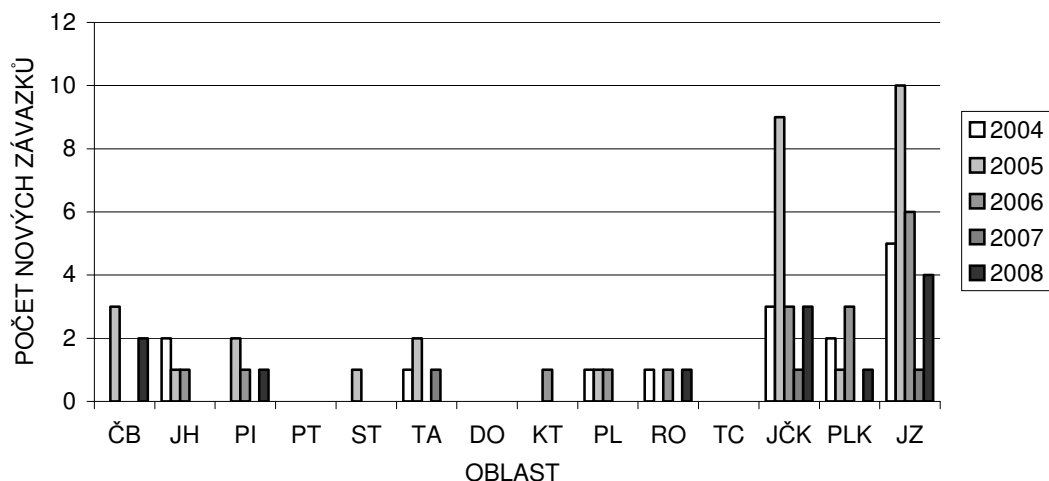
Dotační titul byl využíván na ploše 40 ha v roce 2004 až 160 ha v roce 2008 (Obrázek 5.20.). Největší plochu zaujímal dotační titul v oblastech Jindřichův Hradec a Plzeň, přestože v oblastech České Budějovice a Tábor bylo víc subjektů, zařazených do dotačního titulu (Obrázek 5.21.). Plocha, na které byla poskytována dotace, na úrovni krajů za sledované období rostla. Pokles v roce 2007 v Plzeňském kraji byl způsoben vystoupením zemědělského subjektu v oblasti Rokycany z dotačního titulu (Obrázek 5.17., Obrázek 5.20., Obrázek 5.21.).

Obrázek 5.16. Vývoj počtu závazků v dotačním titulu Biopásy v NUTS III Jihočeský kraj, NUTS III Plzeňský kraj a NUTS II Jihozápad v letech 2004-2008

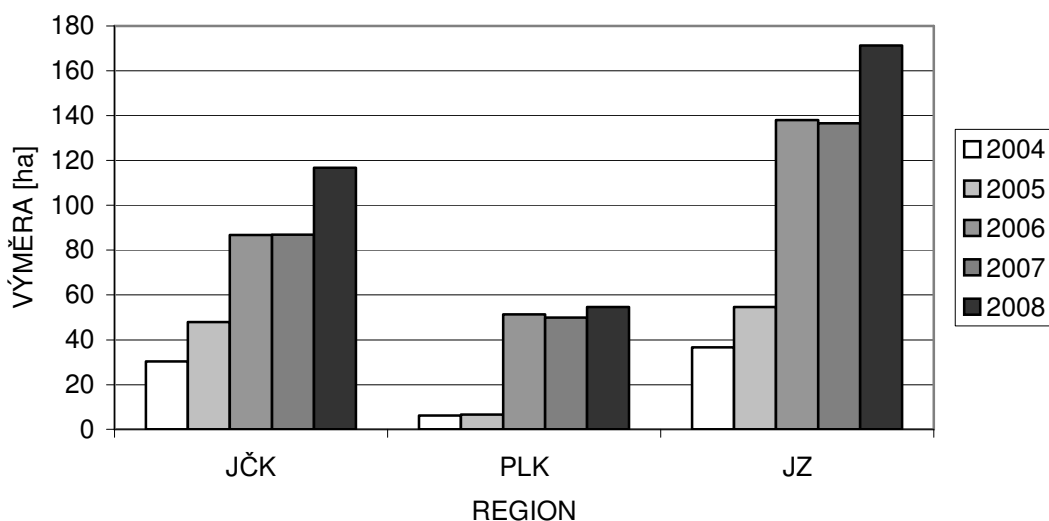
Obrázek 5.17. Vývoj počtu závazků v dotačním titulu Biopásy v jednotlivých oblastech v letech 2004-2008

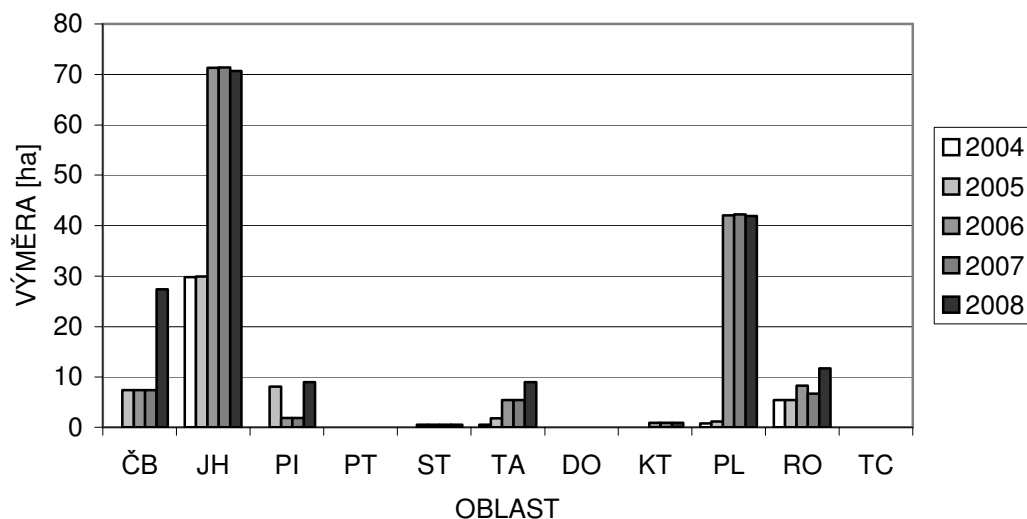
Obrázek 5.18. Počet nových závazků v dotačním titulu Biopásy ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

Obrázek 5.19. Podíl závazků v dotačním titulu Biopásy v letech 2004-2008

Region		Rok				
		2004	2005	2006	2007	2008
NUTS II Jihozápad	počet žadatelů	5	15	20	19	23
NUTS 1 Česká republika	počet žadatelů	42	90	147	149	197
Jihočeský kraj	%	7.14	13.33	8.84	8.72	8.63
Plzeňský kraj	%	4.76	3.33	4.08	3.36	3.05
NUTS II Jihozápad	%	11.90	16.67	12.93	12.08	11.68

Obrázek 5.20. Vývoj výměry závazků v dotačním titulu Biopásy v NUTS III Jihočeský kraj, NUTS III Plzeňský kraj a NUTS II Jihozápad v letech 2004-2008

Obrázek 5.21. Vývoj výměry závazků v dotačním titulu Biopásy v NUTS III Jihočeský kraj, NUTS III Plzeňský kraj a NUTS II Jihozápad v letech 2004-2008

Z rozpočtu na AEO v rámci České republiky bylo na dotační titul Biopásy vyčleněno 51,7 mil. Kč (Tabulka 5.22.). V NUTS II bylo využito 10 % této částky, z toho 69 % v Jihočeském kraji. Podíl na Jihočeský kraj měl v letech 2004 a 2005 rostoucí trend, v roce 2006 došlo k markantnímu poklesu a poté trend zase rostl (Tabulka 5.22.). V roce 2004 činil 83 %, v roce 2005 96% a v roce 2006 jen 63 %. To bylo zapříčiněno přistoupením nových žadatelů v Plzeňském kraji a nárůstem výměry o 45 ha (Obrázek 5.17., Obrázek 5.21.). Současně došlo k ztrojnásobení výše podpory pro Plzeňský kraj (Tabulka 5.22.).

Podpora v NUTS II Jihozápad činila v roce 2005 440 tis. Kč, v roce následujícím už 1 470 tis. Kč. Na tomto růstu se oba kraje podílely stejnou měrou (Tabulka 5.22.).

Objem vyplacené podpory má na úrovni krajů v celém období rostoucí trend. V Plzeňském kraji je v roce 2007 patrný pokles, způsobený snížením počtu zapojených zemědělských subjektů v oblasti Rokycany (Obrázek 5.23., Obrázek 5.24). Na úrovni jednotlivých oblastí je trend za celé období převážně rostoucí.

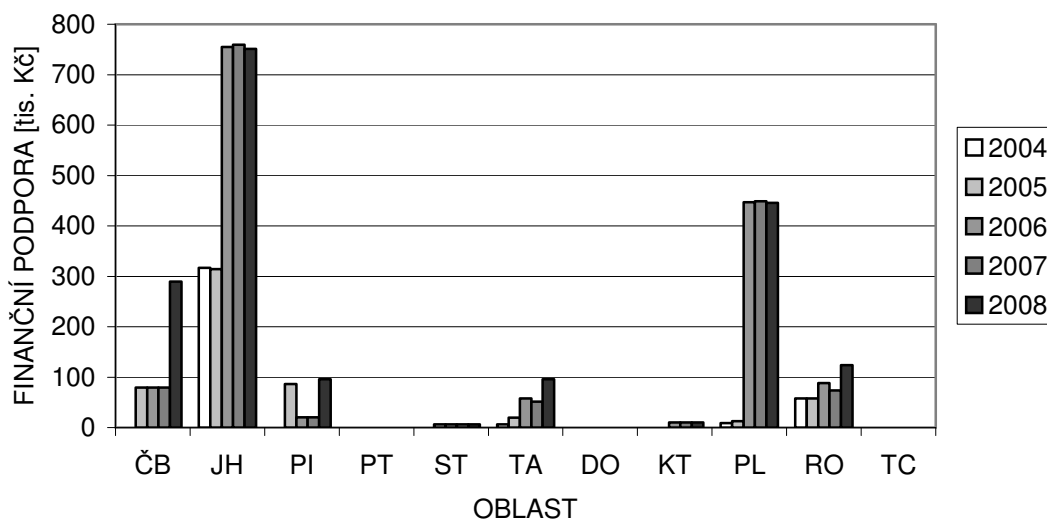
Největší finanční podpora byla poskytnuta v oblasti Jindřichův Hradec (v letech 2004 a 2005 315 tis. Kč, v letech 2006-2008 755 tis. Kč) a Plzeň (v letech 2006-2008 440 tis. Kč) (Obrázek 5.23.). K podstatnému nárůstu došlo v roce 2008 i v oblasti České Budějovice (z 80 tis. v letech 2005-2007 na 290 tis. v roce 2008).

Tabulka 5.22. Výše poskytnuté finanční podpory na dotační titul Biopásy v letech 2004-2008

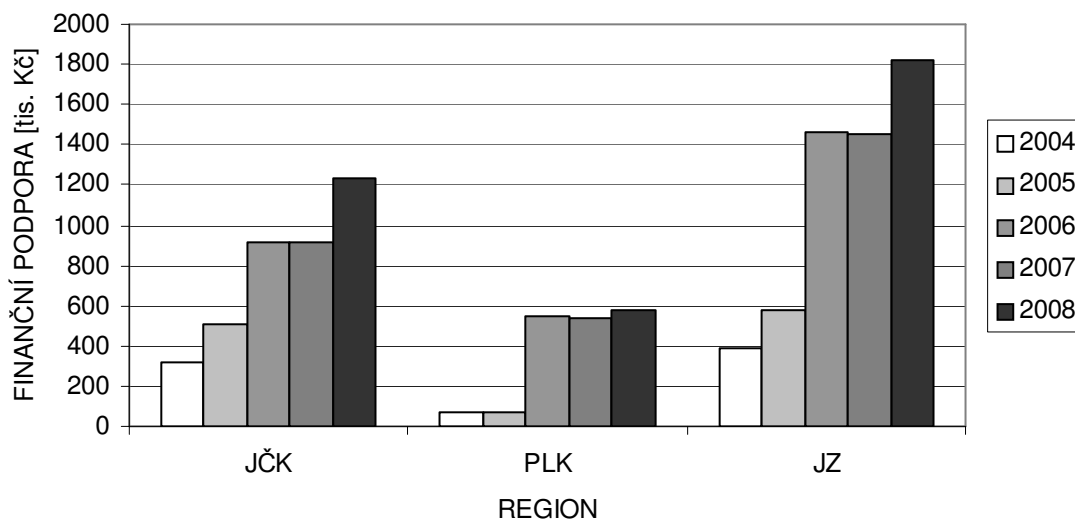
Biopásy	ZDROJ:		REGION					
	CZ*	EU**	Česká republika	NUTS II Jihozápad		NUTS III Jihočeský kraj		NUTS III Plzeňský kraj
	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč	%	tis. Kč	%	tis. Kč
2004	552.57	2 210.27	2 762.84	389.06	14.08	322.62	82.92	66.44
2005	1 047.35	4 189.41	5 236.76	497.16	9.49	426.36	85.76	70.8
2006	2 508.82	11 094.06	13 602.88	1 467.26	10.79	921.83	62.83	545.43
2007	2 508.82	10 035.27	12 544.09	1 343.95	10.71	884.63	65.82	459.32
2008	5 772.00	11 807.00	17 579.00	1 456.95	8.29	1 000.92	68.70	456.027
celkem	12389.6	39336	51725.6	5154.38	9.96	3556.36	69.00	1598.02

* Z rozpočtu České republiky

** Z rozpočtu Evropské unie

Obrázek 5.23. Výše poskytnuté finanční podpory na dotační titul Biopásy ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

Obrázek 5.24. Výše poskytnuté finanční podpory na dotační titul Biopásky v letech 2004-2008

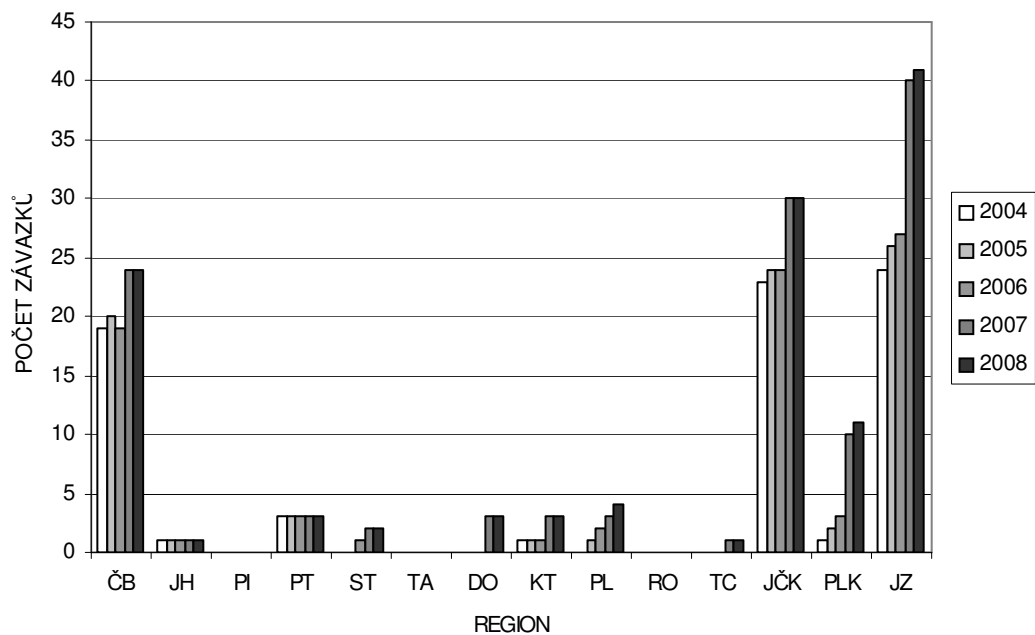
5.4 Dotační titul Ptačí lokality na travních porostech

Dotační titul Ptačí lokality na travních porostech je vázán jen na vymezené území, kde je doloženo hnízdění vybraných druhů ptáků. Od toho se i odvíjí možnost zemědělců žádat o něj. V Jihočeském kraji bylo možno zažádat o titul na 4452 ha, zatímco v Plzeňském kraji jen na 1099 ha (Tabulka 5.25.). Proto bylo v Jihočeském kraji do titulu zapojeno mnohem více subjektů (Obrázek 5.26.). Nejvíce subjektů bylo do dotačního titulu zapojeno v oblasti České Budějovice (Obrázek 5.26., Tabulka 5.27.). Rovněž plocha, na které byl titul aplikován, byla větší v Jihočeském kraji (Tabulka 5.25.). Zohledníme-li ale plochu, na kterou bylo možno v jednotlivých krajích žádat, zjistíme, že relativně se oba kraje příliš neliší. Procento plochy (z maximální možné) na které byl titul aplikován, bylo v letech 2004-2006 mezi kraji srovnatelné. Titul v těchto letech nepokrýval ani jednu třetinu z celkové možné plochy (Tabulka 5.25.). V roce 2007 však přistoupilo v Plzeňském kraji do dotačního titulu 7 nových žadatelů (Tabulka 5.27.), čímž se výměra zvýšila o 330 ha (Tabulka 5.25.). Tím v Plzeňském kraji výrazně vzrostlo relativní využívání plochy na 57 %. Tento nárůst žádostí byl v Plzeňském kraji největší za celé sledované období.

V Jihočeském kraji si většina subjektů o titul zažádala již v roce 2004 (Tabulka 5.27.)

Tabulka 5.25. Výměra zařazená do dotačního titulu Ptačí lokality na TP

	Region					
	JCK		PLK		JZ	
Předpoklad	4452.45 ha		1098.95 ha		5551.40 ha	
Rok	výměra [ha]	[%]	výměra [ha]	[%]	výměra [ha]	[%]
2004	1209.61	27.17	279.57	25.44	1489.18	26.83
2005	1175.69	26.41	277.42	25.24	1453.11	26.18
2006	1167.4	26.22	298.89	27.20	1466.29	26.41
2007	1185.31	26.62	628.41	57.18	1813.72	32.67
2008	1182.67	26.56	693.99	63.15	1876.66	33.81

Obrázek 5.26. Počet závazků v dotačním titulu Ptačí lokality na ve sledovaných oblastech TP v letech 2004-2008

Tabulka 5.27. Počet nových závazků v dotačním titulu Ptačí lokality na TP ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008

OBLAST	ROK				
	2004	2005	2006	2007	2008
ČB	19	1	0	0	0
JH	1	0	0	0	0
PI	0	0	0	0	0
PT	3	0	0	0	0
ST	0	0	1	1	0
TA	0	0	0	0	0
DO	0	0	0	3	0
KT	1	0	0	2	0
PL	0	1	1	1	1
RO	0	0	0	0	0
TC	0	0	0	1	0
JČK	23	1	1	4	1
PLK	1	1	1	7	1
JZ	24	2	2	11	2

V letech 2004-2008 bylo na dotační tituly spojené s ochranou hnízdních lokalit chřástala a bahňáků v České republice poskytnuto 151,3 mil. Kč (Tabulka 5.28.). V NUTS II Jihozápad bylo využito 41,1 mil. Kč, což je 27 % částky pro Českou republiku. Podíl z celkové roční podpory na NUTS II Jihozápad měl setrvalý trend s výkyvem v roce 2007, způsobený zvýšením plochy v oblasti Plzeň.

Do Jihočeského kraje směřovaly tři čtvrtiny těchto prostředků (30 mil. Kč). Výše podpory pro Jihočeský kraj v čase spíše klesala, naopak v Plzeňském kraji rostla (zejména v letech 2007 a 2008).

Objem podpory pro NUTS II Jihozápad v celém období rostl, s výjimkou roku 2006, kdy mírně poklesl. V jihočeském kraji byl trend setrvalý, naopak v Plzeňském kraji rostoucí. Na úrovni oblastí není žádný společný trend patrný.

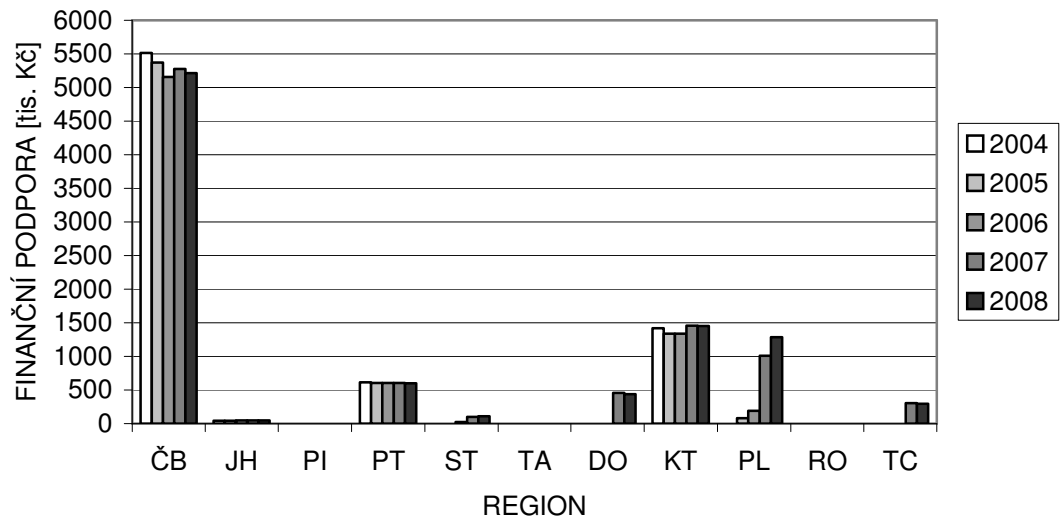
Poskytnutá finanční podpora byla nejvyšší v oblasti České Budějovice, kde přesahovala 5 mil. Kč (Obrázek 5.29.). Hranici 1 mil Kč přesáhla v oblasti Klatovy ve všech letech a v oblasti Plzeň v letech 2007 a 2008

Tabulka 5.28. Výše poskytnuté finanční podpory na dotační titul Ptačí lokality na TP v letech 2004-2008

ROK	ZDROJ		REGION				
	CZ*	EU**	ČR CELKEM	NUTS II Jihozápad		NUTS III Jihočeský kraj	NUTS III Plzeňský kraj
	tis. Kč	tis. Kč		tis. Kč	tis. Kč	%	tis. Kč
2004	6 348.78	25 395.14	31 743.92	7 591.21	23.91	6 170.85	1 420.36
2005	6 195.67	24 782.67	30 978.34	7 439.15	24.01	6 022.30	1 416.85
2006	3 420.34	25 265.47	28 685.81	7 358.15	25.65	5 830.12	1 528.03
2007	3 420.34	13 681.37	17 101.71	9 256.77	54.13	6 027.01	3 229.76
2008	16 845.00	25 971.00	42 816.00	9 438.61	22.04	5 968.70	3 469.91
celkem	36 230.13	115 095.65	151 325.78	41 083.89	27.15	30 018.98	11 064.91

* Z rozpočtu České republiky

** Z rozpočtu Evropské unie

Obrázek 5.29. Výše poskytnuté finanční podpory ve sledovaných oblastech na dotační titul Ptačí lokality na TP v letech 2004-2008

6 Diskuse

Podle nizozemsko-britské studie z roku 2003^[18], zaměřené na ochranu biodiverzity v rámci AEO, je nejvýznamnějším problémem efektivita dotačních titulů. Autoři upozorňují na nedostatek vědeckých studií o vlivu AEO na cílové organizmy a ekosystémy a jejich nedostatečné publikování. Dále upozorňují na nedostatky v přijímání AEO v nových členských státech. Podle autorů jsou AEO vybírána nesystémově, bez přihlédnutí k lokálním podmínkám. To se děje přesto, že zohlednění lokálních podmínek je deklarováno ve ustanovujících předpisech^{[11][31]}.

Využívání dotačních titulů je ekonomicky výhodné pouze za předpokladu minimalizace nákladů vynaložených na plnění podmínek daných závazkem v rámci dotačního titulu. Nicméně technologie minimalizující náklady na provoz nelze použít ve všech případech. V České republice se používají na 30 % plochy ZPF^[11]. Důležitým faktorem je také cena pohonných hmot, která je pro normované výpočty 26 Kč.l⁻¹^{[16][17]}. V roce 2008^[11] byla cena motorové nafty 35 Kč.l⁻¹, v současnosti (duben 2010) se pohybuje okolo 30 Kč.l⁻¹. S růstem cen pohonných hmot se zvyšují ceny technologií, které nejsou předpokládány při výpočtu finanční náhrady.

Mnoho zemědělců si stěžuje na administrativní zátěž spojenou se zapojením do AEO^[6]. Obava z administrativní zátěže je pravděpodobně i jeden z hlavních důvodů proč více než ¼ zemědělských subjektů v NUTS II Jihozápad hospodařících v roce 2004 na výměře větší než 5 ha (podle ČSÚ)^{[53][54]} nevstoupila do SAPS (data SZIF) – tedy nemá nárok ani na AEO. Počet zemědělských subjektů využívajících SAPS se ale každý rok zvyšuje (SZIF).

Meziplodiny se v NUTS II Jihozápad pěstovaly v rámci dotačního titulu přibližně na 8 % (v Jihočeském kraji na 9 %, v Plzeňském kraji na 7 %) obhospodařované orné půdy. Toto procento v čase rostlo, přestože v roce 2006 byla výměra meziplodin omezena na 3 – 6 % výměry orné půdy podniku žadatele evidované v LPIS^[11]. Je to způsobeno jednak tím, že většina žadatelů vstoupila

do dotačního titulu v roce 2004, kdy toto omezení ještě neplatilo, jednak poklesem výměry orné půdy v letech 2006-2008 díky zatravnování^[54].

Největší zájem o meziplodiny byl v roce 2004, kdy žádosti o meziplodiny měly mezi ostatními žádostmi o AEO relativně velké zastoupení (v NUTS II Jihozápad 30%). V roce 2005 bylo přijímání nových žádostí pozastaveno^[31]. To v tomto roce způsobilo pokles počtu závazků o neúspěšné žadatele. V následujících letech počet závazků rostl. Pokles počtu závazků v roce 2005 neovlivnil růst podílu plochy zapojené do dotačního titulu na obhospodařované orné půdě. To bylo zřejmě způsobeno tím, že výměra meziplodin se odvíjí od rotace osevního postupu na pozemcích a může se navýšit až o 25 %^[11]. Pokud žadatel výměru překročí, musí podat novou žádost o zařazení do dotačního titulu. Žadatel smí plochu osetou meziplodinami v rámci osevního postupu přechodně snížit.

Největší počet zemědělských subjektů přistoupil na dotační titul v oblasti České Budějovice, nejméně v oblasti Prachatice. Přesto je relativní využívání dotačního titulu stejné v oblasti Prachatice, jako v oblastech Tachov a Plzeň. Ve všech oblastech se podíl meziplodin (v rámci dotačního titulu) pohyboval okolo 6 % výměry orné půdy.

Celkově počet subjektů v NUTS II Jihozápad zapojených do dotačního titulu rostl a s tím rostlo i procento orné půdy (z celkové orné půdy NUTS II Jihozápad) využívané pro titul. Vzrůstal však i počet subjektů zapojených do AEO celkově (a stejně tak i rostla rozloha půdy využívaná pro AEO celkově). Vezmeme-li proto v úvahu pouze subjekty, které o AEO žádají (a jsou tedy v tomto směru aktivní), je zde o dotační titul Pěstování meziplodin relativně stále menší zájem. Procento subjektů využívající tento dotační titul ze všech subjektů využívající AEO klesá a s tím klesá i jejich podíl na rozloze AEO. Zejména je zde patrný pokles v letech 2007 a 2008. Navíc v roce 2009 (není zpracováván v DP), kdy vypršelo pětileté období trvání závazku podnikům, jež zažádali o dotaci v roce 2004, vstoupilo do meziplodin o cca 50 % méně než v roce 2004 (data z IS SZIF). To je s největší pravděpodobností způsobeno snížením finanční podpory ze 4580 Kč.ha⁻¹ v programovém období 2004-2006 na 3100 Kč.ha⁻¹ v programovém období 2007-2013. I přes sníženou finanční podporu celková suma vynaložená na dotaci meziplodin výrazně neklesá.

Dotační titul Pěstování meziplodin tvořil v roce 2004 85 % z dotací

poskytnutých na podopatření Péče o krajinu^[31]. Za současných podmínek bude v následujících letech jeho využití zřejmě klesat. V letech 2004 – 2008 jej využívali z větší části subjekty, které do něj vstoupili již v roce 2004, a i mezi nimi je v současnosti patrná značná neochota o titul znovu v roce 2009 žádat.

V rámci dotačního titulu jsou podporovány pouze ozimé meziplodiny. Není tedy podporován stabilizační osevní postup, jako v Rakousku^{[24][35]} a na Slovensku^{[29][30]}, přestože přetrvává problém používání nevhodných osevních postupů, které jsou orientovány na pěstování ozimé řepky olejky a obilnin (především ozimů)^[16]. Podle vyhodnocení osevních ploch za rok 2009 byla na území celé České republiky pěstována ozimá pšenice na 31 % orné půdy, řepka olejka na 13,1 % a ozimý ječmen na 5,3 % orné půdy^[41]. Není ani podporováno využívání jiných druhů (typů) meziplodin, jako například v Rakousku. Zde má zájemce na výběr z celkem 16 typů závazku financovaného podle typu meziplodin a relativní výměry meziplodin^{[24][35]}. Navíc je dotační titul omezen na pozemky se sklonitostí větší než 5 %.

Protože je dotační titul Pěstování meziplodin plošným opatřením, nevyužívá se pouze jako protierozní opatření v oblastech ohrožených erozí a opatření k zlepšení vlastností půdy (což je jeho primární funkce). V oblastech se zvýšenou produkcí obilnin (Polabí, Haná) je využíván jako přerušovač obilného sledu. Využití brukvovitých meziplodin jako přerušovače obilného má intenzifikační charakter^{[39][38]}, což je v rozporu s cíly AEO^{[11][21][31]}. Sporné je i jednostranné využití hořčice bílé (*Sinapis alba*), která je výhodná pro nízkou cenu osiva i jako vymrzající plodina. Z těchto důvodů byla v programovém období 2007-2013 snížena finanční podpora ze 4580 Kč.ha⁻¹ na 3100 Kč.ha⁻¹.

Pěstování meziplodin je v horských polohách technologicky náročnější, než pěstování meziplodin jako přerušovače obilného sledu v obilnářských oblastech. Tímto jsou zemědělské podniky v horských oblastech znevýhodněny.

Problémem dotačního titulu Pěstování meziplodin není nízké využívání zemědělci, ale odklon od cílů AEO. Má-li tedy dojít k zefektivnění dotačního titulu, bylo by vhodné rozčlenit jej podle lokálních podmínek (bonita půdy, klima atd.), podle výměry z celkové plochy farmy a podle použité meziplodiny. Možností je také zavedení stabilizačního osevního postupu s využitím meziplodin.

V dotačním titulu Biopásy je zapojeno velmi málo žadatelů. V roce 2004 zažádalo o dotační titul pouze 5 zájemců, z toho 3 v Jihočeském kraji. V roce 2005 skokově narostl počet závazků v Jihočeském kraji (9 nových závazků). Podíl závazků v Jihočeském a Plzeňském kraji poté odpovídal podílu všech zemědělských podniků. Počet závazků byl nejvyšší v roce 2006 (21 subjektů). V roce 2007 z dotačního titulu odstoupily 4 zemědělské subjekty.

Relativní počet závazků v NUTS II Jihozápad (vzhledem k celé ČR) byl v roce 2005 větší než v ostatních letech. To odpovídá skokovému nárůstu závazků v Jihočeském kraji.

Největší počet závazků je dlouhodobě v NUTS II – Jihovýchod (kraj Vysočina a Jihomoravský kraj), což by mohlo být způsobeno zvýšeným zájmem členů mysliveckých sdružení.

Jako ekonomicky nevýhodné se jeví využívání titulu Biopásy v intenzivních podmínkách, kde jednotkový příjem z produkce přesahuje normovanou náhradu (Příloha). Z ekonomického hlediska je výhodnější využívat titulu biopásy na méně produktivních stanovištích a v podnicích s diverzifikovanou činností (myslivost). Není řešena náhrada škody na okolních porostech způsobená plevele, chorobami a škůdci, šířícími se z biopásů, které jsou popisovány v literatuře^{[28][55]}. Tyto negativní faktory mohou být důvodem nízkého zájmu zemědělců o titul Biopásy. Bylo by proto možné, odvozovat výšku finanční podpory od úrodnosti půdy (např. průměr výnosů normativních plodin pro lokalitu, bonita půdy).

Při výpočtu finanční podpory bylo počítáno s 1,1 ha biopásu na 20 ha pozemku (5,5 % plochy)^[31]. Podle prostého výpočtu (6 metrů biopásu, 50 metrů od sebe) je nejvyšší možné zatížení 23 %. Větší zastoupení biopásu by mohlo mít vliv na pokles zisku (menší výnos, větší náklady na obhospodařování). Zohledněna by proto mohla být i relativní výměra biopásu na daném půdním bloku.

Studie, mapující situaci ve Skotsku^[28], uvádí dva různé dotační tituly na ochranu volně žijící drobné zvěře a přezimujícího ptactva. První je založen na principu biopásů, kdy jsou semenonosné plodiny cíleně vysévány. Druhý předepisuje ponechání nesklizených obilnin, nebo jiných semenonosných plodin

na pozemku, nebo jeho části, přes celé zimní období. Druhé opatření není tolik nákladné a svůj účel splňuje. Bylo by proto možné rozšířit AEO o podobné opatření. Jeho výše by se mohla odvíjet od výměry ponechané plodiny a normativního výnosu plodiny v daném regionu. Vhodné by bylo motivovat zemědělce kombinovat tento dotační titul s pěstováním nevymrzajících ozimých mezipločin na sklizené ploše.

Podle dokumentu HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006^[11] se v roce 2004 předpokládalo, že do plošných dotačních titulů mimo ekologické zemědělství, vstoupí do konce programového období 2004-2006 25 % zemědělské půdy. Předpoklad využití dotačních titulů v rámci podopatření "Ošetřování travních porostů" v programovém období 2007-2013 počítá s využitím 75% možné plochy^[31]. Do předpokladu jsou zahrnuty i základní dotační tituly.

V rámci dotačního titulu Ptačí lokality na TP bylo v regionu využito cca 26 % plochy, na kterou je možno zažádat. Tato hodnota se mezi kraji nelišila. Po zvýšení finanční podpory v roce 2007 činila výměra, na které byl aplikován dotační titul, v Plzeňském kraji cca 60 % plochy, na kterou bylo možno zažádat (57 % v roce 2007, 63 % v roce 2008). To bylo způsobeno prudkým nárůstem žadatelů. Ten se projevil i v Jihočeském kraji, ale k většímu nárůstu plochy zde nedošlo.

V rámci České republiky byl NUTS II Jihozápad velmi úspěšný, na dotační tituly bylo v letech 2004 – 2008 vynaloženo 27 % celkové částky pro Českou republiku. V roce 2007 získal NUTS II Jihozápad dokonce 54 % celkové částky pro Českou republiku. To způsobeno prudkým nárůstem žadatelů v roce 2007 (jak je uvedeno výše). V roce 2008 podíl financí klesl zase k původním hodnotám.

Větší zájem byl o dotační titul Ptačí lokality na TP – hnízdiště chřástala, než dotační titul Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků. V programovém období 2007-2013, kdy byly dotační tituly odděleny, zažádalo o dotační titul Ptačí lokality na TP – hnízdiště bahňáků pouze 5 žadatelů. Ve stejnou dobu zažádalo o dotační titul Ptačí lokality na TP – hnízdiště chřástala 14 žadatelů. Mezi těmito žadateli jsou i zemědělci, kteří transformovali dotační titul z podmínek HRDP na podmínky PRV.

Nejvíce zemědělských subjektů se v NUTS II Jihozápad do dotačního titulu zařadilo již v roce 2004. V Plzeňském kraji to bylo až v roce 2007. V tomto roce

se o víc než 25 % zvýšil počet subjektů zařazených do dotačního titulu. To bylo nejspíš díky zvýšení finanční podpory v programovém období 2007-2013. Naopak v roce 2008 vstoupily do dotačního titulu pouze dva zemědělské subjekty (stejně jako v letech 2005 a 2006).

Nejvyšší počet žadatelů (24 v roce 2008) byl v oblasti České Budějovice (zahrnuje okresy České Budějovice a Český Krumlov). Byl zde také vyplacen největší objem dotací (přes 5 mil v roce 2008).

V oblasti Tábor nebyl do dotačního titulu zapojen žádný zemědělský subjekt. Je však nutno zohlednit, že je zde pouze jedna lokalita, na kterou je možno dotační titul žádat. Taktéž v oblasti Rokycany nebyl žádný z těchto dotačních titulů využíván, nelze zde však o ně zažádat. Oproti tomu v oblasti Písek nebyl žádný z dotačních titulů využíván, i když jsou zde definovány hnízdní lokality bahňáků.

Vzhledem k relativně malému počtu subjektů v jednotlivých oblastech, jež o titul žádají (ale i mohou o titul žádat), je obtížné rozdíly v oblastech interpretovat.

Hnízdní lokality chřástala polního se nachází většinou v horských oblastech s nízkou produktivitou (Novohradské hory, Šumava, v menší míře Český les), naopak hnízdní lokality bahňáků se nachází v rybníčných oblastech s produktivními loukami (Budějovická a Třeboňská pánev, Blatensko, Pootaví). Čímž by se dalo vysvětlit nízké využívání dotačního titulu PTAČÍ LOKALITY NA TP – HNÍZDIŠTĚ BAHŇÁKŮ.

V dotazníkové studii^[55], provedení INSTITUTEM APLIKOVANÉ EKOLOGIE DAPHNE ČR, ops., mnoho zemědělců uvedlo, že chřástalové se na jejich pozemcích vyskytují (a hnízdí), ale dotační titul u nich není definován.

Nevýhodou dotačního titulu PTAČÍ LOKALITY NA TP – HNÍZDIŠTĚ BAHŇÁKŮ, snižující efektivitu, může být nastavení jednotných podmínek pro všechny druhy podřádu Bahňáci (*Charadrii*). V Nizozemí^[34] proběhl v minulých letech terénní výzkum, zaměřený na zjišťování mortality mláďat dvou druhů bahňáků čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*) a břehouše černoocasého (*Limosa limosa*). Výzkum proběhl na lokalitách s různou intenzitou zemědělství. Presentované výsledky prokázaly průkazné rozdíly v odpovědi druhů na intenzitu hospodaření.

Bylo prokázáno, že čejce chocholaté vyhovují víc plochy s pastvou dobytka, než nekosené plochy bez pastvy, obhospodařované v dotačním titulu v rámci AEO obdobném Ptačím lokalitám na TP. Nekosené louky se zákazem pastvy naopak vyhovují břehouši černoocasému, jehož mláďata nacházejí ve vysoké trávě úkryt. Z tohoto hlediska se jedno opatření pro různorodou skupinu s různými ekologickými nároky jeví nedostatečné. Příhodná by byla možnost domluvy s příslušným orgánem ochrany přírody na vytvoření individuálních podmínek pro druh hnízdící na dané lokalitě.

Zapojení zemědělských subjektů do Titulů Ptačí lokality na travních porostech je omezeno několika faktory. Podle výše uvedené dotazníkové studie^[55] se důležitějším, než ekonomická rentabilita jeví potřeba krmiva pro hospodářská zvířata.

Problém také činí zákaz hnojení pozemků, který na některých lokalitách může vést (z hlediska produkce) k degradaci lučního porostu^[55]. U titulu Ptačí lokality na travních porostech – hnízděště chřástala, byl v programovém období 2007-2013 tento problém eliminován možností podzimní pastvy^[31].

Z tohoto pohledu je nevýhodné využívání dotačních titulů na produktivních lokalitách zemědělskými subjekty s převahou živočišné výroby (chovu skotu), které nemohou využívat další pozemky. Výše finanční náhrady ztráty produkce ($2799 - 3354 \text{ Kč}\cdot\text{ha}^{-1}$)^{[11][31]} nemusí být postačující na nákup odpovídajícího množství sena ($1500 \text{ Kč}\cdot\text{t}^{-1}$)^[17].

Z tohoto hlediska by bylo užitečné zvýšit finanční podporu v produktivních lokalitách (např. BPEJ, zařazení lokalit v NATURA 2000).

Práce se zabývá souhrny dat v jednotlivých oblastech, které jsou poměrně rozsáhlé a heterogenní. Není proto možné na základě výsledků práce jednoznačně konstatovat, v jakých podmínkách jsou AEO především využívána. K AEO je však evidována (LPIS, SZIF) i řada prostorových dat. Více informací by proto přinesla jejich přímá analýza pomocí Geografických informačních systémů (GIS).

7 Závěr

Využívání vybraných dotačních titulů zemědělskými subjekty je ovlivňováno mnoha faktory. Zájem o AEO na orné půdě je určován především ekonomickou a administrativní náročností titulu. Na TTP je významná i potřeba krmiva pro hospodářská zvířata. Značnou roli hrají rozdíly v lokálních podmínkách jednotlivých zemědělských subjektů, jež určují ekonomickou výhodnost titulu.

Podíl žadatelů o titul PĚSTOVÁNÍ MEZIPLODIN se ve všech letech pohybuje na úrovni 14% všech zemědělských subjektů, hospodařících na výměře větší než 5 ha. Procento úspěšnosti se pohybuje okolo 97%. Podle MZe a SZIF byly žadatelé v roce 2004 neúspěšní většinou kvůli nedostatkům ze strany žadatele (špatně vyplněná žádost, atd.). Využívání titulu v roce 2004 překročilo podle MZe očekávání, ale všeobecný zájem v následujících letech byl nízký.

Pro některé subjekty jsou podmínky titulu nevýhodné (dlouhodobost - hospodaření na pronajaté půdě, velký podíl ozimých plodin v osevním postupu, administrativní náročnost, ekonomická nevýhodnost).

Zájem o titul BIOPÁSY roste (zejména v letech 2005, 2006 a 2008). V roce 2005 rostl počet závazků v NUTS II Jihozápad rychleji než v České republice. Žadatelé přesto netvoří více než 0,5 % z počtu subjektů hospodařících na více než 5 ha. Tento dotační titul je ekonomicky výhodný pouze pro zemědělské subjekty provádějící mimo zemědělské i mysliveckou činnost.

Naopak podle dostupných dat jsou dotační tituly PTAČÍ LOKALITY NA TP a navazující dotační tituly využíván ve vysoké míře. Dotační titul PTAČÍ LOKALITY NA TP – HNÍZDIŠTĚ CHRÁSTALA je využíván víc, než dotační titul PTAČÍ LOKALITY NA TP – HNÍZDIŠTĚ BAHŇÁKŮ. Důvodem může být umístění vhodných hnízdních lokalit chrástala na málo produktivních loukách. Využívání těchto lokalit v rámci titulu PTAČÍ LOKALITY NA TP by bylo ekonomicky výhodnější, než využívání luk pro produkční účely.

8 Literatura

- [1] ARCHIV CEN PHM v ČR [online] 2010[cit. dle 8. dubna 2010] Dostupné na World Wide Web:
http://www.ccs.cz/www/?action=rady_archivPHM&SID=1fgnce6vubc7mvqjlgcqtmdtpblv6feb&sign=de3deefd1139316346f97a6a68866b0b
- [2] "CROSS-COMPLIANCE" - ZÁKONNÉ POŽADAVKY NA HOSPODAŘENÍ [online] 2006 [cit. dle 10. července 2007]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.mze.cz/Index.aspx?tm=1&deploy=645&typ=2&ch=74&ids=2821&val=2821>
- [3] BODOKOVÁ, S.: Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova - Přehled opatření [online] 2007 [cit. dle 20. Listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.agroenvi.cz/default.asp?ch=246&typ=1&val=61736&ids=2210>
- [4] CENÍK PRODEJNÍCH CEN OSIV JAŘIN PRO ZÁSEV JARO 2007 UNISEV, a.s 2007[online] 2007 [cit. dle 20. dubna 2008]. Dostupné na World Wide Web:
http://www.kisuk.cz/attachments/UNISEV_prodejni_ceny.doc
- [5] ČESKÁ REPUBLIKA OD ROKU 1989 V ČÍSLECH [online] 2009 [cit. dle 10. prosince 2009] Dostupné na World Wide Web:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989
- [6] DAPHNE ČR.: Agroenvironmentální politika ve vybraných státech EU - Zkušenosti s implementací agro-environmentálních opatření. [online] 2005 [cit. dle 26. Dubna 2007]. Dostupné na World Wide Web:
http://www.daphne.cz/soubory/projekty/ae_zahr_6_zemi.pdf
- [7] EUROSTAT YEARBOOK 2009 [online] 2010[cit. dle 12. dubna 2010] Dostupné na World Wide Web:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-CD-09-001-09/EN/KS-CD-09-001-09-EN.PDF
- [8] FAJMON, H.: Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie [online] 2006 [cit. dle 10. července 2007]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.fajmon.eu/cze/kniha.php?ID=362>
- [9] FAJMON, H.: Evropská dimenze rozvoje českého venkova v období 2007 - 2013 [online] 2007 [cit. dle 10. července 2007]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.fajmon.eu/cze/dokumenty.php?page=63>
- [10] FRČEK, V.: Stanovení sazeb na SAPS a Top-Up pro rok 2007 [online] 2007 [cit. dle 15. Ledna 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.agris.cz/podnikani/detail.php?id=156518&iSub=598&PHPSES SID=71>
- [11] Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004-2006 [online] 2004 [cit. dle 10. července 2007]
http://www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/ENVI/HRDP_CJ.pdf
- [12] HUMPÁL, J.: Platba na farmu [online] 2007[cit. dle 15. Ledna 2008]. Dostupné na World Wide Web:
www.foa.cz/files/prozentace/humpal_platba-na-farmu.pdf
- [13] JANDOVÁ, V. (ED.) : Statistická ročenka životního prostředí České republiky 2006 [online] 2007 [cit. dle 10. Března 2008]. Dostupné na World Wide Web: http://www.env.cz/www/dav.nsf/rocenka_06/06_obsah.htm

- [14] JAVŮRKOVÁ, J.: Komise EU navrhuje dočasné snížení povinného odstavení půdy (set-aside) na nulu [online] 2007 [cit. dle 20. Listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.agronavigator.cz/default.asp?ch=16&typ=1&val=63636&ids=210>
- [15] KAPOŠVÁRYOVÁ, D., KREUZBERGOVÁ, E.: Regionální politika EU [online] 2000 [cit. dle 20. Listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: http://www.europeum.org/dispatch_article.php?aid=204
- [16] KAVKA, M. A KOL.: Normativy pro zemědělskou a potravinářskou výrobu. 1.vyd. Praha: ÚZPI Praha, 2006a. 376 s. ISBN 80-7271-163-6
- [17] KAVKA, M. A KOL.: Normativy zemědělských výrobních technologií. 1.vyd. Praha: ÚZPI Praha, 2006b. 376 s. ISBN 80-7271-164-4
- [18] KLEJN, D., SUTHERLAND, W. J.: How effective are European agri-environment schemes in conserving and promoting biodiversity? 2003 *Journal of Applied Ecology*, 40, 947-969
- [19] KONEČNÝ, M., KOTECKÝ, V., MATOUŠEK, L.: Ekologické dopady Společné zemědělské politiky a vstupu do EU v českém zemědělství. Vyd. 1. Brno: AZ Color Print Brno, 2004. 82 s. ISBN 80-86834-07-7
- [20] METODIKA K PROVÁDĚNÍ NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 242/2004 SB., O PROVÁDĚNÍ AGRO-ENVIRONMENTÁLNÍCH OPATŘENÍ, VE ZNĚNÍ NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 542/2004 SB., VE ZNĚNÍ NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 119/2005 SB. 1. Vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR a Státní zemědělský intervenční fond v Ústavu zemědělských a potravinářských informací, 2005. 49 s. ISBN 80-7084-410-8.
- [21] NÁRODNÍ STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE VENKOVA [online] 2006 [cit. dle 10. července 2007] Dostupné na World Wide Web: <http://eagri.cz/public/eagri/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/narodni-strategicky-plan-rozvoje-venkova.html>
- [22] NÁRODNÍ STRATEGIE OCHRANY BIOLOGICKÉ ROZMANITOSTI [online] 2005 [cit. dle 10 ledna 2010] Dostupné na World Wide Web: http://www.bioinstitut.cz/documents/Strategie-CR_biodiverzita.pdf
- [23] OPATŘENÍ VE PROSPĚCH RAKOUSKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNÍHO HOSPORÁŘSTVÍ V ROCE 2010 (PODLE § 9 RAKOUSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO ZÁKONA) BULLETIN ÚZEI Č. 9/2009 [online] 2009 [cit. dle 10 ledna 2010] Dostupné na World Wide Web: www.uzei.cz/left-menu/publikacni-cinnost/bulletin-uzei/2009/bu0909.pdf
- [24] ÖPUL 2000 [online] 2000 [cit. dle 8. března 2009] Dostupné na World Wide Web: http://www.umweltbundesamt.at/fileadmin/site/umweltthemen/landwirtschaft/OEPUL/OEPUL_2000.pdf
- [25] ÖPUL – RAKOUSKÝ PROGRAM OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ [online] 2005 [cit. dle 8. března 2009]. Dostupné na World Wide Web: <http://WWW.UZEI.CZ/LEFT-MENU/PUBLIKACNI-CINNST/BULLETIN-UZEI/2006/BU0605.PDF>
- [26] PALÁN, J.: Reforma společné zemědělské politiky EU [online] 2007 [cit. dle 20. listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: www.psp.cz/cgi-bin/win/kps/pi/prace/pi-5-273.pdf

- [27] PĚLUCHA, M. A KOL.: Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU [online] 2002 [cit. dle 20. listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: ww.europedirect.cz/portal/soubory/dokumenty/publikace_rozvoj_venkova.pdf
- [28] PERKINS A. J., MAGGS H. E., WILSON J. D.: Winter bird use of seed-rich habitats in agri-environment schemes [online] 2008 [cit. dle 3. března 2009]. Dostupné na World Wide Web: www.elsevier.com/locate/agee
- [29] PLÁN ROZVOJA VIDIEKA 2004 – 2006 [online] 2004 [cit. dle 1. dubna 2009] <http://www.apa.sk/index.php?navID=40>
- [30] PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007 – 2013 [online] 2008 [cit. dle 1. dubna 2009]. <http://www.apa.sk/index.php?navID=132>
- [31] PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007 - 2013 [online] 2007 [cit. dle 10. Července 2007]. Dostupné na World Wide Web: http://www.mze.cz/UserFiles/File/EAFRD/PRV_oficiln_schvlen.pdf
- [32] REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM NUTS II JIHOZÁPAD NA OBDOBÍ 2007-2013 [online] 2007 [cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web: http://www.rr-jihozapad.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=200047&id_ktg=1026
- [33] SEVERA, M.: Schválená nová koncepce zemědělského poradenství - tisková zpráva MZe ze dne 23. 3. 2004 [online] 2004 [cit. dle 20. listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=270&typ=1&val=24591&ids=0>
- [34] SCHEKKERMAN H., TEUNISSEN W., OOSTERVELD E.: Mortality of Black-tailed Godwit Limosa limosa and Northern Lapwing Vanellus vanellus chicks in wet grasslands: influence of predation and agriculture (2009) *Journal of Ornithology* 150:133-145
- [35] SONDERRICHTLINIE DES BMLFUW FÜR DAS ÖSTERREICHISCHE PROGRAMM ZUR FÖRDERUNG EINER UMWELTGERECHTEN, EXTENSIVEN UND DEN NATÜRLICHEN LEBENSRAUM SCHÜTZENDEN LANDWIRTSCHAFT (Ö P U L 2007) [online] 2007 [cit. dle 10. ledna 2010] <http://land.lebensministerium.at/article/articleview/62457/1/21409/>
- [36] SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE [online] 2002 [cit. dle 20. listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/spolecna-zemedelska-politika-evropske/1000521/4234/>
- [37] SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE [online] 2006-2007 [cit. dle 20. listopadu 2007]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.euroskop.cz/40457/clanek/spolecna-zemedelska-politika-evropske-unie/>
- [38] STACH, J.: Základní agrotechnika : (osevní postupy). 1. vyd. České Budějovice: ZF JU, 1995. 99 s.
- [39] STACH, J.: Základní agrotechnika: cvičení. 1. vyd. České Budějovice: ZF JU, 1999. 115 s.

- [40] STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2007 [online] 2007 [cit. dle 10. ledna 2010] Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/publ/0001-07-2007>
- [41] STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2009[online] 2009 [cit. dle 10. ledna 2010] Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/0001-09>
- [42] STATISTICKÁ ROČENKA JIHOČESKÉHO KRAJE 2004 [online] 2004[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/publ/13-3101-04-2004>
- [43] STATISTICKÁ ROČENKA JIHOČESKÉHO KRAJE 2005 [online] 2005[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/publ/13-3101-05-2005>
- [44] STATISTICKÁ ROČENKA JIHOČESKÉHO KRAJE 2006 [online] 2006[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/publ/13-3101-06-2006>
- [45] STATISTICKÁ ROČENKA JIHOČESKÉHO KRAJE 2007 [online] 2007[cit. dle 15. srpna 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/p/13-3101-07-2007>
- [46] STATISTICKÁ ROČENKA JIHOČESKÉHO KRAJE 2008 [online] 2008[cit. dle 5. ledna 2009]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xc/edicniplan.nsf/publ/13-3101-08-2008>
- [47] STATISTICKÁ ROČENKA PLZEŇSKÉHO KRAJE 2004[online] 2005[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/publ/13-3201-04-2004>
- [48] STATISTICKÁ ROČENKA PLZEŇSKÉHO KRAJE 2005[online] 2006[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/publ/13-3201-05-2005>
- [49] STATISTICKÁ ROČENKA PLZEŇSKÉHO KRAJE 2006[online] 2007[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www2.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/p/13-3201-06-2006>
- [50] STATISTICKÁ ROČENKA PLZEŇSKÉHO KRAJE 2007[online] 2008[cit. dle 10. března 2008]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www2.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/p/13-3201-07-2007>
- [51] STATISTICKÁ ROČENKA PLZEŇSKÉHO KRAJE 2008[online] 2008[cit. dle 15. ledna 2009]. Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/xp/edicniplan.nsf/publ/13-3201-08-2008>
- [52] STATISTISCHES JAHRBUCH ÖSTERREICHS 2010 [online] 2010[cit. dle 10. února 2010] Dostupné na World Wide Web:
http://www.statistik.at/web_de/services/stat_jahrbuch/index.html
- [53] STRUKTURÁLNÍ VÝSLEDKY ZA ZEMĚDĚLSTVÍ ČR V ROCE 2005 [online] 2006[cit. dle 10. února 2010] Dostupné na World Wide Web:
<http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/2126-06>
- [54] STRUKTURÁLNÍ VÝSLEDKY ZA ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 2007 PODLE ÚZEMNÍHO ČLENĚNÍ [online] 2008[cit. dle 10. února 2010] Dostupné na World Wide Web: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/2129-08>

- [55] STŘELEČ, M., FILIPOVÁ, M., DESETOVÁ, L., HÁJEK, J.: Střet dodržování opatření v AE (dle nařízení vlády 242/2004) se zájmy ochrany přírody a bariéry vstupu do příznivých opatření na ochranu přírody [online] 2. doplněné vydání, únor 2005 [cit. dle 10. března 2007]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.daphne.cz>
- [56] THE WORLD FACTBOOK [online] 2010 [cit. dle 10. února 2010] Dostupné na World Wide Web: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/region/region_eur.html
- [57] THORUP-KRISTENSEN, K., MAGID, J., JENSEN, L. S.: Catch Crops and Green Manures as Biological Tools in Nitrogen Management in Temperate Zones, 2003, *Advances in Agronomy*, vol. 79, 0065 – 2113/02S3500
- [58] VÝROČNÍ HODNOTÍCÍ ZPRÁVA O PROGRAMU HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR ZA ROK 2005 [online] 2006 [cit. dle 10. ledna 2008] Dostupné na World Wide Web: http://www.lfa.cz/aktuality/Vyrocní_zprava_HRDP_2005.pdf

9 Seznam příloh

- Příloha 1.: Počet zemědělských subjektů ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008 a % zornění
- Příloha 2.: Půdní bilance v okresech NUTS II Jihozápad k 31.12.2006
- Příloha 3.: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013
- Příloha 4.: Náklady na titul Pěstování meziplodin při různých technologických postupech pro programové období 2007-2013
- Příloha 5.: Ceny komponent doporučených osevních směsí biopásů a ceny osevních směsí podle HRDP
- Příloha 6.: Technologické náklady na dotační titul Biopásy při technologických postupech s různou náročností
- Příloha 7.: Zisk z vybraných plodin v roce 2007
- Příloha 8.: Zdrojová data – AEO
- Příloha 9.: Zdrojová data – Dotační titul Pěstování meziplodin
- Příloha 10.: Zdrojová data – Dotační titul Biopásy
- Příloha 11.: Zdrojová data – Dotační titul Ptačí lokality na TP

Příloha 1.: Počet zemědělských subjektů ve sledovaných oblastech v letech 2004-2008 a % zornění

OBLAST	ROK					% zornění
	2004	2005	2006	2007	2008	
ČB	741	712	702	741	741	54.86
JH	421	377	369	638	638	69.05
PI	284	270	261	645	645	75.67
PT	403	396	395	663	663	37.46
ST	371	371	366	764	764	69.34
TA	404	390	369	722	722	74.43
DO	188	181	173	184	184	67.90
KT	628	627	621	657	657	55.32
PL	454	471	470	540	540	75.52
RO	140	135	135	145	145	74.22
TC	166	182	177	201	201	68.73
JČK	2 624	2 516	2 462	4 173	4 173	64.52
PLK	1 576	1 596	1 576	1 727	1 727	68.80
JZ	4 200	4 112	4 038	5 900	5 900	66.66

Zdroj: Statistická ročenka jihočeského kraje 2004-2008, Statistická ročenka Plzeňského kraje 2004-2008

Příloha 2.: Půdní bilance v okresech NUTS II Jihozápad k 31.12.2006

Kraj, okresy	Země- dělská půda	z toho			Nezemě- dělská půda	v tom			
		orná půda	zahrady, ovocné sady	trvalé travní porosty		lesní pozemky	Vodní plochy	zasta- věné plochy	ostatní
	ha								
Jihočeský kraj	493.81	318.603	14.617	160.588	511.879	376.288	43.715	10.522	81.354
České Budějovice	86.176	62.77	2.88	20.526	76.393	52.432	9.053	2.301	12.607
Český Krumlov	57.591	21.244	1.08	35.267	103.917	77.362	6.987	0.782	18.786
Jindřichův Hradec	91.527	63.199	1.965	26.363	102.84	75.153	12.919	1.771	12.998
Písek	63.469	48.025	1.762	13.681	50.345	37.431	4.654	1.536	6.724
Prachatice	49.785	18.649	1.931	29.205	87.72	71.806	1.71	0.825	13.379
Strakonice	66.846	46.354	2.502	17.99	36.357	23.229	3.913	1.473	7.742
Tábor	78.416	58.362	2.498	17.556	54.307	38.875	4.48	1.834	9.119
Plzeňský kraj	382.202	262.954	13.285	105.941	373.906	298.927	11.532	9.705	53.742
Domažlice	61.543	41.787	1.462	18.294	52.47	43.228	1.266	1.32	6.657
Klatovy	89.696	49.62	3.032	37.044	104.254	83.826	3.269	2.09	15.069
Plzeň- město	6.076	4.398	1.017	0.662	7.69	2.592	0.439	0.96	3.699
Plzeň-jih	64.658	46.703	2.604	15.351	42.931	32.318	1.624	1.675	7.314
Plzeň- sever	66.907	54.827	2.351	9.729	64.499	52.503	1.694	1.67	8.632
Rokycany	26.908	19.972	1.511	5.405	30.614	24.84	0.809	0.91	4.055
Tachov	66.414	45.648	1.309	19.457	71.448	59.621	2.431	1.08	8.316

Zdroj: Statistická ročenka jihočeského kraje 2007^[45], Statistická ročenka Plzeňského kraje 2007^[50]

Příloha 3.: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013

OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Opatření Osy I:

- I.1.1 Modernizace zemědělských podniků
- I.1.2 Investice do lesů
- I.1.3 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům
- I.1.4 Pozemkové úpravy
- I.2.1 Seskupení producentů
- I.3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost
- I.3.2 Zahájení činnosti mladých zemědělců
- I.3.3 Předčasné ukončení zemědělské činnosti
- I.3.4 Využívání poradenských služeb

OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

Opatření Osy II:

- II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech
- II.1.2 Platby v rámci oblastí Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vední politiku 2000/60/ES
- II.1.3 Agroenvironmentální opatření
- II.2.1 Zalesňování zemědělské půdy
- II.2.2 Platby v rámci Natury 2000 v lesích
- II.2.3 Lesnicko-environmentální platby
- II.2.4 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Opatření Osy III:

- III.1.1 Diverzifikace činností nezemědělské povahy
- III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje
- III.1.3 Podpora cestovního ruchu
- III.2.1 Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby
- III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova
- III.3.1 Vzdělávání a informace

OSA IV – Leader

Příloha 4.: Náklady na titul Pěstování meziplodin při různých technologických postupech pro programové období 2007-2013

Použitá technologie	Cena Kč.ha ⁻¹	Postup 1	Postup 2	Postup 3	Postup 4
Podmítka - radličkový podmítač	642	*	*	*	*
Předset'ová příprava talířové brány	500	*			
Setí universálním secím strojem	500	*	*		
Válení	240	*			*
Zpracování půdy kombinátorem	750		*		
Zpracování půdy kombinátorem spojené se setím	1100			*	
Bezorebné setí	1050				*
Technologické náklady [Kč/ha]		1882	2132	1742	1932
Podpora pro technologii [Kč/ha]		2135	2135	2135	2135

Zdroj: (Kavka, M. 2006) ^[16], PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČESKÉ REPUBLIKY NA OBDOBÍ 2007 - 2013^[31]

Příloha 5.: Ceny komponent doporučených osevních směsí biopásů a ceny osevních směsí podle HRDP

Plodina	Výsevek [Kg.ha⁻¹]	Cena [Kč.t⁻¹]	Cena [Kč.ha⁻¹]
Pohanka	24	19000	456
Proso	6	16000	96
Krmná kapusta	0,4	260000	104
Jarní obilnina	oves	30	7300
	ječmen	30	9600
	pšenice	30	9300
Lupina bílá	30	17500	525
Osevní směs	Komponenty		Cena [Kč.ha⁻¹]
Směs s ovsem	pohanka, proso, krmná kapusta, oves		1400
Směs s ječmenem	pohanka, proso, krmná kapusta, ječmen		1469
Směs s pšenicí	pohanka, proso, krmná kapusta, pšenice		1460
Směs s lupinou	pohanka, proso, krmná kapusta, lupina		1181

Zdroj: HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA ČR PRO OBDOBÍ 2004-2006 ^[11],
CENÍK PRODEJNÍCH CEN OSIV JAŘIN PRO ZÁSEV JARO 2007 UNISEV, a.s ^[4]

Příloha 6.: Technologické náklady na dotační titul Biopásy při technologických postupech s různou náročností

Použitá technologie	Cena [Kč.ha ⁻¹]	Postup 1	Postup 2	Postup 3
Orba střední	1300	*	*	*
Poorební úprava	400	*		
Předset'ová příprava -talířové brány	500	*		
Setí universálním secím strojem	500	*		
Kombinátor	750		*	
Setí kombinátor	1100			*
Válení	240	*		
Technologické náklady celkem [Kč.ha⁻¹]		2940	2050	2400

Zdroj: (Kavka, M. 2006b) ^[17]

Příloha 7.: Zisk z vybraných plodin v roce 2007

Komodita	Zisk/ztráta	Dotace	Zisk+Dotace
	Kč.ha ⁻¹	Kč.ha ⁻¹	Kč.ha ⁻¹
Pšenice ozimá	1 123	4 800	5 923
Žito ozimé	-5 300	4 800	-500
Ječmen jarní	2 107	4 800	6 907
Oves	-1 210	4 800	3 590
Triticale	-1 942	4 800	2 858
Kukuřice na zrno	2 340	4 800	7 140
Řepka ozimá	4 554	4 800	9 354
Mák setý	17 249	4 800	22 049
Brambory konzumní	33 216	4 800	38 016
Hrách setý	-5 812	4 800	-1 012

Zdroj: (KAVKA, M. 2006a) ^[16]

Příloha 8.a.: Zdrojová data - AEO

ROK	Oblast	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Výměra	Finanční podpora
				ha	tis.Kč
2004	ČB	368	351	64793.51	158565.90
	JH	149	138	20873.68	62554.63
	PI	139	131	13449.42	39068.00
	PT	238	223	30143.89	77545.85
	ST	134	129	16061.8	45444.82
	TA	217	210	15886.65	46376.08
	DO	63	56	14458.99	39341.14
	KT	320	292	31076.48	82297.96
	PL	213	198	29659.1	75866.07
	RO	86	79	5912.2	16522.22
	TC	96	84	26316.84	61771.45
	JČK	1245	1182	161209	429555.28
	PLK	778	709	107423.6	275798.84
	JZ	2023	1891	268632.6	705354.12
2005	ČB	382	469	66461.75	164324.30
	JH	158	198	24170.6	76241.25
	PI	128	188	14193.44	44012.32
	PT	241	252	29254.49	76322.48
	ST	142	187	16893.35	49079.41
	TA	215	274	16128.07	48186.41
	DO	59	75	14390.68	41105.78
	KT	304	327	30135.89	79107.03
	PL	214	276	30798.15	84523.10
	RO	88	104	6576.16	19177.49
	TC	95	113	27425.45	66736.71
	JČK	1266	1568	167101.7	458166.17
	PLK	701	895	109326.3	290650.11
	JZ	1967	2463	276428	748816.28
2006	ČB	422	559	71260.08	181626.38
	JH	167	225	25025.05	82371.07
	PI	143	242	15320.05	51490.45
	PT	254	279	30502.4	81978.06
	ST	155	226	18673.06	57163.94
	TA	221	299	16769.54	52291.37
	DO	64	94	15273.55	44948.79
	KT	317	364	32365.07	89806.39
	PL	219	307	31152.04	89855.80
	RO	98	129	7205.08	22087.15
	TC	103	135	27828.06	70185.51
	JČK	1362	1830	177550.2	506921.27
	PLK	801	1029	113823.8	316883.64
	JZ	2163	2859	291374	823804.91

Příloha 8.b.: Zdrojová data - AEO

ROK	Oblast	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Výměra	Finanční podpora
				ha	tis.Kč
2007	ČB	536	516	80680.63	217162.59
	JH	211	205	25957.96	86590.88
	PI	193	235	17993.67	64224.57
	PT	285	237	34360.25	96176.32
	ST	197	191	18662.5	58643.73
	TA	264	275	17112.08	56195.64
	DO	88	70	16409.5	55739.93
	KT	360	350	37189.45	103280.21
	PL	280	280	33387.6	100604.75
	RO	108	96	7668.67	24368.51
	TC	137	122	31061.19	86712.94
	JČK	1686	1659	194767.1	578993.73
	PLK	973	918	125716.4	370706.34
	JZ	2659	2577	320483.5	949700.07
2008	ČB	577	740	88 707.91	245300.86
	JH	227	290	25 763.14	87408.03
	PI	207	320	17 552.95	61240.80
	PT	292	322	36 379.80	103394.36
	ST	214	276	19 893.05	68436.29
	TA	273	357	18 096.48	59641.26
	DO	96	127	17 061.67	56840.21
	KT	386	443	37 938.00	106771.02
	PL	309	405	36 076.44	101681.81
	RO	116	150	8 155.75	25994.95
	TC	141	174	31 620.54	89061.35
	JČK	1 790	2305	206393.3	625421.60
	PLK	1 048	1299	130852.4	380349.34
	JZ	2 838	3604	337245.7	1005770.94

Příloha 9.a.: Zdrojová data – Dotační titul Pěstování meziplodin

ROK	Oblast	Počet podaných žádostí	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Počet zamítnutých žádostí	Výměra	Finanční podpora
						ha	tis.Kč
2004	ČB	92	92	89	0	4547.05	21087.51
	JH	64	63	60	0	5185.91	23915.01
	PI	63	63	63	0	3392.27	15538.66
	PT	15	15	14	0	483.8	2215.8
	ST	52	52	52	0	4240.98	19538.33
	TA	90	90	83	0	4724.47	21640.55
	DO	26	26	26	0	3272.7	15129.16
	KT	43	43	41	0	1838.88	8518.62
	PL	95	95	89	1	5442.04	25176.63
	RO	31	31	27	1	1162.86	5326.08
	TC	26	25	23	1	1861.99	8600.87
	JČK	376	375	361	0	22574.48	103935.86
	PLK	221	220	206	3	13578.47	62751.36
JZ	597	595	567	3	36152.95	166687.22	
2005	ČB	88	88	87	0	4697.85	21472.97
	JH	60	60	59	1	5598.87	25639.8
	PI	61	61	61	0	3530.79	16145.55
	PT	14	14	14	0	798.52	2283.22
	ST	51	51	50	0	4254.66	19325.59
	TA	83	83	81	1	4898.04	22305.79
	DO	26	26	24	1	3286.58	15052.54
	KT	39	39	36	1	1756.46	7885.07
	PL	90	90	89	1	5665.88	25920.42
	RO	27	27	27	0	1190.58	5388.55
	TC	24	24	24	0	1898.86	8694.68
	JČK	357	357	352	2	23778.73	107172.92
	PLK	206	206	200	3	13798.36	62941.26
JZ	563	563	552	5	37577.09	170114.18	
2006	ČB	100	100	97	3	4620.36	21110.86
	JH	62	62	62	0	5630.65	25784.26
	PI	67	67	66	1	3545.18	16220.03
	PT	17	17	17	0	604.18	2718.97
	ST	59	59	57	2	4277.53	19591.09
	TA	83	83	78	5	4779.35	21875.79
	DO	26	26	26	0	3304.92	15099.24
	KT	43	43	42	2	1994.28	9100.89
	PL	92	92	91	0	5746.35	26301.25
	RO	32	32	29	3	1466.44	6511.84
	TC	27	27	27	0	2000.62	9121.8
	JČK	388	388	377	11	23457.25	107301
	PLK	220	220	215	5	14512.61	66135.02
JZ	608	608	592	16	37969.86	173436.02	

Příloha 9.b.: Zdrojová data – Dotační titul Pěstování meziplovin

ROK	Oblast	Počet podaných žádosti	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Počet zamítnutých žádostí	Výměra	Finanční podpora
						ha	tis.Kč
2007	ČB	100	100	99	0	4827.91	21810.13
	JH	66	66	64	1	5836.74	26033.32
	PI	71	71	70	0	4704.84	20882.07
	PT	20	20	20	0	763.9	3253.95
	ST	58	58	56	0	3555.73	15955.54
	TA	86	86	82	2	4927.11	22465.33
	DO	24	24	24	0	3085.92	14133.51
	KT	44	44	44	0	2169.98	9923.13
	PL	94	94	89	2	5821.97	26267.01
	RO	29	29	26	0	1507.34	6897.25
	TC	28	28	27	1	1876.2	8572.75
	JČK	401	401	391	3	24616.23	110400.34
	PLK	219	219	210	3	14461.41	65793.65
JZ	620	620	601	6	39077.64	176193.99	
2008	ČB	104	104	104	0	5166.21	22838.46
	JH	65	65	64	1	5663.31	25483.31
	PI	73	72	73	0	3873.34	16532.25
	PT	19	19	19	0	730.88	3141.87
	ST	59	59	58	1	3523.3	15823.33
	TA	84	84	83	1	4918	22383.73
	DO	26	26	26	0	3206.63	14425.94
	KT	44	44	44	0	2164	9844.96
	PL	96	96	96	0	5908.05	26616.87
	RO	30	30	29	1	1493.53	6834.05
	TC	28	28	28	0	1965.75	9003.14
	JČK	404	403	401	3	23 875	106 203
	PLK	224	224	223	1	14737.96	66724.96
	JZ	628	627	624	4	38613	172927.91

Příloha 10.a.: Zdrojová data – Dotační titul Biopásy

ROK	Oblast	Počet podaných žádostí	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Výměra	Finanční podpora
					ha	tis.Kč
2004	ČB	0	0	0	0	0
	JH	2	2	2	29.78	316.56
	PI	0	0	0	0	0
	PT	0	0	0	0	0
	ST	0	0	0	0	0
	TA	1	1	1	0.57	6.06
	DO	0	0	0	0	0
	KT	0	0	0	0	0
	PL	1	1	1	0.81	8.61
	RO	1	1	1	5.44	57.83
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	3	3	3	30.35	322.62
PLK	2	2	2	6.25	66.44	
JZ	5	5	5	36.6	389.06	
2005	ČB	3	3	3	7.44	79.09
	JH	3	3	3	29.93	314.12
	PI	2	2	2	8.11	86.21
	PT	0	0	0	0	0
	ST	1	1	1	0.59	6.27
	TA	3	3	3	1.86	19.77
	DO	0	0	0	0	0
	KT	0	0	0	0	0
	PL	2	2	2	1.22	12.97
	RO	1	1	1	5.44	57.83
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	12	12	12	47.93	505.46
PLK	3	3	3	6.66	70.8	
JZ	15	15	15	54.59	576.26	
2006	ČB	3	3	3	7.44	79.09
	JH	4	4	4	71.33	755.05
	PI	3	3	2	1.92	20.41
	PT	0	0	0	0	0.00
	ST	1	1	1	0.59	6.27
	TA	3	3	3	5.44	57.83
	DO	0	0	0	0	0.00
	KT	1	1	1	0.97	10.31
	PL	3	3	3	42.05	446.99
	RO	2	2	2	8.29	88.12
	TC	0	0	0	0	0.00
	JČK	14	14	13	86.72	918.6457
PLK	6	6	6	51.31	545.4253	
JZ	20	20	19	138.03	1464.071	

Příloha 10.b.: Zdrojová data – Dotační titul Biopásy

ROK	Oblast	Počet podaných žádosti	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Výměra	Finanční podpora
					ha	tis.Kč
2007	ČB	3	3	3	7.44	79.09
	JH	4	4	4	71.41	759.09
	PI	2	2	2	1.92	20.41
	PT	0	0	0	0	0
	ST	1	1	1	0.59	6.27
	TA	4	4	3	5.44	51.36
	DO	0	0	0	0	0
	KT	1	1	1	0.97	10.31
	PL	3	3	3	42.24	449.01
	RO	1	1	1	6.7	73.95
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	14	14	13	86.8	916.22
	PLK	5	5	5	49.91	533.27
JZ	19	19	18	136.71	1449.49	
2008	ČB	5	5	5	27.4	289.6
	JH	4	4	3	70.66	751.11
	PI	3	3	3	9.02	95.88
	PT	0	0	0	0	0
	ST	1	1	1	0.59	6.27
	TA	4	4	4	9.01	95.56
	DO	0	0	0	0	0
	KT	1	1	1	0.97	10.31
	PL	3	3	3	41.93	445.72
	RO	2	2	2	11.7	123.69
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	17	17	16	116.68	1238.42
	PLK	6	6	6	54.6	579.72
JZ	23	23	22	171.28	1818.14	

Příloha 11.a.: Zdrojová data – Dotační titul Ptačí lokality na TP

ROK	Oblast	Počet podaných žádosti	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Výměra	Finanční podpora
					ha	tis.Kč
2004	ČB	19	19	19	1082.72	5513.62
	JH	1	1	1	8.69	45.01
	PI	0	0	0	0	0
	PT	3	3	3	118.2	612.22
	ST	0	0	0	0	0
	TA	0	0	0	0	0
	DO	0	0	0	0	0
	KT	1	1	1	279.57	1420.36
	PL	0	0	0	0	0
	RO	0	0	0	0	0
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	23	23	23	1209.61	6170.85
	PLK	1	1	1	279.57	1420.36
JZ	24	24	24	1489.18	7591.21	
2005	ČB	20	20	20	1049.97	5371.1
	JH	1	1	1	8.69	45.01
	PI	0	0	0	0	0
	PT	3	3	3	117.03	606.19
	ST	0	0	0	0	0
	TA	0	0	0	0	0
	DO	0	0	0	0	0
	KT	1	1	1	261.07	1337.81
	PL	1	1	1	16.35	79.04
	RO	0	0	0	0	0
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	26	24	24	1175.69	6022.3
	PLK	2	2	2	277.42	1416.85
JZ	28	26	26	1453.11	7439.15	
2006	ČB	19	19	19	1037.37	5155.05
	JH	1	1	1	8.81	45.64
	PI	0	0	0	0	0
	PT	3	3	3	116.82	605.01
	ST	1	1	1	4.4	24.42
	TA	0	0	0	0	0
	DO	0	0	0	0	0
	KT	1	1	1	261.07	1337.81
	PL	2	2	2	37.82	190.22
	RO	0	0	0	0	0
	TC	0	0	0	0	0
	JČK	24	24	24	1167.4	5830.12
	PLK	3	3	3	298.89	1528.03
JZ	27	27	27	1466.29	7358.15	

Příloha 11.b.: Zdrojová data – Dotační titul Ptačí lokality na TP

ROK	Oblast	Počet podaných žádostí	Počet žadatelů	Počet schválených žádostí	Výměra	Finanční podpora
					ha	tis.Kč
2007	ČB	24	24	24	1038.89	5276.49
	JH	1	1	1	8.81	45.64
	PI	0	0	0	0	0
	PT	3	3	3	116.82	605.1
	ST	2	2	2	20.79	99.78
	TA	0	0	0	0	0
	DO	3	3	3	90.35	455.1
	KT	3	3	3	284.81	1457.39
	PL	3	3	3	192.37	1010.61
	RO	0	0	0	0	0
	TC	1	1	1	60.88	306.66
	JČK	30	30	30	1185.31	6027.01
	PLK	10	10	10	628.41	3229.76
JZ	40	40	40	1813.72	9256.77	
2008	ČB	24	24	24	1037.2	5212.16
	JH	1	1	1	8.81	45.64
	PI	0	0	0	0	0
	PT	3	3	3	115.87	600.18
	ST	2	2	2	20.79	110.72
	TA	1	1	1	0	0
	DO	3	3	3	90.35	435.9
	KT	3	3	3	284.81	1452.35
	PL	4	4	4	257.95	1287.94
	RO	0	0	0	0	0
	TC	1	1	1	60.88	293.72
	JČK	31	31	31	1182.67	5968.7
	PLK	11	11	11	693.99	3469.91
JZ	42	42	42	1876.66	9438.61	